

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**KONFLIKTI MED RAČUNOVODSKIM SERVISOM IN STRANKO NA
PODROČJU DAVČNIH OBVEZNOSTI**

Ljubljana, september 2013

NATAŠA PAJIĆ

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisani(-a) _____, študent(-ka) Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtor(-ica) zaključne strokovne naloge/diplomskega dela/specialističnega dela/magistrskega dela/doktorske disertacije z naslovom _____, pripravljene(-ga) v sodelovanju s svetovalcem/svetovalko _____ in sosvetovalcem/sosvetovalko _____.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorski in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo zaključne strokovne naloge/diplomskega dela/specialističnega dela/magistrskega dela/doktorske disertacije na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem
 - poskrbel(-a), da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v zaključni strokovni nalogi/diplomskem delu/specialističnem delu/magistrskem delu/doktorski disertaciji, citirana oziroma navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
 - pridobil(-a) vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v tekstu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisal(-a);
- se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku (Ur. l. RS, št. 55/2008 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predložene zaključne strokovne naloge/diplomskega dela/specialističnega dela/magistrskega dela/doktorske disertacije dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne _____

Podpis avtorja(-ice): _____

KAZALO

UVOD	1
1 DAVČNA UTAJA	2
1.1 Značilnosti davkov	2
1.2 Opredelitev davčne utaje	3
1.3 Vrste in načini davčnih utaj	4
1.4 Vzroki za pojavljanje davčne utaje	6
1.5 Posledice davčne utaje	9
1.6 Davčni nadzor	9
2 METODE DAVČNIH UTAJ	11
2.1 Metode davčnih utaj pri davku od dohodka pravnih oseb	11
2.2 Metode davčnih utaj pri davku na dodano vrednost	14
2.2.1 <i>Enostavne metode</i>	14
2.2.2 <i>Kompleksne metode</i>	15
3 ODGOVORNOST RAČUNOVODSKIH SERVISOV IN NJIHOVIH UPORABNIKOV (STRANK) ZA DAVČNO UTAJO	19
3.1 Storitve računovodskega servisa	19
3.2 Kodeks poklicne etike računovodje	20
3.3 Odgovornost gospodarskih družb in njihovih odgovornih oseb za kazniva dejanja	22
3.4 Pogodba o opravljanju računovodskih storitev	22
3.5 Odgovornost pogodbenih strank	23
3.5.1 <i>Računovodski servis</i>	23
3.5.2 <i>Stranka računovodskega servisa</i>	25
4 PRITISKI NA DAVČNO UTAJO V SLOVENSKIH RAČUNOVODSKIH SERVISIH	26
4.1 Namen raziskave	26
4.2 Opis vzorca	27
4.3 Analiza rezultatov	29
4.3.1 <i>Pritisk strank na izvedbo davčne utaje v računovodskem servisu</i>	29
4.3.2 <i>Postopki odkrivanja davčne utaje v računovodskem servisu</i>	32
4.3.3 <i>Razdvojenost računovodskega servisa med stranko in davčno inšpekcijo</i>	34
4.3.4 <i>Predlogi za zmanjšanje pritiskov na izvedbo davčne utaje v računovodskem servisu</i> ..	37
SKLEP	39
LITERATURA IN VIRI	41

PRILOGE

UVOD

Plačevanje davkov ni priljubljena dejavnost, zato davčni zavezanci iščejo različne možnosti za zmanjšanje svojih davčnih obveznosti. Nezakonit poskus izogibanja plačilu davčnih obveznosti imenujemo davčna utaja, ki jo v večini pravnih sistemov obravnavajo kot nesprejemljivo in kaznivo dejanje. Na javni predstavitvi evropskega parlamenta so januarja 2013 razkrili, da davčne goljufije in utaje v Evropski uniji v tem času znašajo približno 1.000 milijard EUR (Iacolino, 2013, str. 3). Posamezen evropski državljani je tako vsako leto oropan za približno 2.000 EUR. Te manjkajoče prihodke bi lahko namenili spodbujanju gospodarske rasti in družbene blaginje, na katero prav davčna utaja učinkuje najbolj škodljivo.

V današnjih negotovih razmerah je davčnih utaj še več, saj je eden izmed pogostih ukrepov za izboljšanje gospodarskih razmer ravno poseganje v davčni sistem, da bi se povečali javnofinančni prihodki. Vse to pa praviloma pomeni večje breme za davčne zavezance. Ti imajo že v splošnem odpor do plačevanja davčnih obveznosti, toliko bolj pa, kadar se te nenehno povečujejo. Tukaj se pojavi dodaten problem: pošteni davkoplačevalci ne smejo trpeti dodatnega povišanja davkov, da bi se pokrile izgube, ki nastanejo zaradi davčnih utajevalcev. Zato se je treba na obravnavo davčnih utaj še posebej osredotočiti.

Po davčni utaji segajo tako fizične kot pravne osebe. Pravne osebe, po večini mikro in majhne družbe ter samostojni podjetniki posamezniki, vodenje računovodskih storitev, pa tudi davčnih obračunov prepustijo računovodskemu servisu. Ta je odgovoren za pravilno in dosledno opravljanje svojih storitev (evidentiranje poslovnih dogodkov, vodenje poslovnih knjig, obračun DDV, izdelava letnih poročil ipd.) in ima zato zelo pomembno vlogo pri tem, ali bo prišlo do davčne utaje ali ne, saj prav v računovodskem servisu potekajo vsi procesi ugotavljanja davčnih obveznosti, preden pridejo do davčnega organa. Računovodski servis zato lahko opredelimo kot pomemben člen med davčnim zavezancem in davčnim organom.

Namen diplomskega dela je ugotoviti, ali se v slovenskih računovodskih servisih pojavlja pritisk strank, da bi se izvedla davčna utaja. Stranke si želijo primernih poslovnih rezultatov, ki jih je v času gospodarske krize čedalje težje dosežati pošteno, zato imajo nesprejemljive zahteve, tudi na področju prijave davčne obveznosti, ki jim v računovodskem servisu ne morejo zadostiti. Računovodja namreč tvega kazensko ovadbo, če privoli v sodelovanje pri davčni utaji; če v davčno utajo ne privoli, pa seveda tvega prekinitev sodelovanja s stranko. Želela sem ugotoviti, kako se razvija konflikt med računovodskim servisom in stranko pri izpolnjevanju davčnih obveznosti, zato sem opravila intervju s šestimi računovodskimi servisi, ki imajo na tem področju veliko izkušenj.

Diplomsko delo je sestavljeno iz uvoda, štirih poglavij in sklepa. V prvem poglavju sem opisala nekatere temeljne značilnosti davkov in davčne utaje. Skoraj pri vseh prisilnih dajatvah (davkih in prispevkih) se pojavljajo pritiski strank, da bi jih računovodstvo znižalo, vendar se bom v svojem diplomskem delu omejila samo na analizo davčnih utaj. Za lažje razumevanje davčnih utaj pa je treba poznati tudi vzroke zanje, zato sem jih navedla v prvem poglavju. Davek od dohodka pravnih oseb in davek na dodano vrednost mora plačevati večina gospodarskih družb, ne glede na velikost in dejavnost, ki jo opravljajo. Zato v nadaljevanju

sledijo metode davčnih utaj pri davku od dohodka pravnih oseb in davku na dodano vrednost. Razumevanje teh metod je še posebej pomembno, saj jih uporabljata tako stranka kot računovodski servis, kadar poskušata izvesti davčno utajo. Tretje poglavje je namenjeno podrobnejši razlagi o razmejevanju odgovornosti za davčno utajo med stranko in računovodskim servisom. Stranka se velikokrat zanaša na izkušnost računovodje, da jo bo zagovarjal pri morebitnem zaslišanju davčnega inšpektorja. Malokrat pa se zaveda, da računovodji takšno ravnanje preprečujejo številni zakoni in različni poklicni etični kodeksi. V četrtem poglavju je tako opisano, kako se v računovodskem servisu odzovejo, kadar jih stranka prosi za izkrivljanje izkazov, ter ali v računovodskih servisu doživljajo pritisk, da bi se izvedla davčna utaja. Za odkrivanje davčne utaje so res pooblaščen predvsem davčni in carinski organi, vendar se postopek odkrivanja in preprečevanja davčne utaje pogosto začne že v računovodskem servisu. Ker pa ta nima vnaprej predpisanih postopkov za odkrivanje davčnih utaj, sem želela izvedeti, kako računovodski servisi ugotovijo davčno utajo pri svojih strankah ter ali se na tem področju tudi izobražujejo. Na koncu četrtega poglavja navajam tudi predloge intervjuvanih računovodskih servisov, kako bi bilo mogoče zmanjšati pritisk, da bi izvedli davčno utajo.

1 DAVČNA UTAJA

1.1 Značilnosti davkov

Z davki se dnevno srečuje prav vsakdo, zato je njihovo poznavanje del splošne izobrazbe. Z vpisom v register prebivalstva in podelitvijo davčne številke že ob rojstvu postanemo davčni zavezanci. Kot fizične osebe se z davki ukvarjamo pri delu z dohodnino, pri nakupu v trgovini z davkom na dodano vrednost (v nadaljevanju DDV), pri poslovanju z nepremičninami z davkom na promet nepremičnin in podobno. Tako nas davki spremljajo vse do smrti (davek na dediščino). Z vidika gospodarskih družb pa gre predvsem za davek od dohodka pravnih oseb (v nadaljevanju DDPO) in DDV (Podlipnik & Škof, 2012, str. 14).

Stanovnik (2012, str. 31) pravi, da so davčni prihodki del osnovnih prihodkov javnega sektorja. Delimo jih na davke in prispevke. Njihova skupna značilnost je, da so oboji oblika prisilnih dajatev: z zakonom je namreč določena višina dajatev, ki jih mora plačati vsak davčni zavezanec. Razlika med davki in prispevki je le ta, da davki pomenijo enostranski prisilni odvzem dohodka, s plačevanjem prispevkov pa smo deležni tudi določenega obsega pravic. Prispevki so torej sprejemljivejša oblika davkov, predvsem zaradi obljube pravic, na primer pokojnine ali zdravstvene oskrbe.

Bohorič in Oštir (2006, str. 25) opisujeta davke kot nevračljive, kar pomeni, da država postane lastnica sredstev, ki jih je pobrala pri obdavčitvah. Prav tako je značilna nedoločnost porabe pobranih davkov, kajti davki se porabijo za plačevanje vseh izdatkov države, ki niso vnaprej določeni.

Vsaka država za normalno delovanje potrebuje davke, zato davčni sistem prilagaja tako, da pridobi čim bolj optimalno višino davkov. Da bi sistem pridobivanja davkov deloval pravilno, pa morajo fizične in pravne osebe svoje davčne obveznosti pravočasno poravnati. Poleg

tega morajo biti davki obračunani v pravilni višini in v skladu z zakoni. Ob postavljanju časovnih in zakonskih omejitev pa nekateri davčni zavezanci čutijo odpor, zato se pojavljajo kršitve in izogibanje teh omejitev.

V splošnem mora biti davčni sistem predvsem pravičen, urejen, zanesljiv in učinkovit (Stanovnik, 2012, str. 32-39). Te lastnosti so nujno potrebne za vsak davčni sistem, saj se država pri pobiranju davkov ne more izogniti poseganju v odločitve posameznikov. Tako lahko pravičen davčni sistem, ki pomeni, da so davčne obveznosti enakomerno razdeljene med davčnimi zavezanci, močno vpliva na pojav davčne utaje. Davčni zavezanci, ki menijo, da v primerjavi s kom drugim plačujejo večje davčne obveznosti, se bodo najverjetneje počutili prikrajšane, zato se bodo bolj nagibali k davčni utaji.

1.2 Opredelitev davčne utaje

Gospodarski kriminal škoduje ekonomskim pridobitvam in dosežkom civilizacijskega razvoja. Ta negativni pojav je posebej intenziven v obdobjih temeljnih družbenih sprememb oz. reform, ko so posamezniki, njihove gospodarske družbe in družba nasploh še posebej ranljivi in ogroženi (Bohinc, 2002, str. 25). Oblike gospodarskega kriminala je zaradi vse večjega števila in zapletenosti čedalje težje odkrivati. Ena izmed takih oblik je tudi **davčna utaja**, s katero se ukvarjajo različne znanosti in stroke, ki vsaka s svojega stališča razvijajo poglede na njeno opredelitev. V splošnem gre pri davčni utaji za izmikanje plačila davka, ki je v nasprotju z zakonom. Kljub temu pa avtorji opredeljujejo davčno utajo na različne načine.

V Leksikonu Cankarjeve založbe (Dolinar & Knop, 1998, str. 1172) je pod pojmom »zatajitev« navedeno, da gre za kaznivo dejanje, ki ga stori, kdor si protipravno prilasti tujo stvar, ki mu je zaupana ali ki jo je našel ali do nje po naključju prišel. Tako si tudi davčni utajevalec prilasti davčne prihodke, ki ne pripadajo njemu, ampak nekomu drugemu, tj. državnim organom. Državni organi zato ne morejo opravljati svojih funkcij, kot bi jih lahko, če bi te davčne prihodke imeli.

Selinšek (2006, str. 390) opredeljuje naslednje načine davčne utaje:

- storilec da pristojnemu organu lažne podatke o pridobljenih dohodkih, stroških, predmetih ali drugih okoliščinah, ki vplivajo na ugotovitev davkov in drugih predpisanih obveznosti, ali kako drugače preslepi organ, pristojen za odmero ali za nadzor nad obračunavanjem in plačevanjem davkov in drugih predpisanih obveznosti (storitveno kaznivo dejanje);
- storilec opusti prijavo pridobljenega dohodka ali drugih okoliščin, ki vplivajo na ugotovitev davkov, prispevkov ali drugih predpisanih obveznosti fizičnih ali pravnih oseb (opustitveno kaznivo dejanje).

Stanovnik (2012, str. 39) pravi, da je davčna utaja nezakonito izogibanje plačilu davka, pri katerem davčni zavezanec prikriva dejansko stanje ali pa knjiži izmišljene poslovne dogodke. Davčno utajo je treba razlikovati od davčnega izogibanja, ki je zakonito izogibanje plačilu davka, s katerim davčni zavezanec prepreči zmanjšanje realnega dohodka (npr. izraba davčnih

olajšav). Meje, ki ločuje davčno utajo od davčnega izogibanja, ni lahko določiti, zato se tu davčni zavezanci pogosto obračajo po pomoč k davčnim svetovalcem.

Hleb in Rozman (1998, str. 369) davčno utajo označujeta kot pojav, ki izvira iz konflikta med davkoplačevalci in državo oziroma njenimi organi, zadolženimi za pobiranje davkov. Konflikt nastane, ker se davkoplačevalci zavzemajo za čim manjše davčno breme, medtem ko želijo državni organi čim boljše zavarovati davčno osnovo, na podlagi katere se odmeri davek.

Vsi doslej navedeni načini davčne utaje govorijo le o davčni utaji pri zakonito pridobljenih dohodkih. Nezakonito pridobljeni dohodek pri poslovanju brez računa, na primer, pa že sam po sebi pomeni davčno utajo, saj se davčni zavezanec okoristi z denarjem, ki bi ga moral v obliki davčne obveznosti plačati davčnim organom. Hkrati tudi ves zaslužek porabi za svoje potrebe, saj ga ne prikaže v poslovnih knjigah.

Obstoj države je materialno odvisen od gospodarskih subjektov, ki delujejo na njenem ozemlju. Zaradi njihovega nezakonitega oviranja delovanja davčnega sistema pa je država prisiljena pogosto in nenadno spreminjati davčne oblike, kar povzroči zmedo med davkoplačevalci. Davčna utaja se tako lahko zgodi tudi povsem nevede (Selinšek, 2006, str. 65).

1.3 Vrste in načini davčnih utaj

Vse davčne goljufije delimo glede na **kazensko odgovornost** na davčne prekrške in davčno utajo. »Prekršek« je v 6. členu Zakona o prekrških (Ur.l. RS, št. 29/2011-UPB8, 21/2013, v nadaljevanju ZP) opredeljen kot dejanje, ki pomeni kršitev zakona, uredbe vlade, odloka samoupravne ali lokalne skupnosti. Zanj je predpisana sankcija v obliki globe. V 398. členu Zakona o davčnem postopku (Ur.l. RS, št. 13/2011-UPB4, 94/2012, v nadaljevanju ZDavP) je navedeno, da če znaša znesek zatajene davčne obveznosti manj kot 50.000 evrov, ne gre za kaznivo dejanje, ampak le za prekršek. Pri davčnem prekršku gre torej običajno za kršitev, ki se zgodi na podlagi zmot in napačnih dejstev. Po drugi strani pa je davčna utaja po 249. členu Kazenskega zakonika (Ur.l. RS, št. 50/2012-UPB2, v nadaljevanju KZ) opredeljena kot kaznivo dejanje, ki se ga kaznuje z zaporom ali denarno kaznijo. Kolar in Koletnik (2008, str. 92) ugotavljata, da kazniva dejanja lahko izvršijo računovodje in njihovi sodelavci, če računovodsko dejavnost zlorablajo za nepošteno namene ali pa se zaradi lastne nestrokovnosti znajdejo v primežu kriminalnih dejanj drugih. Ločnica med prekrškom in kaznivim dejanjem je v slovenskem pravnem sistemu zelo tanka. Zato se tu vedno bolj uveljavlja forenzično računovodstvo; to pomaga predstavnikom sodne oblasti, ki se soočajo z vse zahtevnejšimi primeri davčne utaje, pri katerih je težko določiti, ali gre za prekršek ali kaznivo dejanje.

Čokelc (2010a, str. 4-6) natančneje analizira **vrste davčnih utaj**, ki jih razlikuje po nekaterih kriterijih, in sicer glede na storilca, vzrok, odkritje, potek in vrsto.

Storilec davčne utaje je lahko fizična ali pravna oseba. Fizična oseba se poskuša izogniti plačilu davkov, kot so na primer nekateri davki od dohodka, davki od premoženja, davki na dediščino in darila, davki na dobiček od iger na srečo, davki na promet od nepremičnin itd. Pri

pravni osebi pa gre za gospodarske družbe, zavode in društva, ki se poskušajo izogniti plačevanju DDPO, DDV, davku na trošarine in podobno.

Davčne utaje lahko razlikujemo tudi glede na **vzrok**. Davčna utaja lahko nastane iz malomarnosti davčnega zavezanca, naklepa ali nejasno definirane zakonodaje. Iz malomarnosti nastane takrat, kadar davčni zavezanec ve oziroma bi moral vedeti, da obstaja davčna obveznost, saj je ta jasno opredeljena z zakonom, a davke utaji popolnoma nezavedno, saj davčni zavezanec nima namena, da bi dosegel premoženjsko korist. Naklepna davčna utaja prav tako nastane takrat, kadar davčni zavezanec ve ali bi moral vedeti, da mora poravnati davčne obveznosti, vendar pa davke utaji zavestno, pri tem pa obstaja naklep za pridobitev protipravne premoženjske koristi. Davčna utaja, ki nastane zaradi nejasno definirane zakonodaje oziroma zaradi nedorečenih stališč Ministrstva za finance, pa se pojavi takrat, ko davčni zavezanec kljub vsej skrbnosti ne zna ugotoviti svojih davčnih obveznosti in zaradi tega nehote utaji davke.

Glede na **odkritje** razlikujemo sum davčne utaje, ki jo je odkril davčni organ, popolnoma odkrito davčno utajo, ki jo prepozna sodišče, in neodkrito davčno utajo. Popolnoma odkrita davčna utaja se navadno začne s fazo suma davčne utaje. Sum davčne utaje pa še ne pomeni, da gre zares za davčno utajo. Sum mora namreč biti še potrjen v pravnem postopku.

Glede na **potek** razlikujemo med fazo priprave, fazo poskusa in fazo uresničitve davčne utaje. Faza priprave se še ne obravnava kot kaznivo dejanje. Tukaj gre predvsem za dejanja, kot so: izdajanje nepravilnih poslovnih listin, zavestno napačno knjiženje poslovnih dogodkov, sestava napačnih računovodskih in davčnih izkazov in podobno. Dokler te listine niso predložene davčnim organom, jih še ne štejemo za davčno utajo. V fazo poskusa uvrščamo dejanje, ko davčni zavezanec odda davčnemu organu napačno izpolnjeno davčno napoved, ki je davčni organ še ni obravnaval. V tej fazi lahko davčni zavezanec še odstopi od poskusa davčne utaje, tako da popravi davčno napoved, še preden jo obravnava davčni organ. Ker pa ta dejanja niso v skladu z zakoni, se poskus davčne utaje kaznuje po 34. členu KZ. Faza uresničitve obsega izvrševanje in dokončanje davčne utaje. Izvršena davčna utaje se kaznuje v skladu z zakonskimi predpisi, vendar se s samoprijavo kaznovanost lahko še prepreči, če se storilec prijavi sam še pred davčnim inšpiciranjem. Davčna utaja se zaključi takrat, ko je dejanje dokončno izvršeno.

Zadnjo kategorijo davčnih utaj opredeljujemo po **vrsti** davka. Sem spadajo davki v ožjem pomenu besede (DDV, DDPO, dohodnina in drugi), prispevki za socialno varnost, carine in takse. Največkrat se pojavlja davčna utaja pri DDV in DDPO. Poznavanje metod davčnih utaj teh dveh vrst davkov je pomembno za prepoznavanje in odkrivanje davčne utaje, zato bomo kasneje podrobneje opredelili tudi te metode.

Načine davčne utaje avtorji opredeljujejo različno. Čokelc in Franc (2010b, str. 5) jih opisujeta nekoliko podrobneje in z vidika računovodske stroke. Prezelj (2006, str. 11) jih deli z vidika zapletenosti na enostavne in kompleksne. Drugi avtorji, med katerimi sta tudi Hleb in Rozman (1998, str. 370), pa navajajo le nekatere splošne oblike davčnih utaj:

- neprijavljanje dohodkov,
- zmanjševanje dejanske višine dohodka, plač in premoženja (davčni zavezanec s ponarejevanjem oziroma s prirejanjem dokumentov zmanjšuje višino dohodka in s tem tudi osnovo za odmero davka),
- prijavljanje prevelikih odbitnih postavk (davčni zavezanec povečuje odhodke in stroške),
- zmanjševanje tržne vrednosti lastnine in premoženja,
- zmanjševanje vrednosti prodaje in povečevanje vrednosti nakupov,
- ponarejevanje izkaza poslovnega izida in bilance stanja s pomočjo prirejanja datumov prodaje na kasnejši čas in s pretiranim odpisovanjem zalog.

1.4 Vzroki za pojavljanje davčne utaje

Pogoj za uspešen boj proti gospodarskemu kriminalu, v katerega spada tudi davčna utaja, je poznavanje vzrokov za ta pojav. Vendar tudi glede teh ni dokončnih in utemeljenih ugotovitev.

Vzrok za gospodarski kriminal je lahko slab ekonomski oziroma socialni položaj, ki ga želi posameznik izboljšati z nezakonito dejavnostjo. Vendar izvršitelji tega navadno ne počnejo zaradi boja za preživetje, ampak so motivi drugačni, kar pomeni, da so drugačni tudi vzroki: spremenjene družbene vrednote, potrošniški način življenja, odtujenost med ljudmi in podobni dejavniki, ki v posamezniku sprožajo razvoj nezdravega egoizma. Vzroki za gospodarski kriminal izhajajo iz družbenega sistema in so zelo zapleteni, mogoče pa je razlikovati nekatere očitne dejavnike (Selinšek, 2006, str. 38):

- meje med dovoljenim in nedovoljenim, pravnim in protipravnim ter poštenim in nepoštenim so v gospodarstvu pogosto nejasne,
- v primerjavi s konvencionalnimi kaznivimi dejanji so gospodarska kazniva dejanja veliko manj opazna, to pa je eden od vzrokov, da je odkrivanje dejanj s področja gospodarskega kriminala zapleteno,
- dojemanje oškodovanosti je pri gospodarskem kriminalu mnogo bolj nedoločno kot pri konvencionalnih kaznivih dejanjih, kar je vzrok za slabo raziskanost teh pojavov.

Ti dejavniki spodbujajo vse oblike gospodarskega kriminala, medtem ko Krnc (1997b, str. 16) opisuje tri pglavitne vzroke, ki spodbujajo prav davčne utaje. To so **previsoke davčne stopnje, slab davčni nadzor** in **nizka davčna morala**. Med njimi obstaja povezava, saj se skoraj vedno pojavljajo vsi trije vzroki hkrati, še posebej v nerazvitem davčnem sistemu. V razvitem davčnem sistemu je namreč pglavitni vzrok davčne utaje praviloma le eden, in sicer previsoke davčne stopnje. Klun (2006, str. 13) pravi, da so za razvit davčni sistem značilni nizki stroški ter administrativna enostavnost izpolnjevanja davčnih obveznosti. Slovenski davčni sistem se še razvija, kar lahko vidimo na primeru davčne reforme na področju dohodnine v letu 2006, ki je spremenila obdavčitev aktivnih dohodkov fizičnih oseb z uvedbo nove lestvice z blažjo progresijo, ki ima zdaj namesto petih dohodninskih razredov le tri. Pri pravnih osebah pa se je davčna reforma nanašala na postopno zniževanje davčne stopnje pri DDPO.

▪ **Previsoke davčne stopnje**

Težko je določiti, kdaj je davčna stopnja previsoka, saj davčni zavezanci že na splošno neradi odvajajo državi del svojega dohodka. S plačevanjem davčnih obveznosti na videz ne dobijo nič v zameno, zato se jim bo davčna stopnja vedno zdela previsoka. Tako davčni zavezanci vedno iščejo različne poti, da bi si znižali davčno osnovo in posledično plačali manj davka. Davčne stopnje pa so lahko previsoke bodisi zaradi nerazvitega davčnega sistema bodisi zaradi visoke javne porabe (Krnč, 1997b, str. 16). Z obema dejavnikoma hkrati se soočajo nerazvite države in države v prehodu, medtem ko se države z močno poudarjenim predznakom socialne države soočajo predvsem z visoko javno porabo.

Ravno nasprotno pa trdi Richard Wahlund (v Veršnik, 2004b, str. 14-15), ki je preučeval vplive davčnih reform s poudarkom na zniževanju davčnih stopenj. Zanimalo ga je, ali sprememba davčnih stopenj vpliva na obseg davčnih utaj. Ugotovil je, da znižanje davčnih stopenj ni zmanjšalo obsega davčnih utaj. Wahlund tako trdi, da previsoke davčne stopnje in celo njihovo povečanje ne vplivajo na povečanje davčne utaje.

▪ **Slab davčni nadzor**

Obseg davčnega nadzora je tesno povezan z razvitostjo davčnega sistema. Slab davčni nadzor se pojavlja v nerazvitih davčnih sistemih, ki imajo slabo organizirane davčne službe, nedorečeno davčno zakonodajo in premajhne pristojnosti davčnih organov (Krnč, 1997b, str. 16). Če bi v taki državi poostriili nadzor, bi se obseg pobranih davkov povečal. Država torej lahko s pogostejšimi nadzori davčnih zavezancev zmanjša obseg davčnih utaj. Petkovič (2003, str. 2) pa pravi, da v Sloveniji veliko računovodskih servisov in strank ocenjuje davčni sistem in obveznosti, povezane z davčnim nadzorom, kot zelo zapletene, saj se davčni inšpektorji namesto z vsebino ukvarjajo predvsem s formalno pravilnostjo izpolnjevanja davčnih obveznosti. Tako so lahko le manjše formalne napake pri izpolnjevanju davčnih evidenc, ki nimajo vpliva na višino davčne obveznosti, za gospodarsko družbo zelo drage. Če pa bi se davčni inšpektorji bolj ukvarjali z vsebino davčnih obveznosti, bi morda odkrili več primerov davčnih utaj.

▪ **Nizka davčna morala**

Davčna disciplina se nanaša na to, kakšen odnos ima davkoplačevalec do izpolnjevanja svojih davčnih obveznosti, davčna morala pa označuje pripravljenost plačevanja davčnih obveznosti in občutek dolžnosti do davčnih organov (Malogorski, 2004, str. 34). Visoka stopnja davčne morale se kaže v tem, da davkoplačevalci poravnajo svoje davčne obveznosti v pravilnem obsegu. Ta stopnja pa ni odvisna od stopnje razvitosti davčnega sistema, čeprav lahko pričakujemo, da bo stopnja višja v razvitejših davčnih sistemih in nižja v manj razvitih (Krnč, 1997b, str. 16). Obstajajo države, ki imajo kljub visoko razvitim davčnim sistemom nizko davčno moralo. Ena takih držav je Italija, kjer je utajevanje davkov zelo pogosto. Za zadnji večji primer davčne utaje, ki ga je odkrila italijanska davčna komisija, sta odgovorna znana modna oblikovalca, ki sta znamki Dolce & Gabbana in D&G prodala svojemu holdingu v Luksemburgu in s tem nezakonito izkoristila tamkajšnjo ugodnejšo davčno politiko. Italijo sta

prikrajšala za več kot 400 milijonov evrov davkov. Zaradi pogostosti takšnih davčnih utaj v zadnjem času si tako Italija kot druge države članice Evropske unije (v nadaljevanju EU) prizadevajo izboljšati sistem pobiranja davkov z avtomatično izmenjavo podatkov o davčnih zavezancih, ki imajo bančne račune v drugih državah članicah EU (Dolce in Gabbana zaradi utaje davkov ob 343 milijonov evrov, 2013).

Krnc (1997a, str. 12) poudarja, da je v Sloveniji zelo razširjeno mnenje o nizki stopnji davčne morale in visokem obsegu davčnega utajevanja. Pravi, da nizke kazni in slab davčni nadzor še prispevajo k zniževanju davčne morale, saj še spodbujajo davčne zavezance k neplačevanju davkov. Zavezanci namreč vedo, da obstaja majhna verjetnost, da bodo njihovo početje odkrili, če pa se bo to le zgodilo, vedo, da jih bodo doletele dokaj nizke kazni ali pa dolgotrajni sodni postopki, ki pogosto zastarajo. Slaba davčna morala slovenskih davčnih zavezancev pa se ne nazadnje kaže tudi v nizki stopnji izpolnjevanja davčnih obveznosti.

▪ **Drugi vzroki za davčno utajo**

Med druge vzroke za davčno utajo uvrščamo tiste elemente in dejavnosti, ki poleg previsoke davčne stopnje še dodatno spodbujajo neplačevanje davkov. Različni gospodarski subjekti imajo tako različne možnosti za davčno utajevanje: med fizičnimi osebami najlažje utajujejo bolj izobraženi, glede na delovno odvisnost pa samozaposleni sloji prebivalstva, saj ti večinoma opravljajo neodvisna pogodbeno dela (to so zdravniki, pravniki, arhitekti, umetniki, športniki, vsi samozaposleni in kmetje). V primerjavi z zaposlenimi je samozaposleni sloj prebivalstva veliko težje nadzorovati.

Med vzroki, ki še vplivajo na pogostost davčnega utajevanja, je mogoče navesti tudi (ne)urejenost gospodarske in kazenske zakonodaje ter (ne)učinkovitost kazenskega pregona in izvrševanja kazenskih sankcij za gospodarska kazniva dejanja (Selinšek, 2006, str. 38). Pomanjkljivost slovenske kazenske zakonodaje je tudi ta, da obtožnica zaradi spretnega izmikanja davčnih utajevalcev velikokrat zastara, kot se je to zgodilo pred leti, ko je skupina desetih podjetnikov s prodajo dizelskega goriva utajila 11,34 milijona evrov. Sodba je postala pravnomočna leta 1999, prvi sodni narok pa je sodišče sklicalo šele februarja 2005. Sodni postopek je bil zaradi obtoženčevih izmikanj do leta 2007 že desetkrat preložen. Leta 2008 pa je primer dokončno zastaral (Rekordna davčna utaja že v fazi zastaranja, 2013).

Veršnik (2004a, str. 2) meni, da na davčno utajo močno vpliva tudi človeški značaj, ki ga je z ekonomskimi modeli nekoliko težje razložiti. Odločitev »za« davčno utajo ali »proti« njej je namreč pretežno odvisna od davčnega zavezanca in njegove pripravljenosti utajiti davke. Pri preučevanju pojava davčne utaje gre pravzaprav za analizo človeškega vedenja, ki nikakor ni zgolj posledica racionalnega razmišljanja. Kljub temu pa je poznavanje ekonomske teorije pri preučevanju davčnih utaj neizogibno, saj odločanje davčnega zavezanca, ali bi se udeležil davčne utaje ali ne, poteka na dveh ravneh: racionalni in čustveni. Davčni zavezanec torej praviloma še vedno uporablja davčno utajo kot sredstvo za izboljšanje svojega gmotnega položaja.

1.5 Posledice davčne utaje

Davčna utaja je nezaželen pojav, saj ima negativne posledice za celotno družbo. Predvsem pomeni zmanjševanje prilivov v državno blagajno, iz katere se financirajo socialne in druge storitve v javnem interesu.

Krnc navaja naslednje posledice davčne utaje (1997a, str. 12):

- zmanjševanje proračunskih prihodkov in s tem povezan nastanek proračunskega dolga;
- razslojevanje prebivalstva, saj tisti, ki utajujejo, bogatijo na račun tistih, ki tega ne počnejo;
- povečanje davčnih obremenitev poštenih davkoplačevalcev;
- prizadetost horizontalnega (enaka davčna obravnava davčnih zavezancev, ki imajo enako visoke dohodke) in vertikalnega (enaka davčna obravnava davčnih zavezancev, ki imajo različno visoke dohodke) izenačenja davčnega sistema;
- zmanjšanje učinkovitosti davčnega sistema, saj se z davčno utajo zmanjšujejo davčni prihodki, ki jih davčni organi potrebujejo za učinkovito opravljanje svojih funkcij;
- povzročanje nelojalne konkurence, ki jo poštenim gospodarskim subjektom pomenijo nepošteni; to zmanjšuje gospodarsko učinkovitost in nazadnje tudi gospodarsko rast ter bruto domači proizvod na prebivalca.

Kavčič in Kelhar (2004, str. 130) menita, da zavajajoče računovodske informacije, ki so podlaga za izvedbo davčne utaje, potencialnim vlagateljem onemogočajo ocenjevanje in obvladovanje resničnih tveganj. Zavajajoče računovodske informacije tako povzročijo izgubo zaupanja na kapitalskih trgih, investitorji zahtevajo višjo premijo za tveganje, posledično pa gospodarskim družbam z zmanjšanjem finančnih naložb odtegnejo del finančnih virov in upočasnijo gospodarsko rast.

1.6 Davčni nadzor

Davčno utajo je nemogoče odpraviti v celoti, z davčnim nadzorom pa jo lahko vsaj nekoliko zmanjšamo in omilimo njene posledice. Slab nadzor namreč spodbuja porast kaznivih in drugih nedovoljenih dejanj, zato Davčna uprava Republike Slovenije (v nadaljevanju DURS) v skladu z določbo v 3. členu Zakona o davčni službi (Ur.l. RS, št. 1/2007-UPB2, 33/2011, v nadaljevanju ZDS) opravlja davčni nadzor s kontrolo in inšpekcijskimi pregledi.

Davčna kontrola se izvaja kot sproti nadzor nad davčnimi zavezanci, davčni inšpekcijski nadzor pa se izvaja naknadno. DURS (2010, str. 8) za učinkovitejše zatiranje davčnih utaj predlaga spremembo ZDS, ki bi omogočila vključitev forenzičnih nalog v davčne nadzore. Te naloge omogočajo podrobno pregledovanje z namenom, da bi preprečili prevaro pri določanju davčnih obveznosti.

▪ Davčna kontrola

Davčna kontrola se opravlja kot sproti nadzor nad davčnimi zavezanci. Obsega preverjanje pravilnosti in pravočasnosti vloženi davčnih napovedi in davčnih obračunov ter obračunavanja in plačevanja davkov. Davčni zavezanci, ki davčni upravi ne predložijo obračuna, so po poteku roka pisno pozvani, naj predložijo obračun, saj so v nasprotnem primeru lahko zakonsko sankcionirani oziroma se jim vroči sklep o davčnem inšpekcijskem nadzoru (Dešman, 2002, str. 68). Še pred vročitvijo sklepa pa ZDavP v 55. členu daje možnost predložitve davčnega obračuna na podlagi samoprijave. Z možnostjo samoprijave želi DURS spodbuditi davčne zavezance k temu, da bi morebitne kasneje ugotovljene nepravilnosti v obračunih davka in davčnih napovedi sporočili davčnemu organu.

▪ Davčni inšpekcijski nadzor

Davčni inšpekcijski nadzor je del davčnega nadzora, ki ga opravlja DURS na podlagi ZDavP. Njegova naloga je ugotoviti, ali obdavčenje poteka v skladu s predpisi (pravilnost in skladnost z zakonodajo), ter onemogočiti davčne utaje. Na podlagi statističnih metod, naključnega izbora in predhodnih ugotovitev v postopkih davčnega nadzora DURS pripravi letni načrt inšpekcijskega nadzora. Davčni inšpekcijski nadzor je usmerjen na vse davčne zavezance (DURS, 2008a).

Na spletni strani DURS (2008a) je navedeno, da se postopek davčnega inšpekcijskega nadzora začne z vročitvijo sklepa o davčnem inšpekcijskem nadzoru davčnemu zavezancu. Če pa obstaja sum, da bi vročitev sklepa ogrozila namen davčnega inšpekcijskega nadzora, sklepa ni treba vročiti. V tem primeru se davčni inšpekcijski nadzor začne, ko davčni inšpektor pri davčnem zavezancu opravi kakršno koli dejanje z namenom opravljanja davčnega inšpekcijskega nadzora, kot na primer, da se predstavi davčnemu zavezancu v njegovih poslovnih prostorih.

Obseg davčnega inšpekcijskega nadzora je določen v 132. členu ZDavP in je lahko delni ali celostni. V primeru celostnega nadzora ima inšpektor pravico preveriti izpolnjevanje vseh davčnih obveznosti davčnega zavezanca, pri delnem nadzoru pa gre za preverjanje posameznih vrst davkov, obveznosti in poslov. Inšpektor torej lahko opravlja nadzor le na tistem področju, ki je opredeljen v sklepu. Davčni inšpekcijski nadzor se sicer praviloma opravlja v prostorih davčnega zavezanca, pri osebi, ki vodi knjige in evidence za davčnega zavezanca, če se te evidence vodijo pri drugi osebi, ali pa v prostorih davčnega urada. Med ugotovitvenim postopkom se preverja pravilnost izpolnjevanja davčnih obveznosti. Ko je ugotovitveni postopek končan, inšpektor izda zapisnik o ugotovitvah in sklepih davčnega inšpekcijskega nadzora. Če se davčni zavezanec z vsebino v zapisniku ne strinja, ima pravico vložiti pripombe na zapisnik. Po koncu davčnega inšpekcijskega nadzora davčni organ izda odločbo, s katero davčnemu zavezancu odmeri pravilno davčno obveznost (DURS, 2008a).

Učinkovitost davčnega nadzora se kaže v sposobnosti davčnih inšpektorjev, da ugotovijo višino ugotovljenih davčnih obveznosti, ki niso bile plačane. Učinkovitost pa je zelo odvisna tudi od metode, s katero se davčni nadzor izvede (Kostanjevec, 2012, str. 5). Vzrok za

neučinkovitost davčnega nadzora v Sloveniji je po mnenju časnika Delo (Zaposleni na Dursu: »Razmere so obupne!«, 2013) premajhno število davčnih inšpektorjev, ki se iz leta v leto še zmanjšuje, in prenizko število davčnih inšpekcijskih pregledov. Na DURS pravijo, da v Sloveniji davčni inšpektorji v enem letu pregledajo le od 1,2 do 2,2 odstotka davčnih zavezancev, medtem ko jih v drugih državah članicah EU pregledajo kar 4 odstotke.

▪ **Forenzično računovodstvo**

Forenzično računovodstvo se ukvarja s preprečevanjem in odkrivanjem prevarantskega poročanja. Je nova veja in novo področje računovodstva. Gre za delo strokovnjakov, pri katerem se močno povezujeta poslovno-ekonomska in pravna stroka, zlasti računovodstvo in revizija, kazensko pravo, materialno pravo in kriminalistika (SFR, 2013).

S preiskavami in ocenami lahko forenzični računovodja pomaga poslovođjam in nadzornikom gospodarske družbe razkriti možnost obstoja nelegalnih dejanj. To preiskovanje je običajno usmerjeno v presojanje resničnosti knjig in računovodskih poročil. Prav tako je forenzični računovodja primeren preiskovalec pri sodnih zadevah. Lahko pa je tudi v podporo davčnim organom, in sicer tako, da (Kolar & Koletnik, 2008, str. 99-100):

- preiskuje in odkriva okoliščine in dejanja oseb, ki so davčnemu organu posredovale napačne ali nepopolne podatke o davčnih obveznostih
- seznaniti davčni organ, da ga gospodarski subjekti niso obvestili o dejanskih davčnih obveznostih
- obvestiti davčni organ o opustitvi uporabe davčne številke ali drugih pomembnih podatkov za obračun davčne obveznosti
- davčnim organom pomagati odkrivati davčne prevare z rekonstrukcijo poslovnih dogodkov, procesov ali stanj, za katere ni vidnih sledi ali ustreznih podlag (listin).

Kolar in Koletnik (2008, str. 94) tudi menita, da forenzični računovodja zapolnjuje vrzel pri računovodjih, revizorjih in inšpektorjih, ki nimajo posebnih znanj in veščin za preprečevanje in razkrivanje ter dokazovanje kaznivih in drugih nelegalnih dejanj na področju ustanavljanja, delovanja in prenehanja podjetij, pa tudi na področju davčnih utaj. Forenzični računovodja torej pomaga davčnim organom pri odkrivanju in preiskovanju davčnih utaj.

2 METODE DAVČNIH UTAJ

Vse gospodarske družbe se ne glede na velikost in dejavnost, ki jo opravljajo, srečujejo z DDPO in DDV. Ravno zato se metode davčnih utaj najbolj pojavljajo ravno pri teh dveh vrstah davkov, uporabljajo pa jih tako računovodski servisi kot njihove stranke.

2.1 Metode davčnih utaj pri davku od dohodka pravnih oseb

DDPO plačujejo gospodarske družbe na podlagi letnega davčnega obračuna, ki ga morajo za vsako poslovno leto oddati na DURS in AJPEŠ. Sestavljen je iz izkaza poslovnega izida in bilance stanja ter drugih poročil. Znesek DDPO se izračuna tako, da davčno osnovo po davčnem obračunu za davčno obdobje pomnožimo s stopnjo, ki velja za tisto davčno obdobje.

Nezakonito zmanjševanje davčne osnove DDPO s prevarami pri prihodkih in odhodkih vodi v davčno utajo.

▪ **Prihodki**

Davčni zavezanci zmanjšujejo davčno osnovo, tako da prikazujejo nižje prihodke od dejanskih. To delajo na naslednje načine (Čokelc & Franc, 2010b, str. 5):

- **neprijava dejavnosti**, s katero davčni zavezanci preprečijo knjiženje prihodkov in s tem onemogočijo obdavčenje že od začetka poslovanja. V 31. členu Zakona o državni statistiki (Ur.l. RS, št. 45/1995, 9/2011, v nadaljevanju ZDSta) je določeno, da so pravne in fizične osebe dolžne prijaviti svojo dejavnost po standardni klasifikaciji dejavnosti 2008 (v nadaljevanju SKD), da jih lahko nadzira davčni organ. Odkrivanje neprijavljenih pravnih in fizičnih oseb postaja s povečevanjem poslovne dejavnosti vedno težje. Ta metoda je sicer omejena le na nekatere dejavnosti in poklice, ki imajo možnost pogostega spreminjanja sedeža;
- **odjava poslovanja**, ko davčni zavezanci poslovanje odjavijo, vendar ga nadaljujejo. Poslovnih dogodkov ne knjižijo in ne plačujejo davkov;
- **poslovanje brez računov ali poslovanje na črno** z namenom prikrivanja prihodkov. Poslovanje na črno se zgodi, kadar davčni utajevalec ne izda računa (predvsem v dejavnosti z gotovinsko prodajo) ali pa ga izda le delno (zniževanje cen ali zmanjšanje količin) ali oblikuje navidezne pogoje kot prikriti količinski rabat, ko prodajalec knjiži količinski rabat, kupec pa ne: prodajalec tako izplača kupcu rabat v gotovini (na črno), na anonimni račun ali pa mu za znesek odobrenega količinskega popusta izroči blago, kupec pa namesto zmanjšanja obveznosti do dobavitelja prejme denarna sredstva ali prevzame blago in oblikuje črne zaloge. Takšno davčno utajo je moč odkriti s primerjavo prometa med kupcem in delodajalcem. Drug način oblikovanja navideznega pogoja pa je prikriti popust, ki je vezan na čas poravnave obveznosti. Lahko je časovni popust (skonto), popust zaradi zaupanja (bonus) ali poseben popust (odpravnine ali povračila). Pri odpravnini gre podobno kot pri rabatu za dogovor med prejemnikom in dajalcem odpravnine. Pri knjiženju so odpravnine napačno označene ali skrite na skupnem kontu. Na črno se lahko torej posluje na podlagi menjave dobrin ali storitev, pri plačilih pa gotovinsko, saj je tako težje izslediti denarni tok, ki je sicer viden pri plačilih po transakcijskem računu. Prihodki so lahko prikriti, tudi če so knjiženi, vendar se ne upoštevajo pri določitvi davčne osnove. Prikriti pa so seveda tudi takrat, kadar niso knjiženi, in sicer kadar to stori eden ali oba poslovna partnerja (kupec ali dobavitelj). Neknjiženje poslovnih dogodkov na obeh straneh oteži odkrivanje davčnih utaj, zato se ta metoda davčne utaje najpogosteje uporablja;
- **poslovanje z računi**, ki so časovno neustrezno zajeti. Računi so izdani ter prihodki in odhodki zabeleženi v poslovne knjige. Pred ali med ugotavljanjem davčne osnove se zmanjšajo že knjiženi prihodki z izknjiženjem. Izknjiženje se izvede s storno knjiženjem, pri katerem se izdajo listine za utemeljitev storno knjiženj prihodkov, na primer na podlagi ponarejene kupčeve reklamacije, ki naj bi bila osnova za zmanjšanje prihodkov in vrnitev blaga, ki ga zaradi reklamacije odpišemo. Izknjiženje se lahko izvede tudi z vsebinsko napako, ko se poslovni dogodki namesto na poslovno-izidne konte knjižijo na konte

bilance stanja in se s tem zniža poslovni izid, ali pa s premikom na področje, za katero ne velja davčna obveznost, na primer premik na zasebno področje pri samostojnih podjetnikih posameznikih. Ta premik se opravi na podlagi ponarejenih listin, na primer ponarejenih pogodb o nakupu.

▪ **Odhodki**

Davčna utaja s povečevanjem odhodkov obsega metode, ki povečujejo odhodke in tako znižujejo davčno osnovo. Izmišljeni odhodki ali odhodki, ki jih kljub omejitvam z davčnimi predpisi uvrščamo med odhodke, so (Čokelc & Franc, 2010b, str. 8):

- **stroški dela**, ko se knjižijo plače navideznih zaposlenih, ki v gospodarski družbi niso več ali pa v njej nikoli niso bili zaposleni;
- **potni stroški in stroški reprezentance**, ko se knjižijo stroški kilometrin in dnevnic na podlagi izmišljenih poslovnih poti;
- **stroški vzdrževanja**, pri katerih obstajata dve možnosti davčne utaje. Pri prvi gre za knjiženje zasebnih izdatkov fizične osebe kot stroškov vzdrževanja samostojnega podjetnika posameznika ali celo za knjiženje izmišljenih stroškov vzdrževanja. Pri drugi možnosti pa, namesto da bi knjižili povečanje nabavne vrednosti osnovnega sredstva, knjižijo stroške, kljub temu da Slovenski računovodski standardi (v nadaljevanju SRS) in davčni predpisi izrecno prepovedujejo izkazovanje stroškov vzdrževanja;
- **stroški reklam in svetovanj**, ko se prikrivajo davčno nepriznana dana darila in podkupnine s knjiženjem med stroške reklam in svetovanja. V ta namen se sestavljajo izmišljene pogodbe, najpogosteje za davčno, pravno ali podjetniško svetovanje, da bi se dokazali izmišljeni stroški;
- **izmišljeni stroški materiala**, ko davčni utajevalec povečuje zaloge materiala in trgovskega blaga na podlagi ponarejenih listin, na primer ko sam sebi izda račun ali ponovno uporabi star račun dobavitelja, ali na podlagi prirejanja računov po prejemu ali ob izdaji, tako da na primer na prejetem računu upošteva višji znesek od dejanskega ali pa dostavlja večje količine materiala in blaga, kot ga prikaže v poslovnih knjigah. Račun se plača ločeno, tako da se znesek na računu nakaže dobavitelju, razlika pa na anonimni račun;
- **izmišljeni stroški nabave**, ko gre tako kot pri izmišljenih stroških materiala za povečevanje stroškov s prirejenimi oziroma izmišljenimi računi na način povečanja stroška transporta, pakiranja, zaračunavanja embalaže in drugo. Vse to namreč povečuje nabavno vrednost zalog, ob njihovi porabi pa stroške oziroma odhodke;
- **amortizacija**, ki jo davčni zavezanci fiktivno obračunavajo, in sicer tako, da večkrat amortizirajo isto osnovno sredstvo ali pa več davčnih zavezancev hkrati amortizira isto osnovno sredstvo. Primer za to je amortizacija osnovnih sredstev, danih v najem ali zakup, pri katerih se posest ali lastništvo razhajata. Način davčne utaje pri amortizaciji je tudi predčasno amortiziranje osnovnega sredstva na podlagi ponarejenega datuma nabave (na primer dejanska nabava: november, popravljena nabava: februar);

- **prikrivanje na podlagi popisa**, ki je podlaga za sestavitev letnih računovodskih izkazov in je zato predpisan s 54. členom Zakona o gospodarskih družbah (Ur.l. RS, št. 65/2009-UPB3, 57/2012, v nadaljevanju ZGD-1), ki pravi, da je treba najmanj enkrat letno preveriti, ali se stanje posameznih aktivnih in pasivnih postavk v poslovnih knjigah ujema z dejanskim stanjem. S ponarejanjem pa želimo to stanje načrtno prikriti. Prikrivanje poteka s ponarejanjem popisnih listin, zmanjševanjem količin in odstranjevanjem popisnih listov ali kontnih izpisov.

2.2 Metode davčnih utaj pri davku na dodano vrednost

Največ davčnih utaj se pojavlja na področju DDV in v dejavnostih, pri katerih je mogoče poslovati z gotovino, na primer v gostinstvu (Največ utaj pri DDV v gradbeništvu, 2013). Razlog za to je veliko število transakcij pri prometu blaga in storitev, kar je težko nadzirati, utajevanje pa spodbuja tudi sistemska zasnova DDV, ki omogoča odbijanje vstopnega DDV, preden prodajalec plača obračunani DDV. V utajo DDV so vključene predvsem plačilno nesposobne gospodarske družbe, ki so dobro organizirane (Jeretina, 2008, str. 5).

Pri metodah davčnih utaj DDV poznamo enostavne in kompleksne metode. Od kompleksnih metod se enostavne razlikujejo v manjšem številu udeležencev pri izvedbi davčne utaje, proces davčne utaje pa se dogaja znotraj ene države.

2.2.1 Enostavne metode

Bistvo sistema DDV je, da davčni zavezanec plača državi razliko med izstopnim DDV, obračunanem na izdanih računih, in vstopnim DDV, obračunanem na prejetih računih. Enostavne metode opisujejo, kako bo davčni zavezanec to razliko zmanjšal, za kar je potrebno le malo domišljije.

▪ Povečanje vstopnega DDV

Ko kupec, ki je hkrati davčni zavezanec, prejme račun od dobavitelja, mu ta zaračuna vstopni DDV, ki ga ima kupec pravico odbiti. Večji ko je vstopni DDV ob enakem izstopnem DDV, manjši bo znesek DDV, ki ga mora davčni zavezanec plačati državi.

Prezelj (2006, str. 11) pravi, da bo za povečanje vstopnega DDV davčni zavezanec uporabil izmišljene račune za nabave, ki jih v resnici ni bilo. Vstopni DDV se lahko poveča tudi pri nepravilnem obračunavanju odbitnega deleža. V 65. členu Zakona o davku na dodano vrednost (Ur.l. RS, št. 13/2011-UPB3, 83/2012, v nadaljevanju ZDDV-1) je namreč določeno: če davčni zavezanec opravlja obdavčeno in oproščeno dejavnost, določi znesek DDV, ki se sme odbiti, z odbitnim deležem, ki se lahko določi za vse transakcije ali pa ločeno za vsako področje dejavnosti ob zagotavljanju ustreznega knjigovodstva. Goljufija nastane takrat, kadar je izračunani odbitni delež vstopnega DDV večji od tistega, do katerega je zavezanec dejansko upravičen.

▪ **Zmanjšanje izstopnega DDV**

Davčni zavezanec lahko zmanjša znesek DDV, ki ga mora plačati državi, tudi z zmanjšanjem izstopnega DDV.

Davčni zavezanec najpreprosteje zmanjša znesek izstopnega DDV tako, da ne zabeleži vseh dobav, ki jih opravi. To se najlaže in najpogosteje dogaja v dejavnostih, ki poslujejo z gotovino ali s končnimi kupci (Prezelj, 2006, str. 12). V podobnih okoliščinah je mogoče tudi, da se zaračunani znesek ne ujema z dejansko (višjo) vrednostjo kupnine, ki jo prejmejo, ali pa celo sploh ne izdajo računa za opravljen promet. Zmanjšanje izstopnega DDV se doseže tudi tako, da davčni zavezanec na računu navede, da prodaja blago po nižji davčni stopnji, čeprav gre za blago, za katerega bi se morala uporabiti splošna stopnja DDV. Po Prezljevi (2006, str. 12) je ta oblika goljufije pogosta v manjših gostinskih obratih, kjer tudi pri pijači, ne le pri hrani, obračunavajo nižjo davčno stopnjo, četudi bi morali obračunati po splošni davčni stopnji. Ta način davčne utaje je mogoče hitro odkriti, a če ni davčnega nadzora, davčna utaja zlahka uspe.

2.2.2 Kompleksne metode

Znotraj EU na mejah ni nadzora nad pretokom blaga in storitev, avtomatične izmenjave podatkov med državami članicami EU pa še ni, zato davčni utajevalci to izkoriščajo, tako da izvajajo kompleksne metode davčnih utaj DDV. Pri teh metodah praviloma sodeluje veliko udeležencev, med njimi tudi takšni, ki so v goljufijo vpleteni nevede. Zaradi večjega števila udeležencev pa te metode pomenijo večji problem kot enostavne in jih je zato težje odkriti. V posamezni državi povzročajo velik izpad prihodkov, zato so začele države članice EU kompleksnim metodam namenjati večjo pozornost (Fajon, 2013).

Ena izmed bolj znanih kompleksnih metod je goljufija tipa »davčni vrtiljak«, pa tudi »izginuli trgovec« in »kloniranje številke DDV«.

▪ **»Izginuli trgovec« ali »angl. *missing trader*«**

O metodi »izginuli trgovec« govorimo v primeru, ko gospodarska družba izgine, ne da bi plačala izstopni DDV. Gospodarska družba se registrira v eni izmed držav članic EU, kupi pa blago v drugi državi članici EU. Blago proda naprej v državi, kjer je registrirana, in (pravilno) obračuna DDV. Ko prejme plačilo z vključenim DDV, izgine, ne da bi plačala DDV in še preden davčnemu organu uspe opraviti periodično kontrolo. Za take transakcije je najprimernejše blago, ki ga transportirajo v velikih količinah, kot so na primer pijača in slaščice (Prezelj, 2006, str. 12).

▪ **»Kloniranje« številke DDV**

Pri tej metodi se gospodarski subjekt ne registrira za namene DDV, pač pa uporabi davčno številko drugega davčnega zavezanca, s to davčno številko opravlja dejavnost in izgine, ne da bi predložil obračune DDV (nakazal izstopni DDV). Ko njegov kupec s svojo davčno številko terja vračilo vstopnega DDV, ga davčni organ zavrne, saj je pri imenu dobavitelja (davčnega utajevalca) navedena napačna davčna številka. Na drugi strani drugi davčni zavezanec, čigar

davčna številka je bila zlorabljena, dobi zahtevek za plačilo DDV, ki je bil zaračunan ob uporabi njegovih podatkov (Prezelj, 2006, str. 13).

▪ »Davčni vrtiljak«

Ena izmed metod davčnih utaj pri davku na dodano vrednost je tudi goljufija, imenovana »davčni vrtiljak«. V Sloveniji se je ta metoda začela pogosteje pojavljati z njenim vstopom v EU in odpravo carinskih meja, zaradi bistvenih sprememb pri obračunavanju in plačevanju DDV pri prometu blaga ali storitev. Še posebej pogosto se uporablja v t. i. tveganih dejavnostih, kot so promet z nafto, prodaja starih in novih motornih vozil, promet z odpadnimi surovinami (železo in barvne kovine), gradbeništvo in nepremičnine (Macarol, 2009).

V davčnem vrtiljaku potujejo blago ali storitve v krogu med gospodarskimi družbami iz različnih držav članic EU. Namen gospodarskih družb je utajiti DDV, ki ga zaračunajo na svojih izdanih računih, pri čemer hkrati druge gospodarske družbe, ki prejmejo račun od teh gospodarskih družb, zahtevajo vračilo vstopnega DDV. Utajo DDV torej izvede t. i. »missing trader« gospodarska družba, ki sodeluje z drugimi gospodarskimi družbami, ki so vede ali nevede udeležene v teh transakcijah (Poslovanje z »missing trader« družbami, 2013). S tem želijo davčni utajevalci doseči hitre dobičke in prodajo blaga pod normalno tržno ceno, s slednjim pa pridobiti tudi konkurenčno prednost pred drugimi, poštenimi davčnimi zavezanci.

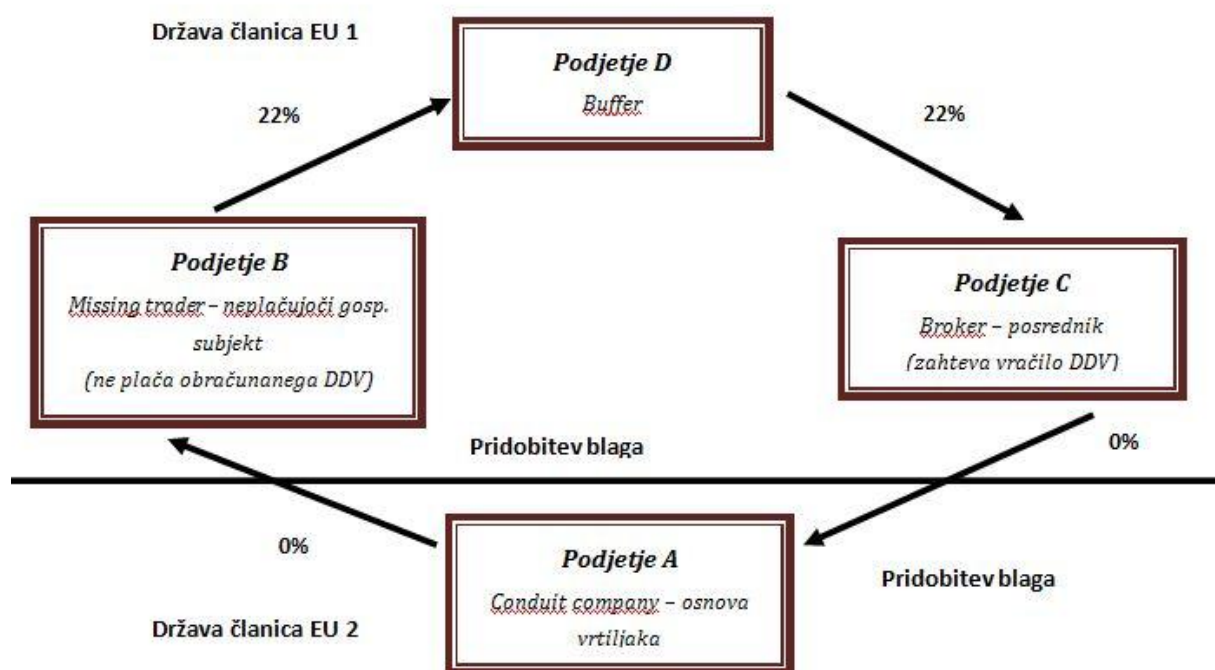
Sodelujoči člani davčnega vrtiljaka so torej štirje, in sicer (Čokelec & Franc, 2010b, str. 20-21):

- »**missing trader**«, ki je davčni zavezanec za DDV in ne izpolnjuje davčnih obveznosti. Ta gospodarska družba prodaja blago ali storitve, pri čemer obračuna izstopni DDV, ki pa ga ne nakaže v državni proračun;
- »**angl. buffer**«: vmesni člen. Njegova vloga je prikrivanje vezi med »missing traderjem« in »brokerjem«, in sicer tako, da kupuje blago ali storitev od »missing traderja« in prodaja naprej »brokerju«, pri čemer DDV korektno obračuna in plača;
- »**angl. broker**«: končni člen v verigi, ki kupuje blago od »bufferja« in ga prodaja končnemu potrošniku. Ustanovljen je v isti državi, v kateri je identificiran tudi »missing trader«, saj tako lahko zahteva vračilo DDV, ki ga ob prodaji blaga ali storitve na domačem trgu tudi plača. Če blago ali storitev proda gospodarski družbi v drugo državo članico EU, je plačila izstopnega DDV oproščen, ker gre za dobavo v Skupnost;
- »**angl. conduit company**«: to je podlaga mehanizma davčni vrtiljak in je ustanovljena za njegovo podporo. Vedno deluje v drugi državi članici EU kot »missing trader«, saj nastopa kot dobavitelj blaga »missing traderju« v drugo državo članico EU. »Conduit company« je lahko tudi grosist, ki pristane na to, da je del mehanizma davčnega vrtiljaka.

Slika 1 prikazuje proces poslovanja v davčnem vrtiljaku, ki poteka tako, da gospodarska družba A (Conduit company), ki je registrirana za DDV v neki državi članici EU, proda blago

gospodarski družbi B (Missing trader) v drugo državo članico EU, ki bi morala po 11.–13. členu ZDDV-1 pridobitev blaga zabeležiti kot intrakomunitarno pridobitev in po sistemu obrnjenega davčnega bremena obračunati vstopni DDV (Prezelj, 2006, str. 13). Vendar gospodarska družba B tega ne stori, temveč blago proda v isti državi davčnemu zavezancu C (Broker) in od njega prejme plačilo DDV, ki je bil zaračunan na izdanem računu. Gospodarska družba B izstopnega DDV ne nakaže v državni proračun in izgine, še preden davčni organi posumijo, da gre za izginulega trgovca. Sočasno gospodarska družba C uveljavlja odbitek vstopnega DDV, ki ga je plačala davčnemu zavezancu B, in hkrati proda blago ali storitev izhodiščni gospodarski družbi A, seveda brez obračunanega DDV. Tako se kroženje nadaljuje in zato je bila ta metoda tudi poimenovana kot »davčni vrtiljak«.

Slika 1: Poenostavljena shema davčnega vrtiljaka

Vir: DURS, Poslovanje z »neplačujočimi gospodarskimi subjekti« in odgovornost gospodarskih subjektov za plačilo utajenih davčnih obveznosti, 2008b.

Dobava blaga lahko poteka tudi prek gospodarske družbe D. Izključni namen te transakcije je prikriti povezavo med gospodarsko družbo B in gospodarsko družbo C ter tako otežiti nadzor davčnim organom.

Gospodarska družba A ponovno kupljenega blaga ne potrebuje za svoje poslovanje, a so ponovni nakupi zavezanca A zelo pogosto pogoj za davčni vrtiljak, deloma zaradi kontrole, deloma zaradi tega, ker je preprosteje in ceneje uporabiti določeno količino blaga večkrat, kot pa vsakič znova kupovati drugo blago. Po navadi se za ta namen uporabi blago, s katerim je lahko trgovati in ki ima visoko vrednost ter nizko nabavno vrednost in nizke stroške transporta (npr. hrana, pijača, mobilni telefoni, računalniške komponente ipd.). Lahko se tudi

zgodí, da tega blaga ne prevažajo, ampak vseskozi ostaja v enem skladišču, promet pa poteka le navidezno, prek računov (Prezelj, 2006, str. 13).

V primeru odkritja te goljufije vse udeležence davčnega vrtiljaka obravnavajo kot sodelujoče člene davčne utaje, zato DURS (2008a) objavlja nekatere tipične **značilnosti**, po katerih sumimo, da utegne biti določena gospodarska družba del davčnega vrtiljaka. Navedene značilnosti se lahko nekoliko razlikujejo in so odvisne od okoliščin, v katerih gospodarska družba posluje. Ker pa te značilnosti nakazujejo, da gre morda za gospodarsko družbo »missing trader«, bi morali biti poslovni partnerji pred začetkom poslovanja z neznano gospodarsko družbo pozorni. Davčni zavezanci morajo biti namreč sposobni davčnemu organu pojasniti razloge za sklepanje transakcij, za katere se pozneje ugotovi, da so del utaje DDV.

Značilnosti davčnega vrtiljaka so torej naslednje (DURS, 2008a):

- gospodarska družba obstaja le na papirju,
- praviloma nastane iz »speče gospodarske družbe«, ki si pridobi identifikacijsko številko za namene DDV (na novo registrirani zavezanec za DDV),
- včasih sploh ne obstaja, ampak se za namene utaje zlorabi DDV številko drugega davčnega zavezanca,
- njen zakoniti zastopnik je tujec,
- njen sedež je na naslovu stanovanjskega bloka ali stanovanjske hiše (tj. poštnem nabiralniku),
- nima primernih poslovnih prostorov za svojo dejavnost,
- na prijavljenem sedežu poslovanja gospodarske družbe ne poteka nobena poslovna aktivnost,
- velikokrat deluje v večjih urbanih središčih, kjer je možnost za odkritje goljufije manjša,
- deluje bolj v tveganih dejavnostih, kot so gradbeništvo in trgovanje z motornimi vozili,
- ne oglašuje svoje dejavnosti,
- nima zaposlenih delavcev,
- njen zakoniti zastopnik je po navadi oseba, stara 20 do 28 let, ki nima znanja in izkušenj o izdelkih, ki jih prodaja oz. kupuje,
- osebe, ki sklepajo posle v imenu »missing traderja«, se predstavljajo po navadi samo z imenom (včasih tudi lažnim),
- nenadna sprememba dejavnosti gospodarske družbe, njenih lastnikov ali direktorjev,
- gospodarske družbe poslujejo večinoma z gotovino,
- obstaja le mobilna številka telefona, ki čez nekaj časa ne obstaja več,
- v gospodarski družbi pogosto izvajajo papirnate kompenzacije in asignacije,
- račun, plačilo in prevoz se v gospodarski družbi ne ujemajo.

Na spletni strani DURS (2008a) prav tako opozarjajo, da morajo biti davčni zavezanci, pa tudi pooblaščené osebe za vodenje računovodstva oz. računovodski servisi posebej pozorni na

prejete poslovne listine. Poleg računa, ki spremlja blago in ima veliko dokazno vrednost glede legitimnosti in integritete transakcije, je treba biti pozoren tudi na predračune, naročilnice, dobavnice, oddajnice, prevzemnice, tehtalne liste, CMR itd. Res je, da zakonsko ni predpisano, da so gospodarske družbe to dokumentacijo dolžne voditi, vendar jim bo ta v postopkih davčnega inšpiciranja pomagala dokazovati resničnost transakcij.

3 ODGOVORNOST RAČUNOVODSKIH SERVISOV IN NJIHOVIH UPORABNIKOV (STRANK) ZA DAVČNO UTAJO

Ponudba kakovostnih računovodskih storitev in njihovo nenehno izboljševanje sta izredno pomembna za vsak računovodski servis, kajti le tako bodo lahko pridobili zaupanje svojih strank, ki potrebujejo računovodske storitve za poslovno odločanje ter izpolnjevanje davčnih in drugih obveznosti. Ker stranka ne pozna pristojnosti v računovodskem servisu, pogosto izvaja različne pritiske na računovodski servis, zato lahko med njima prihaja do konfliktov.

V nadaljevanju sem zato natančneje preučila pristojnost (in odgovornost) stranke ter računovodskega servisa. Najprej so opredeljene osnovne storitve, ki jih opravlja računovodski servis. Sledi Kodeks poklicne etike računovodje, ki določa pet načel njegovega ravnanja. Na koncu poglavja pa je opisana tudi pogodba o opravljanju računovodskih storitev in odgovornost pogodbenih strank.

3.1 Storitve računovodskega servisa

Računovodski servis pripravlja pomembne poslovne podatke, ki morajo biti vodeni in evidentirani natančno ter v skladu z različnimi predpisi. Opravljanje računovodske dejavnosti tako že samo po sebi zahteva veliko odgovornost.

Vodenje računovodstva se zaradi različnega obsega in zahtevnosti dela zelo razlikuje glede na to, ali gre za velike ali majhne gospodarske družbe. Tako se večina majhnih gospodarskih družb odloči za računovodski servis, zato ker so stroški nižji, kot če bi sami zaposlili računovodjo (Knjigovodstvo, 2013).

Večina računovodskih servisov ima delo organizirano tako, da en zaposleni knjigovodja na podlagi dokumentov, ki jih stranka prinese v servis, evidentira poslovne dogodke v poslovne knjige. Iz poslovnih dogodkov, ki jih knjigovodja evidentira, drugi zaposleni v računovodskem servisu, ki so praviloma bolj izobraženi, pripravijo obračunska poročila, ki jih je treba oddati na DURS in AJ PES. Zelo pomembno je, da so ta poročila napisana kakovostno in pravilno, tudi zato, ker omogočajo pravočasne poslovne odločitve in so obvezna sestavina letnega poročila (MP Računovodstvo, 2013). Obračunavanje plač, regresa, pogodb o delu, avtorskih honorarjev in podobno je velikokrat ločeno, saj so za to področje potrebna posebna znanja. Lahko ga opravljajo v istem računovodskem servisu, le da je zanj zadolžen drug zaposleni, ali pa celo v drugem računovodskem servisu, lahko pa to stranka dela tudi sama. Računovodski servis lahko na podlagi predhodnega dogovora s stranko izvaja tudi plačilni promet v strankinem imenu. Pri takem načinu stranka samo označi račune

(virmane), ki naj bi bili plačani, računovodski servis pa realizira plačila. Računovodski servisi pa lahko svojim strankam ponudijo tudi davčno in poslovno svetovanje.

3.2 Kodeks poklicne etike računovodje

Kavčič in Kelhar (2004, str. 137) menita, da poznavanje Kodeksa poklicne etike računovodje in upoštevanje njegovih načel prispeva k uveljavljanju računovodske stroke in k dolgoročni uspešnosti računovodskega servisa.

Računovodji v računovodskem servisu nekatere naloge in odgovornosti nalagajo zakoni, kot na primer Zakon o računovodstvu (Ur.l. RS, št. 23/1999, v nadaljevanju ZR), ki ureja vodenje poslovnih knjig za proračunske uporabnike in pravne osebe, ki ne vodijo poslovnih knjig na podlagi ZGD-1, ZDDV-1, ki ureja obveznosti plačevanja DDV, in drugi. Veliko bolj specifični in problemsko usmerjen kot klasična zakonodaja pa je Kodeks poklicne etike računovodje, po katerem delujejo računovodje, ki so v sodobni družbi pogosto postavljeni pred kompleksne odločitve. Kodeks poklicne etike računovodje jim pri teh odločitvah lahko pomaga.

Kodeks poklicne etike računovodje je leta 1995 sprejel Svet Slovenskega inštituta za revizijo (v nadaljevanju SIR). Kodeks zavezuje vse računovodje, ki so člani Zveze računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije ali vpisani v register pri SIR, zaželeno pa je, da ga spoštujejo tudi drugi. Namen kodeksa je jasna in nedvoumna opredelitev poklicnoetičnih dolžnosti računovodje, njegovo spoštovanje pa je bistveno za doseganje ciljev računovodske stroke. Kodeks narekuje pet načel ravnanja računovodje (Kodeks poklicne etike računovodje, 1998, str. 3):

- **strokovnost in odgovornost:** računovodja, ki dela v srednjih in velikih organizacijah ter računovodskih servisih, naj bi imel visokošolsko izobrazbo, pri drugih organizacijah pa najmanj višješolsko izobrazbo. Prevzame lahko le tiste naloge, za katere pričakuje, da jih bo opravil strokovno neoporečno. Vsestransko mora poznati gospodarsko teorijo in prakso in razlikovati bistveno od nebistvenega. Delovati mora v skladu s predpisi in računovodskimi standardi. Pristojne v gospodarski družbi ali v drugi organizaciji opozarja na vsako opaženo kršitev ali nespoštovanje omenjenih standardov. Od računovodje se pričakuje tudi zanesljivost pri opravljanju svojih obveznosti in odgovornosti, ki se nanašajo na računovodsko dejavnost. Zavestno ne sme sodelovati v nobeni nezakoniti oziroma nedovoljeni dejavnosti. Ohranjati mora ustrezno raven strokovnosti, tako da nenehno izpopolnjuje svoja teoretična znanja in veščine. Posameznikom, ki v organizacijah sprejemajo odločitve, mora posredovati pomembne in zanesljive informacije ter pripravljati popolna in jasna poročila in predloge;
- **zaupnost:** računovodja je dolžan varovati zaupne informacije, do katerih ima dostop pri svojem delu, razen če ima za razkrivanje takšnih informacij dovoljenje oziroma ga k temu zavezuje zakon. Prav tako mora te informacije uporabljati preudarno, in ne za osebno korist. Svoje podrejene sodelavce je dolžan obveščati o zaupni naravi informacij, pri tem jih je dolžan nadzorovati in s tem zagotavljati spoštovanje načela zaupnosti;

- **poštenost:** računovodja se mora izogniti vsaki dejavnosti, ki bi mu onemogočila pošteno opravljanje njegove dolžnosti. Zavrnuti mora vsa darila, usluge ali ponudbe, ki bi kakor koli vplivali na njegovo poštenost. Izogibati se mora vsem nepoštenim dejavnostim, dejanskim ali navideznim navzkrižjem interesov in vse prizadete stranke obvestiti o vsakem možnem navzkrižju. Dolžan je ugotavljati strokovne pomanjkljivosti ali druge ovire, ki onemogočajo odgovorno presojanje ali uspešno opravljanje posameznih dejavnosti, in pristojne obveščati o njih;
- **resničnost:** informacije, ki bi lahko slabo vplivale na uporabnikovo razumevanje poročil, mora računovodja takoj razkriti. Ravno tako se mora vzdržati vsake dejavnosti, ki bi lahko škodila nepristranskemu izpolnjevanju dolžnosti in odgovornosti. Pristojnim odločitvenim ravnam v organizaciji je dolžan sporočiti poštene in resnične informacije;
- **prizadevnost:** računovodja je osebno odgovoren za delovanje računovodstva v svoji organizaciji in si mora prizadevati za izpopolnjevanje svojega znanja, večjo učinkovitost in kakovost svojega dela. Notranja in zunanja poročila računovodja vsebinsko poenoti ter jih sestavi vestno in pošteno do vseh uporabnikov. Računovodske podatke zagotavlja natančno, pravočasno in kakovostno, saj morajo dokazovati smotrnost posameznih rešitev. Za natančnost teh podatkov si prizadeva tako, da natanko določi odgovornost vseh udeležencev, ki te informacije oblikujejo, ter da poskrbi za računovodski nadzor. Za pravočasnost podatkov si prizadeva tako, da bi bil v pravilih organizacije določen in nato uresničen tak rokovnik izdajanja in kroženja računovodskih listin, ki zagotavlja pravočasno izdelovanje ustreznih računovodskih poročil. Za nepristranskost računovodskih informacij pa poskrbi tako, da prilagodi informacije potrebam uporabnikov. Zavzema se za organizacijske rešitve, ki spoštujejo celovitost računovodske dejavnosti in jo ločujejo od izvedbenih.

Računovodstvo zahteva strokovno in etično izoblikovano osebnost, sposobno zavrnuti in preseči interese, ki nasprotujejo njenemu temeljnemu poslanstvu. Zato so pri poskusih vplivanja interesnih skupin na strokovne odločitve računovodje še posebej pomembne njegova strokovna usposobljenost, njeno nenehno izpopolnjevanje ter splošna razgledanost. Vse to mu omogoča oblikovanje popolnih informacij in njegovo neodvisnost od stališč in želja strank (Kavčič & Kelhar, str. 131, 2004).

Skoraj samoumevno je, da mora biti računovodja s Kodeksom poklicne etike računovodje seznanjen, zaželeno pa je tudi, da je z lastno etično izkušnjo tudi njegov dopolnjevalec. Vendar raziskava o poznavanju Kodeksa poklicne etike računovodje, ki sta jo opravila Kavčič in Kelhar v letu 2003, dokazuje ravno nasprotno. V naključni vzorec je bilo zajetih 347 slovenskih gospodarskih družb. Skupino anketirancev so sestavljali odgovorni računovodje z razmeroma visoko stopnjo izobrazbe. Rezultati so bili nekoliko zaskrbljujoči, saj 4% anketiranih kodeksa ne poznajo, medtem ko je 21% anketiranih za kodeks sicer slišalo, ni pa ga prebralo. Le 27% anketiranih vsebino prebranega kodeksa tudi dobro pozna. Kljub temu da anketiranci Kodeks poklicne etike računovodje slabo poznajo, pa mu ne odrekajo njegove uporabne vrednosti in se ne strinjajo s trditvijo, da je to le zbirka pravil, ki z dejanskimi težavami v gospodarski družbi nima veliko skupnega. Rezultati raziskave kažejo tudi, da je bila več kot polovica anketiranih računovodij ob sprejetju na trenutno delovno mesto

seznanjena z poklicnimi dolžnostmi in prepovedmi računovodje (Kavčič & Kelhar, 2004, str. 133).

3.3 Odgovornost gospodarskih družb in njihovih odgovornih oseb za kazniva dejanja

Ferjan (2012, str. 180) pravi, da gre pri prevzemanju odgovornosti gospodarske družbe za prevzemanje odgovornosti fizične osebe, kajti gospodarska družba je umetna pravna tvorba, ki sama ni sposobna izvršiti kaznivega dejanja. Odgovornost gospodarske družbe se zato uveljavlja le takrat, ko se neposredni storilec kaznivega ravnanja podreja ciljem gospodarske družbe, in ne lastnim.

Odgovornost pravne osebe za kaznivo dejanje izvira iz njene formalne povezanosti z neposrednim storilcem. Formalna povezanost pravne osebe s storilcem se kaže na primer v sklenjeni pogodbi o zaposlitvi, pogodbi o poslovanju, okoriščanju z izkupičkom prepovedanega ravnanja in podobno. S tem v povezavi pa je v 25. členu Zakona o odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja (Ur.l. RS, št. 98/2004-UPB1, 57/2012, v nadaljevanju ZOPOKD) določen poseben katalog kaznivih dejanj, pri katerih je mogoče uveljaviti odgovornost pravne osebe, med katerimi je tudi kaznivo dejanje davčne zatajitve (Ferjan, 2012, str. 180).

3.4 Pogodba o opravljanju računovodskih storitev

Pogodbeno razmerje med računovodskim servisom in stranko računovodskega servisa ureja Obligacijski zakonik (Ur.l. RS, št. 97/2007-UPB1, v nadaljevanju OZ). Pogodba, ki jo sklene računovodski servis s stranko, ima torej enaka določila kot podjemna pogodba, ki je opredeljena v 619. členu OZ kot pogodba, s katero »se podjemnik zavezuje opraviti določen posel, kot je izdelava ali popravilo kakšne storitve, kakšno telesno ali umsko delo ipd., naročnik pa se zavezuje, da mu bo za to plačal«. To je pomembno vedeti zato, ker se pri presoji pogodbe o opravljanju računovodskih storitev v sporih med pogodbenikoma praviloma uporablja ista sodna praksa kot pri podjemni pogodbi (Balažic, 2002, str. 150).

Pogodba o opravljanju računovodskih storitev med računovodskim servisom in stranko mora natančno ter konkretno opredeljevati vrsto in obseg računovodskih storitev. Včasih stranke ne želijo računovodskemu servisu zaupati dejavnosti, ki so povezane s katero od operativnih funkcij (npr. financiranje, obračun plač in drugih prejemkov zaposlencev, obračun povračil stroškov zaposlencem ipd.). V takih primerih mora pogodba o medsebojnem sodelovanju natanko določati, kdo in kako bo namesto računovodskega servisa opravljal te obračune. Ti obračuni (knjigovodske listine) so namreč podlaga za knjiženje v poslovne knjige, ki jih navadno pogodbeno vodi računovodski servis. Če pa računovodski servis vodi tudi katero od operativnih strankinih dejavnosti, mora biti v pogodbi o medsebojnem sodelovanju natanko določeno, katere dejavnosti so to (Koželj, 2009, str. 44).

Z odgovornostjo za davčno utajo so gotovo povezani tudi načeli vestnosti in poštenja iz 5. člena ter prepoved zlorabe pravic iz 7. člena OZ, ki pravijo, da mora vsak udeleženec v

obligacijskem razmerju izpolnjevati svoje obveznosti pošteno, z namenom doseči pravi in resnični cilj pogodbe ter da ne sme zlorabiti pravic, ki jih je pridobil s pogodbo, torej jih ne sme izvrševati v nasprotju z njihovim namenom, zlasti pa ne z namenom škodovati sopogodbenu (Balažic, 2002, str. 151). Če stranka ne spoštuje teh dveh načel in zahteva davčno utajo, zagotovo škoduje sopogodbenu, saj bi bil v primeru davčne preiskave poleg stranke vpleten tudi računovodski servis.

3.5 Odgovornost pogodbenih strank

3.5.1 Računovodski servis

Računovodski servis pri svojem delovanju upošteva Kodeks računovodskih načel, SRS in pogodbo o opravljanju računovodskih storitev. Vodenje poslovnih knjig mora za stranko opravljati z visoko strokovnostjo, pri čemer mora vedno paziti na interese stranke, ki mu morajo biti vodilo pri računovodenju. Toda če računovodski servis meni, da bi bila izvršitev naročila po navodilih stranke tako zanjo kot za računovodski servis škodljiva, mora stranko na to opozoriti in zahtevati nova navodila. Nikakor pa se računovodski servis ne sme umakniti od dobljenih navodil brez strankinega soglasja. Dejanje lahko stori brez soglasja stranke samo takrat, kadar zaradi kratkega časovnega roka ali kakega drugega vzroka stranke ne more vprašati za soglasje in utemeljeno misli, da to dejanje nalagajo njeni interesi (Ivanjko, 1999, str. 21).

Pogosto pa se postavlja vprašanje, kako naj se računovodski servis odzove, če so navodila in zahteve strank v nasprotju z zakonom. Po eni strani mora računovodski servis pri svojem delu preprečevati kršitve dobre poslovne prakse, ki so predpisane v KZ kot kazniva dejanja. Za računovodje je zlasti pomembna določba 235. člena KZ, po katerem se kaznuje tistega, ki poskuša vpisati oziroma vpiše lažne podatke ali ne vpiše kakega pomembnega podatka v poslovne knjige, ki jih mora voditi po zakonu ali na podlagi drugih predpisov, izdanih v zvezi z gospodarsko ali finančno dejavnostjo ali kot podlaga za davčni nadzor. Enako se kaznuje tistega, ki s svojim podpisom potrdi knjigo, listino ali spis z lažno vsebino, ali omogoči sestavo le-teh, ali pa jih uporabi kot resnične. Poleg vsega naštetega pa je tudi zelo verjetno, da računovodja s svojim ravnanjem krši dobre poslovne običaje, in sicer takrat, ko v razmerju do stranke ne ravna s posebno skrbnostjo, dela ne opravi v obljubljenem roku ali sploh na način, ki ne dosega pričakovane strokovne ravni računovodskega dela (Mazi, 2002, str. 117).

Izvršitev navodil, ki niso v skladu z zakonom, utegne pripeljati tudi do davčne utaje. Štefanac (2012, str. 2) pojasnjuje, da je za vsebino računovodskih izkazov in davčnih obračunov vedno odgovoren direktor gospodarske družbe oziroma stranka računovodskega servisa. To velja tudi v primeru morebitnih prekrškov, ki jih bodisi iz razlogov na strani računovodskega servisa bodisi iz razlogov na strani stranke stori računovodja. Ko govorimo o davčni utaji, pa je odgovornost porazdeljena povsem drugače. Tudi pri davčni utaji gre za kaznivo dejanje, ki je opredeljeno v 249. členu KZ, pravi pa, da se z zaporom kaznuje tistega, ki daje, zato da bi se sam ali kdo drug nezakonito izognil plačilu davčnih obveznosti, davčnemu organu lažne podatke, ki vplivajo na ugotovitev davčnih obveznosti. Kazenski zakonik tudi pravi, da se enako kaznuje tudi tistega, ki ne prijavi podatkov, ki vplivajo na ugotovitev davčnih

obveznosti fizičnih ali pravnih oseb. Prav tako se sankcionira z zaporom tistega, ki z namenom, da bi preprečil ugotovitev dejanske davčne obveznosti, ne da pojasnil v zvezi s predmetom davčnega nadzora ali ovira davčni nadzor.

Navedeno pomeni, da je za davčno utajo odgovoren tisti, ki lažne listine predloži (stranka), in tudi tisti, ki je davke utajeval z naklepom (računovodski servis). Torej sta v odnosu med računovodskim servisom in stranko lahko kriva oba, saj sta to storila namenoma in po svoji volji, kajti poudariti je treba, da gre pri kaznivem dejanju davčne utaje za naklepno dejanje, ki je po 25. členu KZ storjeno:

- če se je storilec zavedal svojega dejanja in ga je hotel storiti (direktni naklep) ali
- če se je zavedal, da lahko zaradi njegovega ravnanja nastane prepovedana posledica, pa je privolil, da taka posledica nastane (eventualni naklep).

Torej je kazenska odgovornost za davčno utajo odgovornost posameznika, ki zagreši kaznivo dejanje. Nihče drug ne more odgovarjati namesto osebe ali za osebo, ki je kaznivo dejanje zagrešila, temveč za to odgovarja sama. To pomeni, da če stranka sili svojega računovodjo, naj stori kaznivo dejanje (npr. ne obračuna davka ali prijavi davčno napoved brez nekaterih dohodkov), ne more namesto računovodje prevzeti kazenske odgovornosti. Tudi če podpiše dokument, s katerim se zaveže, da prevzema vso odgovornost, kazenske odgovornosti ne more prevzeti. V takem primeru (če storita kaznivo dejanje) sta kazensko odgovorna oba, računovodski servis in stranka (Štefanac, 2012, str. 4).

Štefanac (2009, str. 6) poudarja odgovornost računovodskega servisa tudi v primeru, ko stranka dostavi lažne dokumente. Dokument in izdajatelja tega dokumenta lahko računovodski servis preveri, najmanj, kar lahko stori, pa je, da stranko opozori na morebitne nepravilnosti. Tudi Koželj (2009, str. 47) meni, da je značilnost dobrega računovodje v računovodskem servisu opozarjanje stranke na opažene kršitve, prevare in nespoštovanje strokovnih pravil in predpisov. Pri opravljanju svojih obveznosti in odgovornosti mora biti zanesljiv v vseh zadevah, ki se nanašajo na računovodsko dejavnost, in do vseh, za katere strokovno dela. Zavestno ne sme sodelovati v nobeni nezakoniti oziroma nedovoljeni dejavnosti in dogodkih, ki bi metali slabo luč na poklic računovodje.

Na Zbornici računovodskih servisov (v nadaljevanju ZRS) pa opredeljujejo vprašanje meje med civilno in kazensko odgovornostjo računovodskega servisa kot kočljivo in problematično. V praksi je namreč veliko primerov, ko stranka računovodskega servisa s svojimi zahtevami računovodjo skoraj sili k dejanju, kar bi lahko bilo tudi kaznivo. Menijo, da so odgovorne osebe za verodostojnost bilanc in letnega poročila, dokler ne bo zakonske ureditve in dodatnega nadzornega elementa na področju delovanja računovodskih servisov, izključno direktorji gospodarske družbe oziroma stranke. Računovodja v računovodskem servisu je pod bilanco podpisan le kot oseba, ki je sestavila bilanco.

▪ **Zavarovanje poklicne odgovornosti**

Pri opravljanju računovodskih storitev lahko zaradi raznovrstnih del ter nenehnih sprememb zakonodaje nastanejo velike napake. Zato so pred leti ZRS in nekatere zavarovalnice razvile

zavarovanje odgovornosti računovodskih servisov, ki daje kritje pred odškodninskimi zahtevki, ki bi jih tretje osebe lahko uveljavljale do računovodskih servisov zaradi strokovnih napak, nastalih pri dejavnosti računovodskega servisa. Zavarovanje krije tudi odgovornost servisa pri morebitnih nesrečah ali podobnih dogodkih, pri opravljanju dejavnosti. Danes veliko zavarovalnic sklepa zavarovanje poklicne odgovornosti neposredno na podlagi individualnih pogodb z računovodskimi servisi. Za višje zavarovalne vsote se običajno zavarujejo računovodski servisi, ki vodijo računovodstvo za stranke z večjim prometom, kjer je večja škoda tudi verjetnejša (Bolarič, 2010, str. 2).

Zavarovanje stranke pred morebitno škodo, ki jo povzroči računovodski servis, ni mogoče. Zavaruje se lahko samo gospodarska družba, ki je registrirana za opravljanje računovodske dejavnosti. Tudi računovodje, ki so zaposleni v računovodskih servisih, takšnega zavarovanja ne morejo skleniti, lahko ga sklene le delodajalec, tj. računovodski servis.

Leta 2003 je imelo zavarovanje poklicne odgovornosti približno 26% računovodskih servisov (Horvat, 2003, str. 32). Novejših podatkov pa žal ni na voljo.

3.5.2 Stranka računovodskega servisa

Stranka računovodskega servisa se mora zavedati svojih obveznosti in jih izpolnjevati. Odgovorna je za pravočasno posredovanje urejenih, resničnih in verodostojnih poslovnih listin.

Koželj (2009, str. 49) navaja, da je stranka odgovorna za:

- posredovanje pregledanih notranjih in zunanjih knjigovodskih listin, namenjenih knjiženju poslovnih dogodkov v poslovne knjige;
- potrjevanje knjigovodskih listin, ki zagotavljajo vsebinsko in zneskovno pravilnost nastalih sprememb v sredstvih in obveznostih do virov sredstev, in ne sme biti zgolj formalno podpisovanje odgovornih oseb;
- dostavljanje vseh sestavljenih internih obračunov (plače, davščine, prispevki in drugi obračuni), sestavljene v skladu s predpisi, internimi splošnimi akti in strokovnimi pravili;
- v primerih skeniranja knjigovodskih listin pred knjiženjem v poslovne knjige je treba originalne listine ustrezno začasno arhivirati in morda šele po sestavitvi in potrditvi letnih poročil dokončno ustrezno uničiti;
- za stalno in odgovorno komuniciranje z računovodskim servisom;
- glede na pogodbeno določila in splošne akte stranke morajo zadolženi strankini sodelavci računovodska poročila, ki jih dobijo od računovodskega servisa, ustrezno posredovati določenim odločevalnim ravnam;
- pomoč pri razlagi izdelanih računovodskih poročil s strani računovodskega servisa;
- strankini zadolženi sodelavci morajo podpirati predlagane organizacijske, strokovne, programske in strojne novosti, kakršne predlaga zaradi razvoja stroke računovodski servis;
- redno plačevanje računov zunanjega računovodje.

Stranka mora na podlagi 52. člena ZR pri svojem poslovanju sprejeti pravilnik o računovodstvu, s katerim mora urediti naloge in organizacijo računovodstva ter pravice in odgovornosti pooblaščenih oseb za razpolaganje z materialnimi in finančnimi sredstvi gospodarske družbe. Če poslovne knjige stranke vodi računovodski servis, mora biti v 2. členu pravilnika o računovodstvu to navedeno. V pravilniku lahko računovodski servis pridobi informacije o računovodskih usmeritvah določenih tehnik, metod in postopkov. Pravilnik o računovodstvu je poleg ZR obvezen tudi po Zakonu o finančnem poslovanju podjetij (Ur.l. RS, št. 54/1999, 31/2007, v nadaljevanju ZFPP), ZGD-1 in SRS. Po raziskavi ZRS, ki je bila opravljena leta 2013, je delež računovodskih servisov, katerih stranke svojega računovodstva v večini nimajo urejenega z ustreznim pravilnikom ali podobnim aktom, kar 35%. V tem razmerju je računovodski servis tisti, ki mora poskrbeti za takšen pravilnik in tako v poslovnem razmerju prispevati k strankini organizacijski disciplini (Horvat, 2003, str. 29).

4 PRITISKI NA DAVČNO UTAJO V SLOVENSКИH RAČUNOVODSKIH SERVISIH

4.1 Namen raziskave

Tako kot v vsakem pogodbenem razmerju tudi v primerih pogodb o opravljanju računovodskih storitev prihaja do težav in konfliktov. Razlogov za konflikte je veliko. Vsaka pogodbeni stranka namreč drugače razume pogodbeni določila. Stranke pa se velikokrat tudi ne zavedajo obveznosti, ki jih imajo do računovodskega servisa, ali pa jih ne jemljejo resno. Največkrat se zatakne že pri nepravočasnem dostavljanju dokumentacije ali pa je ta nepopolna. V tem primeru ima računovodski servis oteženo delo, možnost za napake in nezadovoljstvo stranke pa je zato še toliko večja.

Koželj (2009, str. 53) opaža, da zaposleni v računovodskem servisu, ki ima dolgoletne izkušnje s knjiženjem poslovnih dogodkov, hitreje opazi kakšno napako, pomanjkljivost, prevaro, zlorabo ali še kaj hujšega, ki jih stori stranka. V skladu s Kodeksom poklicne etike računovodje bi moral v takih primerih stranko (tj. stranko oziroma strankine odgovorne sodelavce, poslovodstvo ali osebo, odgovorno za potrjevanje in likvidiranje knjigovodskih listin) na to opozoriti. Če je stranka pripravljena napako popraviti, je vse v redu. Vendar se lahko zgodi, da stranka vztrajno zagovarja pravilnost listin in navedb v njih. Tedaj nastane dilema, ali bo računovodski servis opravil takšno knjiženje ali ne. Resnicoljuben in pošten računovodja bo v takih primerih zahteval pisno izjavo stranke o tem, da je knjigovodska listina verodostojna, in jo šele potem vnesel v poslovne knjige. Vseeno pa se tu še vedno pojavlja vprašanje krivde in odgovornosti računovodskega servisa za knjiženje teh listin, ki se lahko kasneje rešuje tudi na sodišču.

Koželj (2009, str. 53) meni, da slovenska zakonodaja ni povsem jasna – ali pa je sploh ni –, kako rešiti prej omenjeni konflikt med računovodskim servisom in stranko. Naša zakonodaja bi za take pojavne primere morala predpisati ustrezne postopke, ki bi bili v pomoč tako računovodskim servisom kot tudi sodiščem. Da pa do sodne obravnave sploh ne bi prišlo, je

priporočljivo, da računovodski servis stranko predhodno opozori, da je določeno ravnanje protipravno.

Pri izdelavi poslovnih in davčnih obračunov med stranko in računovodskim servisom pogosto prihaja do konfliktov. Stranke imajo namreč na področju izpolnjevanja davčnih obveznosti velikokrat nesprijemljive zahteve, ki jih v računovodskem servisu ne morejo uresničiti, saj s tem tvegajo kazensko ovadbo. Namen raziskave pa je ugotoviti, ali stranke v slovenskih računovodskih servisih izvajajo pritisk, da bi se izvedla davčna utaja, in kako se računovodski servis na takšne zahteve odzove.

4.2 Opis vzorca

Želela sem ugotoviti, kako se konflikt med računovodskim servisom in stranko razvija, zato sem opravila intervju s šestimi računovodskimi servisi, ki imajo na tem področju veliko izkušenj. Odgovore so podajali večinoma direktorji računovodskih servisov, vsi z izjemo enega imajo v svojem računovodskem servisu tudi status računovodje. Po velikosti spadajo trije računovodski servisi v kategorijo mali računovodski servis, eden v kategorijo srednji in dva v kategorijo veliki. V Tabeli 1 je pri vsakem računovodskem servisu navedeno okvirno število strank. Pri vseh računovodskih servisih je večji del strank redno aktiven, preostale stranke, ki med letom nimajo prilivov in odlivov, pa želijo, da se jim ob koncu poslovnega leta naredi le bilanca stanja in drugi računovodski izkazi. Stranke so po ZGD-1 večinoma mikro in majhne gospodarske družbe. Pri tistih računovodskih servisih, ki imajo več strank, se pojavljajo tudi srednje velike gospodarske družbe. V petih računovodskih servisih med strankami prevladujejo družbe z omejeno odgovornostjo, nato samostojni podjetniki posamezniki, društva in zavodi zasebnega prava. V enem računovodskem servisu pa so stranke po večini samostojni podjetniki posamezniki. Član ZRS je samo računovodski servis, ki sem ga označila s črko E.

Podlaga za izvedbo raziskave, s katero sem zbrala podatke, je bil vprašalnik, ki se nahaja v prilogi diplomskega dela. Sestavljen je iz 15 vprašanj odprtega tipa. Vprašalnik sem vnaprej poslala po elektronski pošti 30 izbranim računovodskim servisom in jih hkrati povabila k intervjuju. Ključna dejavnika izbire sta bila, da ima računovodski servis poslovno enoto v Ljubljani, saj se po navedbi DURS (2008a) največ davčnih utaj zgodi v velikih mestih, in da je njegova osnovna računovodska, knjigovodska in revizijska dejavnost ter davčno svetovanje (šifra M 69.200 po SRS). Približno polovica izbranih računovodskih servisov ima tudi več kot tri zaposlene in deluje na trgu že več kot 10 let; ti imajo tudi več strank in zato več izkušenj z različnimi pritiski strank.

Odziv na povabilo k intervjuju je bil razmeroma šibek. Izmed 30 povabljenih servisov sta se odzvala le dva. Zato sem en intervju opravila v računovodskem servisu, pri katerem sem delala prek študentskega servisa, preostale tri servise pa sem pridobila s pomočjo prijateljev in znancev.

Tabela 1: Podatki računovodskih servisov

Računovodski servis	Intervjuvanec	Velikost računovodskega servisa	Leto ustanovitve rač. servisa	Št. strank	Velikost strank po ZGD-1	Pravno-organizacijska oblika strank
A	Direktor/ računovodja	Mali	1992	30–60	Mikro, majhna	D.o.o., s.p., zavod zasebnega prava, društva
B	Direktor/ računovodja	Mali	2011	20	Mikro, majhna	S.p., d.o.o, d.n.o.
C	Direktor	Veliki	1990	450–500	Mikro, majhna, srednja	D.o.o., s.p.
D	Direktor/ računovodja	Srednji	1993	50–55	Mikro	D.o.o., s.p.
E	Direktor/ prokurist/ računovodja	Veliki	1991	100–150	Mikro, majhna, srednja	D.o.o., s.p., zavod zasebnega prava, društva
F	Direktor/ prokurist/ računovodja	Mali	2000	5	Mikro	D.o.o., s.p., d.n.o.

Vir: Priloga 2, Transkripti intervjujev.

4.3 Analiza rezultatov

4.3.1 Pritisk strank na izvedbo davčne utaje v računovodskem servisu

V računovodskih servisih zaradi pogostega stika s strankami vedo, pri kateri vrsti davka se pojavlja največ teženj, da bi se izvedla davčna utaja, ter kateri so najpogostejši vzroki, da do davčne utaje sploh pride. Vprašanja, s pomočjo katerih sem dobila odgovore v zvezi s pritiski strank na računovodski servis, da bi se izvedla davčna utaja, najdete v prilogi vprašalnika pod št. 1, 2, 5, 6 in 12.

▪ Pogled stranke in pogled računovodskega servisa na kakovost računovodskih storitev

Računovodski servisi navajajo, da se s stranko pogosto razhajajo v pogledu na kakovost računovodskih storitev. Tako stranke na primer prinašajo v računovodski servis listine, ki niso v skladu z računovodskimi pravili, in želijo, da jih računovodski servis upošteva, tj. pričakujejo, da so njihove listine knjižene dosledno in brez napak. Če računovodski servis vsaj nekoliko ne upošteva zahtev strank, te menijo, da servis ni dober, ali pa ga celo primerjajo s konkurenčnimi računovodskimi servisi.

Velikokrat imajo v računovodskem servisu tudi občutek, da stranke cenijo le to, kako spretno zna računovodja prirejati računovodske izkaze, ne pa tudi prave kakovosti računovodskih storitev. Stranke si kakovost računovodskih storitev razlagajo tako, da dober računovodja poleg pogodbeno določenih obveznosti opravlja zanje še veliko drugih dodatnih storitev, na primer različna administrativna dela, brezplačno vodenje materialnega in blagovnega knjigovodstva, izpolnjevanje raznih statističnih poročil, urejanje zasebnih obveznosti in podobno.

V računovodskem servisu B in F so izpostavili, da morajo, če želijo imeti s stranko dober odnos, ugoditi njenim željam, saj zadovoljna stranka prinaša korist tudi njim. Za stranke pa je računovodstvo pomembno le takrat, kadar je treba oddati letno poročilo ali kadar želijo pridobiti posojilo pri banki. Če stranko obišče davčna inšpekcija, stranka pričakuje, da se računovodski servis v strankinem imenu zagovarja pred njo. V računovodskem servisu A je tako neka stranka po obisku davčne inšpekcije kar sama predlagala, naj ji računovodski servis zviša ceno storitev še na ta račun. To kaže, da se stranke šele ob obisku davčne inšpekcije začnejo zavedati, kakšno odgovornost prevzemajo računovodski servisi, in začnejo bolj ceniti njihovo delo.

V vseh računovodskih servisih zato menijo, da je največja težava v tem, da stranke na računovodenje gledajo kot na nujno zlo, in ne kot na vir podatkov, ki bi jim pomagal pri poslovnem odločanju. Zelo malo strank zna obrniti računovodske informacije v prid svojemu poslovanju, zato si želijo, da bi stranke bolj upoštevale njihove predloge, nasvete in opozorila. Kakovosten ponudnik računovodskih storitev mora namreč znati stranki kar najpreprosteje razložiti postavke v bilanci stanja, tako da bo stranka razumela, kaj se sploh dogaja z njenim poslovanjem. Želijo si, da bi tudi stranke pokazale več zanimanja za računovodske izkaze.

Nasploh vsi računovodski servisi poudarjajo pomen kakovostne komunikacije med stranko in njimi. Tako v računovodskem servisu E vsako leto za stranke priredijo srečanje in s tem ohranjajo dobre medsebojne odnose. Velikokrat na teh srečanjih stranke dobijo tudi nove poslovne ideje, kar prinaša korist tako njim kot računovodskemu servisu. Imajo tudi svoj Facebook profil, na katerem objavljajo novice v povezavi z računovodskimi storitvami. V računovodskem servisu C zelo skrbijo tudi za posodabljanje računovodskih programov ter za to, da jih znajo računovodje tudi uporabljati. Da mora kakovosten ponudnik računovodskih storitev znati strankam optimizirati davčno osnovo, seveda le v mejah, ki jih dovoljuje zakon (olajšave, ipd.), so poudarili v računovodskem servisu D. Vsi pa se strinjajo, da je izdelava medletnih računovodskih izkazov zelo pomembna, saj tako stranka sproti dobi vse informacije o poslovanju in zato ve, kaj pričakovati ob koncu poslovnega leta. Po izkušnjah intervjuvancev se namreč največ pritiska, da se izvede davčna utaja, pojavlja ravno ob izdelavi letnih obračunov, zato se z izdelavo medletnih računovodskih izkazov ti pritiski ob koncu leta nekoliko zmanjšajo.

- **Vpliv velikosti stranke računovodskega servisa na pogostost pritiska, da se izvede davčna utaja**

Dva računovodska servisa, in sicer A in D, menita, da se pritisk, da bi se izvedla davčna utaja, pojavlja le s strani mikro in majhnih gospodarskih družb. Računovodski servis A tu navaja, da je razlog najverjetneje v tem, da te gospodarske družbe niso zavezane k reviziji. V večjih gospodarskih družbah so namreč zunanje revizije in davčni nadzori veliko pogostejši, zato te družbe manj pritiskajo, da bi se izvedla davčna utaja, saj se bojijo kazni. V računovodskem servisu B in F pa so povedali ravno nasprotno, in sicer, da se davčna utaja največ pojavlja v večjih gospodarskih družbah. Pravijo, da danes manjše gospodarske družbe komaj preživijo, zato si ne upajo tvegati še z utajo davkov, saj bi v primeru, da jih odkrije davčna inšpekcija, izgubile še to, kar imajo. Res pa je tudi, da imajo takšne družbe najverjetneje izgubo, zato jim utaja davkov niti ne bi koristila.

Računovodska servisa A in C sta posebej poudarila problem slabe izobraženosti stranke, še posebej v manjših gospodarskih družbah. Po njihovih izkušnjah obstaja večji pritisk, da bi se izvedla davčna utaja, s strani strank z nižjo stopnjo izobrazbe. Obenem pa te stranke ne želijo nič vedeti o posledicah, ki jih utegne prinesiti davčna utaja. Zaradi neznanja imajo v manjših gospodarskih družbah težave že z izdajanjem računov in tako lahko povsem nevede utajijo davke. Pri tem jim lahko dela težave že neprimerna programska oprema. V večjih gospodarskih družbah je teh težav manj, saj se z računovodskimi storitvami ukvarja kader, ki je za to usposobljen.

Drugi računovodski servisi niso zaznali povezave med davčno utajo in velikostjo gospodarske družbe.

- **Vpliv pravne organiziranosti in dejavnosti strank, da bi se izvedla davčna utaja**

Vsi računovodski servisi so bili enotni v izjavi, da pritisk, da se izvede davčna utaja, ni povezan s pravno organiziranostjo stranke; bolj je odvisen od dejavnosti stranke in od tega, ali

posluje z gotovino ter ali ima stik s fizičnimi kupci. Na to so opozorili kar štirje računovodski servisi (A, C, D in E). Dejavnosti, v katerih se največ pojavlja davčna utaja, so gradbeništvo, gostinstvo, frizerstvo in zobozdravstvo, saj imajo ravno tam stalen stik s kupci – fizičnimi osebami, ki plačujejo z gotovino. V računovodskem servisu A so ugotovili, da več dejavnosti ko ima stranka registriranih, večja je možnost davčne utaje. To je tudi v skladu z napotki DURS (2008a), ki so povzeti na koncu 2. poglavja, kjer je navedeno, da gospodarske družbe, vpletene v davčno utajo, pogosto nenadno spreminjajo svojo dejavnost in poslujejo z gotovino. Takšne gospodarske družbe imajo vedno nove in nenavadne zahteve glede davčnih utaj.

V računovodskem servisu A trdijo, da na servis pritiskajo tudi davčni zavezanci, ki preidejo iz statusa samostojnega podjetnika posameznika v lastnika družbe z omejeno odgovornostjo. Ti lastniki namreč lastnino družbe z omejeno odgovornostjo še vedno obravnavajo kot svojo osebno lastnino in mislijo, da lahko z njo delajo, kar želijo. V istem servisu so še povedali, da se veliko davčnih utaj pojavlja tudi v društvih, in sicer tako, da pridobitno dejavnost prikazujejo kot nepridobitno in se tako želijo izogniti plačilu davkov. Praviloma jim tudi primanjkuje sredstev, zato vodijo računovodstvo sami, kar pa povečuje verjetnost napak, in to vodi tudi v nenamerno davčno utajo.

▪ **Vpliv poslovnega okolja strank na pritisk, da bi se izvedla davčna utaja**

Le v računovodskem servisu C so posebej izpostavili vpliv družbenega okolja, vzgoje in osebnostnega profila stranke na pritisk, da bi se izvedla davčna utaja. V gostinstvu na primer pogosto prihaja do davčne utaje ravno zato, ker se posameznik giblje v okolju in se družijo z ljudmi, ki se tudi ukvarjajo z gostinstvom. Tam pogovori večinoma tečejo o tem, kako plačati čim manj davčne obveznosti, v takšnem okolju pa posameznik hitro prevzema vedenjske vzorce. Veliko je odvisno tudi od davčne morale ljudi v širšem okolju, v katerem se posameznik giblje. V Sloveniji je na primer miselnost takšna, da če ima kdo velik dobiček in zato plača visok DDPO, ne zna poslovati ali pa ima slabega računovodjo, ki ne zna prirejati računovodskih izkazov.

V istem servisu so tudi povedali, da je pritisk, da se izvede davčna utaja, odvisen od resnosti poslovnih partnerjev stranke. Če je na primer na drugi strani kupec, ki ne bo želel poslovati brez računa, je davčna utaja bolj otežena. Pri kupcih, ki se strogo držijo pravil poslovanja, si stranka tudi ne upa tvegati s predlogom davčne utaje, saj bi v očeh kupca lahko postala nezanesljiva in nagnjena h goljufanju in bi ga zato izgubila. Vendar pri primeru poslovanja brez računa to najverjetneje ne bi imelo toliko vpliva na pritisk, da se izvede davčna utaja, saj bi stranka to storila brez vednosti računovodskega servisa.

▪ **Področje in način davčne utaje**

V vseh računovodskih servisih so dejali, da stranke največkrat želijo, da bi se neupravičeno povečali odhodki, saj se jim tako zmanjša davčna osnova za plačilo DDPO oziroma pri samostojnih podjetnikih posameznikih dohodnina od dohodka iz dejavnosti. V računovodski servis stranke prinašajo račune, ki niso verodostojni, saj ne vsebujejo vseh obveznih

podatkov, določenih v 82. členu ZDDV-1, ali pa se računi nanašajo na storitve, ki sploh niso bile opravljene. Stranke pritiskajo, naj jim v servisu naredijo knjižbe na podlagi fiktivnih listin, na katerih so navedeni izmišljeni poslovni dogodki, na primer poslovno svetovanje. Stroške želijo neupravičeno povečevati tudi na druge načine. Največkrat tako, da oddajajo izmišljene potne naloge za poti, ki jih sploh niso opravili. Račune, ki se nanašajo na nakup predmetov za osebno rabo, priložijo kot prejete račune gospodarske družbe. Tako želijo, da se strošek nakupa oblačil za zasebne namene knjiži na drobní inventar. Čeprav gre do kosilo s prijatelji ali družino, na hrbtno stran prejetega računa napišejo, da je šlo za sestanek s poslovnim partnerjem. Med stroške vključujejo stroške za vzdrževanje objektov, ki sploh nimajo poslovne namembnosti. Nakup čistil, papirnatih brisač in mila, ki jih v resnici uporabljajo za zasebne namene, prikazujejo kot strošek gospodarske družbe, saj čistila potrebuje skoraj vsak poslovni prostor. Isto se dogaja tudi pri pisarniškem materialu. V računovodskem servisu B so tako dejali, da je pri neki stranki očitno, da v resnici kupuje šolske potrebščine za svojega otroka, ker pa se to lahko šteje tudi kot pisarniški material, za ta nakup obremenjuje gospodarsko družbo. Podobno se dogaja tudi pri nakupu različnih knjig, ki so evidentirane kot strokovna literatura. Omeniti pa je treba, da veliko omenjenih načinov neupravičenega povečevanja stroškov uporabljajo tudi računovodski servisi, saj tako kot stranke, želijo zmanjšati svoje davčne obveznosti.

V računovodskem servisu A so imeli celo primer, da je gospodarska družba, namesto da bi lastniku obračunala avtorski honorar, v njegovem imenu odplačala kredit in se tako izognila plačilu davčne obveznosti. Nekatere stranke zahtevajo tudi knjiženje rezervacij za pogojne obveznosti, ki sploh ne obstajajo.

▪ Časovni vidik in vpliv na pritisk, da bi se izvedla davčna utaja

Pritisk, da bi se izvedla davčna utaja, je nedvomno največji v času oddaje računovodskih izkazov oz. takrat, ko stranke dokončno ugotovijo, koliko imajo dobička in kakšna bo zato davčna obveznost. V računovodskem servisu E so povedali, da se je pritisk na znižanje DDPO v času gospodarske krize celo nekoliko zmanjšal, saj so dobički že tako ali tako manjši. V računovodskem servisu A in C so tudi opazili, da je pritisk sprožila spremenjena dohodninska lestvica ob koncu leta 2012. Da bi se stranke izognile obdavčitvi, so želele realizirati kar največ kapitalskih dobičkov že v letu 2012. A to je povsem zakonito nižanje davčne osnove. Drugih časovnih vplivov spremembe zakonodaje v računovodskih servisih niso zaznavali.

4.3.2 Postopki odkrivanja davčne utaje v računovodskem servisu

Pri razmejevanju odgovornosti za davčno utajo se pojavlja vprašanje, ali stranke same poskušajo utajiti davke, tako da predložijo lažne listine in prirejajo dokumente, ali pa zahtevajo, da to zanje opravi računovodski servis. Odgovore, s pomočjo katerih sem želela ugotoviti, kako se računovodski servis poskuša izogniti temu, da bi ga stranka zavedla z lažnimi dokumenti, sem dobila s pomočjo vprašanj 3, 4 in 13.

▪ **Prilaganje lažnih listin strank**

Vsi intervjuvanci so dejali, da stranke velikokrat priložijo račune, za katere v računovodskem servisu ugotovijo, da gre za poslovno neupravičen strošek. Skoraj nikoli jih stranke na to ne opozorijo same. Velikokrat pa v servisu ne morejo zanesljivo trditi, ali stranka utaja davke ali ne, še posebej če stranka posluje z gotovino in kupcu ne izda računa, kar je tipičen in pogost primer utaje DDV. Isto velja za vodenje materialnega oziroma blagovnega knjigovodstva, za kar so stranke odgovorne same. Tudi pri prejetih računih računovodski servis ne more vedeti, ali je bila storitev opravljena ali ne.

Zanimivo je, da le v računovodskem servisu D že preventivno ukrepajo. Preden s stranko sklenejo pogodbo o sodelovanju, jo opozorijo, da delujejo v skladu s strokovnimi načeli in da zaradi njih nimajo namena izgubiti ugleda. Stranki povedo, da bodo obravnavane samo tiste listine, ki so verodostojne in izdane v skladu z zakonodajo. Menijo namreč, da stranka, če ji že na začetku sodelovanja razložijo pogoje poslovanja, ve, kaj pričakovati, zato je manjši tudi njen pritisk, da bi se izvedla davčna utaja.

▪ **Kako računovodski servisi odkrivajo davčno utajo**

V vseh računovodskih servisu so dejali, da se v zvezi z odkrivanjem davčne utaje dodatno ne izobražujejo, saj še ni na voljo izobraževanja, ki bi bilo osredotočeno samo na ta problem. Po navedbah računovodskega servisa A in C so začeli v revijah SIR pisati nekoliko več o forenzičnem računovodstvu, ki kot nova veja računovodstva pomaga preprečevati in odkrivati kazniva dejanja v poslovanju, med katera spada tudi davčna utaja (več o tem sem napisala na koncu 1. poglavja). V računovodskem servisu C in E, ki spadata med večje računovodske servise, imajo tudi svojega davčnega svetovalca, na katerega se obrnejo, kadar so v dilemi glede davčne zakonodaje. V vseh računovodskih servisu pa menijo, da so za odkrivanje davčne utaje najbolj izurjeni tisti računovodje, ki imajo dolgoletne izkušnje v tem poslu. Navedli so tudi nekaj primerov, ki so jih odkrili samo na podlagi dolgoletnih izkušenj. Eden od očitnih kazalnikov, da utegne iti za davčno utajo, so odprte postavke oz. neplačani prejeti računi, ki ostajajo neplačani več let. Ali da na primer stranka nima finančnih težav in druge obveznosti redno poravnava, izogiba pa se le plačilu nekaterih računov in se ne zmeni za opozorila računovodskega servisa, da bi bilo treba te račune plačati. Tudi iz vsebine stroška se vidi, ali gre za davčno utajo. V računovodskem servisu A se je zgodilo, da je stranka, ki se ukvarja z gradbeno dejavnostjo, kupovala hrano za pse. Podoben primer so navedli v računovodskem servisu B, ko si je stranka, ki ima službeni avtomobil z dizelskim motorjem, točila bencin. Tukaj je šlo za očitne primere neupravičenega povečevanja stroškov, da bi se znižal DDPO in povečal vstopni DDV. Računovodski servisi zato menijo, da bi moral vsak računovodja, ki ima ustrezno izobrazbo in vsaj nekajletne izkušnje, takoj prepoznati, kdaj gre za sum davčne utaje. To ni mogoče le v primeru, kadar stranka posluje brez računov oziroma kadar računovodski servis ne ve, da stranka utaja davke. Zato menijo, da dodatno izobraževanje na področju davčne utaje niti ni potrebno.

▪ **Medsebojna pomoč računovodskih servisov pri odkrivanju davčnih utaj**

V vseh računovodskih servisih so dejali, da si z drugimi izmenjujejo nasvete, vendar so pri tem zadržani, saj je med servisi v Sloveniji veliko tekmovalnosti in škodoželjnosti. V servisu B in F, ki spadata med manjše, si pri nejasnostih pomagajo tako, da za nasvet vprašajo prijatelje, ki imajo tudi svoj računovodski servis. Obiskujejo tudi srečanja, ki jih organizira Društvo računovodij, finančnikov in revizorjev Ljubljana vsako prvo sredo v mesecu, kjer navezujejo stike z drugimi računovodskimi servisi, s katerimi si kasneje izmenjujejo nasvete in izkušnje. Tudi Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije organizira redne seminarje, ki so po mnenju računovodskega servisa B in F precej dragi, vendar se, kadar je to potrebo, udeležijo tudi katerega od njihovih. Direktorica računovodskega servisa D na Gospodarski zbornici Slovenije pa predava o davčni zakonodaji, kjer so med poslušalci tudi tisti, ki vodijo računovodski servis, s katerim si izmenjuje mnenja.

4.3.3 Razdvojenost računovodskega servisa med stranko in davčno inšpekcijo

Računovodski servisi se velikokrat znajdejo v neprijetnem položaju, ko se stranka nanje obrne z nenavadno zahtevo. Če se pokaže, da je ta zahteva zakonsko nesprejemljiva, se znajdejo v dilemi, ali naj ugodijo stranki ali ne. Če stranki ugodijo, tvegajo, da bodo poleg stranke kazensko odgovorni za davčno utajo, o čemer smo že pisali v 3. poglavju. Če prošnjo zavrnejo, pa tvegajo, da stranko izgubijo. Ko skušajo stranki razložiti, da nečesa ne morejo storiti, pa se pogosto zapletejo v konflikt. Da bi ugotovila, kako se računovodski servisi na takšno prošnjo odzovejo in kako rešujejo konflikte s svojimi strankami, sem jim postavila vprašanja iz vprašalnika pod številko 7 in 11. Z vprašanjem 8 pa sem želela izvedeti, kako računovodski servisi ravna v primeru obiska davčne inšpekcije.

▪ **Odgovornost za davčno utajo v odnosu med stranko in računovodskim servisom**

Računovodski servisi so stranki dolžni zagotavljati pravilnost in pravočasnost svojih storitev. Stranka pa je hkrati odgovorna, da bo pravočasno dostavila pravilne listine v računovodski servis. Zato se v servisih praviloma ne ukvarjajo s tem, ali je kak strošek poslovno upravičen. Zanima jih le, ali je posamezen dokument verodostojen ali ne. Menijo, da je za poslovno upravičenost stroška odgovorna stranka, čeprav jo opozorijo vsakič, ko naletijo na tak dokument.

V računovodskem servisu A tako navajajo, da stranke pogosto priložijo račune, iz katerih je jasno razvidno, da so kupovale stvari za zasebno rabo. Stranke se sicer zavedajo, da takšnih nakupov ne smejo uveljavljati kot poslovno upravičene stroške in si s tem neupravičeno zniževati davčno osnovo. Toda ko jih v servisu na to opozorijo, stranke trdijo, da to ni stvar računovodskega servisa in da je ta odgovoren le za knjiženje. Eni od strank, ki je tako kljub opozorilom nenehno prilagala račune nakupov za osebno rabo, je računovodski servis to knjižil na konto terjatev lastnika gospodarske družbe. Ta dolg bi moral lastnik poravnati do gospodarske družbe, a lastnik vsakič znova vztrajno zahteva, naj servis ta znesek preknjiži na konto, ki bo prikazoval poslovno upravičen strošek. V računovodskem servisu A in C v takih primerih običajno zahtevajo pisno izjavo, da je bilo takšno knjiženje opravljeno izključno na željo stranke. V računovodskem servisu B pa priznavajo, da se v takih primerih včasih

pretvarjajo, da ne opazijo nepravilnosti v dokumentu, in ga vseeno poknjžijo. Kot razlago navajajo, da želijo stranko obdržati. Če pa nečesa res nočejo poknjžiti, napišejo na dokument izjavo, ki jo stranka s svojim podpisom potrdi. Sami se za knjižbe, ki temeljijo na lažnih listinah, nikoli ne počutijo odgovorne, saj menijo, da so za to odgovorne stranke. Računovodski servis C je še posebej pazljiv v primerih, kadar ga stranka prosi za prirejanje računovodskih izkazov, da bi laže pridobila posojilo na banki, saj lahko zaradi lažnih in zavajajočih informacij banka toži tako stranko kot računovodski servis. V računovodskem servisu D in E pa pravijo, da stranko, kadar jih prosi za izkrivljanje računovodskih izkazov, vedno seznanijo s tem, da s svojim podpisom odgovarja za takšno knjiženje. Stranke si takrat večinoma premislijo in upoštevajo nasvet računovodskega servisa. V servisu E stranki tudi povedo, da se bo morala sama zagovarjati pred davčnim inšpektorjem. Hkrati tudi priznavajo, da so se na začetku poslovanja veliko bolj prilagajali željam strank in upoštevali vse mogoče zahteve, da bi jih le obdržali, zdaj pa ni več tako.

V treh računovodskih servisih (C, D in E) so še poudarili, da imajo urejeno zavarovanje poklicne odgovornosti, ki ponuja kritje pred odškodninskimi zahtevki, ki bi jih lahko stranke uveljavljale zaradi napak računovodskega servisa. V servisu A pa so odločno zatrdili, da takšne oblike zavarovanja ne potrebujejo, saj do napak po njihovi krivdi skoraj nikoli ne pride. Menijo tudi, da jim pri obtožbah o vpletenosti v davčno utajo takšna oblika zavarovanja ne bi koristila, saj denarne kazni ne krije nobena oblika zavarovanja.

Sklenemo lahko, da se v vseh računovodskih servisih, s katerimi sem opravila intervju, odzovejo enako, kadar stranka želi, da se izkazi izkrivijo: od stranke zahtevajo, naj se pisno zaveže, da prevzema odgovornost za knjiženje neverodostojnih listin. Zdi se, da računovodski servisi gledajo na to nekoliko naivno, saj stranka ne more prevzeti vseh oblik odgovornosti: v primeru davčne utaje gre pač za kaznivo dejanje in posledično tudi kazensko odgovornost. Kazenske odgovornosti pa ne more prevzeti nihče drug kot oseba, ki je kaznivo dejanje zagrešila, in v tem primeru je to računovodski servis (glejte poglavje 3.5.1). Tudi Štefanac (2012, str. 4) pravi, da tudi če stranka podpiše dokument, v katerem izjavlja, da prevzema odgovornost, sta v primeru davčne utaje kazensko odgovorna oba, tako stranka kot računovodski servis.

▪ Reševanje sporov med stranko in računovodskim servisom

O tem, da stranke po večini krivijo računovodski servis, kadar davčna inšpekcija ugotovi nepravilnosti, so soglasni v vseh računovodskih servisih. Vendar v nobenem servisu spori niso šli tako daleč, da bi jih bilo treba reševati na sodišču. V računovodskem servisu B pravijo, da nekatere stranke na vsak način skušajo najti luknje v zakonu, zato trditve računovodskega servisa preverjajo tudi pri odvetniku. Mlajše stranke pogosto grozijo, da bodo storitve manj plačale, če jim servis ne bo ugodil. Starejše stranke pa so veliko bolj pripravljene poslušati in upoštevati nasvete računovodskega servisa.

Računovodski servisi poudarjajo, da bi morali stranko praviloma prijaviti za vsak poskus goljufije, a ker je nočejo izgubiti, tega ne storijo. V servisu E so navedli primer, ko je davčna inšpekcija pri stranki ugotovila nepravilnosti. Čeprav je stranka vztrajno valila krivdo na

računovodski servis, davčni inšpektorji niso bili na njeni strani. Stranka z računovodskim servisom ni hotela več sodelovati. V računovodskem servisu E ugotavljajo, da z leti poslovnega sodelovanja pridobivajo zaupanje strank. Takim strankam je lažje dopovedati, kje je meja med dovoljenim in nedovoljenim, saj to po večini tudi upoštevajo.

▪ **Davčni pregled pri strankah računovodskega servisa**

Davčni pregledi se opravljajo sprotno, tako da se na primer k obračunu DDV predloži knjigo prejetih in izdanih računov, ali periodično, pri gospodarskem subjektu. V računovodskem servisu C so glede davčnih pregledov na terenu jasno povedali, da bi morala davčna inšpekcija izvajati redne preglede pri popolnoma vseh gospodarskih subjektih. Stranke se namreč šele ob obisku davčne inšpekcije zavedo, kako resno in odgovorno je delo računovodje, saj so neposredno soočeni z vsemi zahtevami in pojasnili, ki jih želijo izvedeti davčni inšpektorji.

Kot smo že opisali v poglavju 1.6, se davčni inšpektorji pred davčnim pregledom navadno vnaprej najavijo z vročitvijo sklepa o davčnem inšpekcijskem nadzoru. Davčni pregled praviloma opravijo v računovodskem servisu, saj se tam hrani tudi vsa relevantna dokumentacija. V servisu E navajajo, da v času med najavo in dejanskim pregledom ni mogoče veliko spremeniti ali popraviti. Lahko popravijo kvečjemu kake pogodbe, a le v mejah dovoljenega.

Davčni inšpektorji v postopku pregledajo le tisto dokumentacijo, za katero so stranki oziroma računovodskemu servisu predhodno naročili, naj jo pripravijo. Po pripovedovanju intervjuvancev se največkrat poglobijo v prejete in izdane račune, blagajno, stroške reprezentance, upravičenost uveljavljanja olajšave, izplačila iz delovnega razmerja, kilometrine in dnevnice. Pogosto že sproti delajo navzkrižne kontrole, kar pomeni, da pri kupcu oziroma dobavitelju preverjajo, ali je račun pristen in ali se je dogodek res zgodil. Preverjajo tudi blagajniške prejemke in izdatke, predvsem ali gospodarska družba res polaga denar na transakcijski račun. Če ima stranka osebno vozilo in se v pregledu ugotovi, da se to uporablja tudi za zasebne namene, preverjajo, ali se pravilno obračunavajo bonitete. Velikokrat jih zanimajo tudi obračuni avtorskih in podjemnih pogodb, plač in najemnin. Pregled je praviloma usmerjen v vsebinsko upravičenost stroškov.

V računovodskih servisih pravijo, da je natančnost davčnega pregleda odvisna tudi od osebnostnih lastnosti davčnega inšpektorja. Nekateri so pripravljene spregledati kako napako, drugi pa se strogo držijo pravil. Po pripovedovanju računovodskih servisov so davčni inšpektorji bolj pozorni na tiste stranke, ki imajo več vstopnega DDV kot izstopnega, stranke, ki imajo razmeroma veliko prilivov na transakcijski račun, in stranke z dobro bonitetno oceno. Prav tako so v servisih opazili, da se davčni pregled pogosto izvaja pri tistih gospodarskih subjektih, ki imajo sedež zunaj Ljubljane, saj tamkajšnji davčni inšpektorji niso toliko obremenjeni z delom.

Ob obisku davčnega inšpektorja stranke pričakujejo, da bo računovodski servis z vsemi sredstvi dokazoval pravilnost poslovanja njihove gospodarske družbe. Ko je DURS klical

računovodski servis A in poizvedoval o nakupu, ki ga je njihova stranka opravila v enem izmed trgovskih središč, kjer so bile tudi tablete za pomivalni stroj, je servis nakup opravičeval, češ da ima stranka pisarno doma. V računovodskem servisu B pa so imeli primer, ko je stranka izdala račun z določenim zneskom, na transakcijskem računu pa je bil evidentiran priliv v višjem znesku. Stranki so pomagali tako, da so se izgovarjali na tečajno razliko. V računovodskem servisu C poskušajo stranki pomagati tako, da v njenem imenu napišejo pritožbo na zapisnik, ki v nekaterih primerih zaleže, v nekaterih pa ne. V računovodskem servisu B in F pa so priznali, da poskušajo preusmeriti pozornost davčnega inšpektorja s podtikanjem kakega drugega prekrška, ki ni pomemben. Tako preprečijo, da bi odkril veliko večji prekršek, saj davčni inšpektorji praviloma prenehajo z iskanjem, takoj ko najdejo prekršek, pa četudi majhen.

4.3.4 Predlogi za zmanjšanje pritiskov na izvedbo davčne utaje v računovodskem servisu

V Sloveniji imamo kar veliko računovodskih servisov. Po zadnjih podatkih ZRS (2012) jih je konec julija 2012 delovalo 4637. Vsi se tako ali drugače srečujejo s pritiski strank, da bi se izvedla davčna utaja. Najbolj zanimivo pa je, da ni malo računovodskih servisov, ki jih ta pritisk ne obremenjuje več, saj so se nanj že nekako navadili. Vseeno pa si vsi želijo, da bi se to zmanjšalo. Predloge, kako to storiti, sem pridobila s pomočjo vprašanj, ki so v vprašalniku označeni s številko 9, 10 in 14.

▪ Povečanje pogostosti davčnih pregledov

Skoraj v vseh računovodskih servisih so dejali, da bi se pritisk, da se izvede davčna utaja, zmanjšal že s povečanjem davčnih inšpekcijskih pregledov. Da je teh pregledov premalo, se vidi že v tem, da so imeli računovodski servisi težave pri navajanju števila davčnih pregledov pri svojih strankah. V letu 2012 so imeli po en davčni pregled le v računovodskem servisu A in D. Servisi se zato strinjajo, da davčna inšpekcija s preveč poredkimi pregledi nekako spodbuja k davčnim utajam. Ugotavljajo tudi, da je možnost elektronskega vpogleda v knjizenje s strani davčnih organov še zmanjšala število davčnih pregledov na terenu.

Računovodski servisi tudi predlagajo, da bi se povečalo število sprotih pregledov in s tem sodelovanje med stranko ter davčnimi inšpektorji. V računovodskem servisu D so še izpostavili, da s tem ko davčnih pregledov ne opravljajo pogosto, nastajajo nepravilnosti, ki so se po nepotrebem nabirale dolga leta. Če bi davčne preglede opravljali približno na dve leti pri vseh davčnih zavezancih in jih sproti opozarjali na napake, si stranke ne bi toliko upale utajevati davke. Velikokrat se v računovodskih servisih tudi počutijo neprijetno, ko stranko nenehno opozarjajo pred možnostjo obiska davčne inšpekcije, ta pa se nikoli ne zgodi. Če pa se le zgodi, je vedno najavljen vnaprej ali pa pride inšpektor takrat, kadar je pri stranki nekaj zelo narobe.

Zelo zanimivo pa je, da davčna inšpekcija ne pregleduje pravilnosti delovanja samih računovodskih servisov. V nobenem od servisov, s katerimi sem opravila intervju, še nikoli niso imeli davčnega pregleda svojega poslovanja. Le v računovodskem servisu C so imeli pred leti en davčni pregled, kjer pa so pregledovali le pravilnost obračuna DDV. V tem

računovodskem servisu so tudi kritično pripomnili, da bi moral biti davčni pregled veliko natančnejši; prepogosto se zgodi, da davčni inšpektorji, ko najdejo eno napako, sploh ne iščejo več naprej, saj se kar zadovoljijo s tem, da so nekaj našli. Če bi iskali naprej, bi lahko našli še več napak in celo več davčnih utaj.

▪ **Izboljšanje strokovnosti oseb, ki sestavljajo davčne obračune**

V računovodskem servisu A so predlagali, da bi bila oddaja letnega obračuna mogoča le, če bi jo pregledal in podpisal strokovnjak na davčnem področju. V Sloveniji je namreč podpisnik letnega obračuna lahko tako rekoč kdor koli, tudi oseba, ki nima ustreznega znanja. Po mnenju večine računovodskih servisov (A, C, D in E) osebe brez ustreznega znanja ter primerne programske opreme sploh ne bi smele voditi računovodskih storitev. Kot zgled navajajo revizijske hiše, saj revizijo lahko opravlja le ustrezno izobražen revizor. SIR je sicer pred leti uvedel izobraževanje za pridobitev strokovnega naziva »preizkušeni računovodja«, vendar zakon ne zavezuje, da lahko računovodski poklic opravlja le računovodja s tem nazivom, niti ne opredeljuje, kdo je lahko končni podpisnik letnega obračuna. Računovodje bi se, ko bi pridobili strokovni naziv, bolj zavedali, kako časten je njihov poklic, in bi lažje odklonili pomoč pri davčni utaji. Stranka ne bi mogla groziti z zamenjavo računovodskega servisa, če ta ne bi želel izkrivljati računovodskih izkazov, saj tega ne bi hotel storiti tudi noben drug servis. Stranke pa bi bolj cenile kakovostno opravljeno delo in ne tega, koliko so v servisu sposobni izkrivljati računovodske izkaze. Menijo, da dokler na tem področju ne bo sprememb, težko pričakujemo izboljšanje stanja, saj se danes z računovodstvom ukvarja kdor koli, ne glede na izobrazbo in poklic. Novoustanovljeni računovodski servisi, ki so na meji preživetja in želijo pridobiti čim več strank, sprejmejo vsako stranko, pa če posluje legalno ali ne. Veliko bolj so tudi pripravljeni ustreči stranki, ko jih ta prosi za pomoč pri davčni utaji. V računovodskem servisu B in F priznavajo, da bo stranka odšla h konkurenci, če ji ne ugodijo in ne upoštevajo njenih zahtev. Stranke se tega zavedajo, zato še toliko bolj pritiskajo, da se izvede davčna utaja.

▪ **Druge možnosti zmanjšanja davčnih utaj**

Računovodski servisi A, C, D in E poudarjajo, da gospodarski subjekti niso enakopravni pred zakonom. Trenutno najlažje utajujejo davke tisti, ki poslujejo z gotovino (gostinci, zobozdravniki, frizerji ipd.). Zato bi bilo treba vpeljati sistem, ki bi izboljšal sledljivost gotovine.

Po mnenju računovodskega servisa C bi morali tudi vpeljati nadzor nad bančnimi računi, ki jih imajo slovenske gospodarske družbe v tujini. Težava je namreč v tem, da gospodarskim družbam, ki so bile vpletene v kako goljufijo (davčna utaja ipd.), v Sloveniji zaprejo račun. Ta gospodarska družba potem odpre račun v drugi državi in posluje naprej, kot da se ni nič zgodilo. Gospodarske družbe to vedo, zato se ne bojijo kazni, če bi jih po naključju odkrili pri izvedbi davčnega prekrška.

V računovodskem servisu D in E menijo, da bi morala biti davčna utaja kazensko enako obravnavana kot kraja. Tudi kazni za davčno utajo bi morale biti veliko višje, da bi stranke

ustrahovale. V računovodskem servisu C pa so prepričani, da obseg davčne utaje nikakor ni povezan z višino kazni in davčnih obremenitev, saj je na primer stopnja DDPO v Sloveniji nižja v primerjavi z drugimi državami članicami EU, zato je po njihovem mnenju to le izgovor. Davčna utaja je bolj odvisna od vrednot in družbe, ki pa jih je težko spremeniti čez noč.

V računovodskih servisih so velikokrat kot zgled v boju proti davčni utaji omenili Nemčijo in Italijo. Nemčijo zaradi urejenosti davčnega sistema, Italijo pa zaradi čedalje večjega nadzora finančne policije. V računovodskem servisu A so pred leti imeli stranko, ki je več let živela v Nemčiji in je bila tam lastnica gospodarske družbe. Od vseh strank je ravno ta najbolj spoštovala pravila in ji ni bilo treba dodatno utemeljevati, zakaj je nekaj treba knjižiti na določen način.

V vseh računovodskih servisih menijo, da ZRS ne pomaga pri reševanju problema pritiskov strank, da bi se izvedla davčna utaja. Le v računovodskem servisu E, ki je član ZRS, so dejali, da sicer pripravljajo različne seminarje, vendar tudi oni ne vidijo večje koristi ZRS. Želijo si, da bi bilo več sodelovanja med njimi in ZRS. Vodja ZRS Štefanac (2012, str. 5) se tega zaveda in obljublja, da bo ZRS oblikoval dokumentirano navodilo, kako naj se računovodski servisi oziroma računovodje spopadajo z morebitnimi nesprejemljivimi zahtevami strank. Pri tej strategiji naj bi sodelovali tudi strokovnjaki na ustreznih pravnih področjih, predvsem kazenskega in davčnega prava. Dokument, ki bo v zvezi s tem pripravljen, pa bo dostopen le članom ZRS.

SKLEP

Vse gospodarske družbe morajo imeti urejeno vodenje računovodstva, ki pa se zaradi različnega obsega in zahtevnosti dela razlikuje glede na to, ali gre za velike ali majhne gospodarske družbe. Velike gospodarske družbe imajo velikokrat svojo računovodsko službo. Mikro in male gospodarske družbe pa se pogosto odločijo za računovodski servis, saj so stroški nižji, kot če bi sami zaposlili računovodjo. Stranke kakovosti računovodskega servisa ne ocenjujejo le z vidika opravljanja računovodskih storitev, pač pa tudi drugih storitev, ki jih je servis, da bi stranko obdržal, skoraj vedno pripravljen opravljati. Te storitve pa se velikokrat sprevržejo v zahteve, ki od računovodje zahtevajo nespoštovanje Kodeksa poklicne etike računovodje. Če je pritisk dovolj velik, računovodje v računovodskem servisu lahko tudi sodelujejo pri goljufiji, kot je davčna utaja. Zato se tu postavlja vprašanje, v kolikšni meri računovodje tem pritiskom podležejo in v kakšnem obsegu so za to odgovorni.

V računovodskih servisih priznavajo, da se na področju odkrivanja davčne utaje dodatno ne izobražujejo. Menijo, da so dolgoletne izkušnje ključni dejavnik za poznavanje goljufij. Zanimivo pa je, da so v računovodskih servisih trdno prepričani, da stranka sama nosi odgovornost, če podpiše neverodostojno listino, kar pa nujno ne drži, saj kazenske odgovornosti ni mogoče prenašati na nekoga drugega zgolj s preprostim podpisom. Zato sta v primeru davčne utaje kazensko odgovorna oba, tako stranka kot računovodski servis. Že zgolj zato lahko sklepamo, da računovodskim servisom primanjkuje znanje s področja davčnih utaj.

Za velik pritisk, da bi se izvedla davčna utaja, je delno odgovoren tudi davčni inšpekcijski nadzor, ki je po mnenju nekaterih računovodskih servisov premalo intenziven. Čeprav del davčnih pregledov opravijo elektronsko, pa primanjkuje davčnih inšpektorjev, ki bi imeli neposreden stik z davčnimi zavezanci. Veliko pove že to, da je davčna inšpekcija preveč poredko (oz. skoraj nikoli) preverjala pravilnost poslovanja računovodskih servisov, ki so sodelovali v tej raziskavi, kljub temu da nekateri med njimi delujejo že več kot dvajset let. Za izboljšanje stanja zato računovodski servisi predlagajo predvsem pogostejši davčni nadzor, saj bi ga zaznavale tudi stranke in zato manj pritiskale na računovodski servis, da se izvede davčna utaja.

Zanimivo pa je, da si manjši računovodski servisi ne želijo poostrenega davčnega inšpekcijskega nadzora. Velikokrat so namreč omenili, da bi, če bi popolnoma spoštovali zakonske predpise, to povzročilo poslovni propad tako njihovih strank kot tudi njih samih. Zelo skopi so bili tudi pri navajanju predlogov za zmanjšanje pritiska na računovodski servis, da se izvede davčna utaja. Priznavajo še, da davčnim inšpektorjem velikokrat podtaknejo manjši davčni prekršek, da ti prenehajo iskati. Prav tako pri knjiženju velikokrat namenoma prezrejo kak neverodostojen dokument, da bi stranki kar najbolj ugodili.

Slovenska zakonodaja je glede konflikta med računovodskim servisom in stranko zelo skopa. Vendar pa bi morali tudi sami računovodski servisi pokazati več zavzetosti za izpopolnitev zakonodaje na tem področju. V zdajšnjih gospodarskih razmerah, ko propadajo mnoge gospodarske družbe, tudi računovodski servisi izgubljajo veliko poslovnih strank. Zato so pripravljene veliko nepravilnosti tudi spregledati, samo da stranke obdržijo. Davčna inšpekcija bi se torej morala bolj osredotočiti na davčne preglede strank, pa tudi računovodskih servisov. Računovodski servis je namreč kot nekakšen filter med stranko in davčno inšpekcijo: na vse davčne utaje, ki jih zagrešijo stranke, ne more vplivati, lahko pa jih vsaj deloma prepreči. Pri zmanjševanju davčnih utaj bi morale imeti večjo vlogo tudi druge institucije, ki so v nenehnem stiku z računovodskimi servisi. Dokument o nesprejemljivih zahtevah strank, ki ga ima namen izdati ZRS, je dober začetek, vendar bi se ta strategija morala širiti veliko dlje kot samo do članov ZRS.

Davčna utaja bo obstajala tako dolgo, kot bodo obstajale davčne obveznosti. Spreminjata se le njen način in vsebina. Davčni inšpektorji so za odkrivanje davčne utaje vse bolj pripravljene in usposobljene, vendar jih primanjkuje. Za uspešno odkrivanje in preprečevanje davčnih utaj pa je zelo pomembno tudi ravnanje računovodij, njihova izobraženost in splošna družbena klima.

LITERATURA IN VIRI

1. Balažič, V. (2002). Obligacijski zakonik – uporaba za računovodske servise s poudarkom na prikazu nove zakonske ureditve obresti. *Zbornik IV. Kongresa računovodskih servisov* (str. 147-156). Portorož: Gospodarska zbornica Slovenije.
2. Bohinc, R. (2002). Kazniva dejanja zoper gospodarstvo. *Zbornik Posveta Problematika odkrivanja in pregona gospodarske kriminalitete* (str. 25-38). Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije.
3. Bohorič, M., & Oštir, D. (2006). *Davki v podjetju*. Ljubljana: Inštitut za javne finance.
4. Bolarič, N. (2010, 3. september). Zavarovanje pred računovodskimi napakami je priporočljivo za obe strani. *Finance*. Najdeno 29. aprila 2013 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/288351>
5. Čokelc, S. (2010a, 15. januar). Davčne utaje. *Revidicom*. Najdeno 5. maja 2013 na spletnem naslovu <http://www.revidicom.si/index.php/clanki/category/1-stanko-cokelc?limitstart=0>
6. Čokelc, S., & Franc, B. (2010b, 15. januar). Metode davčnih utaj. *Revidicom*. Najdeno 5. maja 2013 na spletnem naslovu <http://www.revidicom.si/index.php/clanki/category/1-stanko-cokelc?start=10>
7. Čokelc, S. (2010c, 15. januar). Davčna morala. *Revidicom*. Najdeno 4. septembra 2013 na spletnem naslovu <http://www.revidicom.si/index.php/clanki/category/1-stanko-cokelc?limitstart=0>
8. Dešman, G. (2002). Davčni nadzor v boju proti davčnim zatajitvam. *Zbornik III. Davčne konference slovenskega inštituta za revizijo* (str. 67-87). Portorož: Slovenski inštitut za revizijo.
9. *Dolce in Gabbana zaradi utaje davkov ob 343 milijonov evrov*. Najdeno 15. aprila 2013 na spletnem naslovu <http://www.rtv slo.si/zabava/moda/dolce-in-gabbana-zaradi-utaje-davkov-ob-343-milijonov-evrov/305741>
10. Dolinar, K., & Knop, S. (1998). *Leksikon Cankarjeve založbe* (5. izdaja). Ljubljana: Cankarjeva založba.
11. DURS (2008a). Kaj je dobro vedeti o davčnem inšpekcijskem nadzoru. Najdeno 6. maja 2013 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/storitve/kaj_je_dobro_vedeti_o_davcnem_inspekcijskem_nadzoru/kaj_je_dobro_vedeti_o_davcnem_inspekcijskem_nadzoru/
12. DURS (2008b). Poslovanje z »neplačujočimi gospodarskimi subjekti« in odgovornost gospodarskih subjektov za plačilo utajenih davčnih obveznosti. Najdeno 5. avgusta 2013 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/storitve/kaj_je_dobro_vedeti_o_davcnem_inspekcijskem_nadzoru/poslovanje_z_neplacujocimi_gospodarskimi_subjekti_in_odgovornost_gospodarskih_subjektov_za_placilo_utajenih_davcnih_obveznosti/
13. DURS (2010). Poročilo Davčne uprave Republike Slovenije o pobiranju dajatev in boju proti davčnim utajam s predlogi ukrepov. Najdeno 4. septembra 2013 na spletnem naslovu

- http://www.durs.gov.si/fileadmin/durs.gov.si/pageuploads/Sporocila_za_medije/Porocilo_Davcne_uprave_Vladi_RS.pdf
14. Fajon, T. (2013, 21. maj). Evropski parlament ostro proti davčnim utajam in davčnim oazam. Najdeno 9. septembra na spletnem naslovu http://www.tanja-fajon.si/?lang=&option=news&news_id=442&page=Domov
 15. Ferjan, U. (2012). Kazenskopravno varstvo javnih financ in gospodarstva. *Davki za managerje* (str. 171-189). Ljubljana: GV založba.
 16. Hleb, D., & Rozman, P. (1998). Utajevanje davkov. *Naše gospodarstvo*, 44(3), 369-383.
 17. Horvat, R. (2003). Računovodski servisi v Sloveniji (ugotovitve iz raziskave o razvitosti računovodskih servisov). *IKS, Revija za računovodstvo in finance*, 30(10), 21-33.
 18. Iacolino, S. (2013, 1. februar). Delovni dokument o pranju denarja. *Europarl*. Najdeno 31. julija 2013 na spletnem naslovu http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/crim/dt/925/925991/925991sl.pdf
 19. Ivanjko, Š. (1999). Odgovornost računovodskih servisov. *Zbornik I. Kongresa računovodskih servisov* (str. 17-35). Portorož: Gospodarska zbornica Slovenije.
 20. Jeretina, I. (2008). *Davčne utaje v slovenskem gradbeništvu*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
 21. *Poslovanje z »missing trader« družbami*. Najdeno 10. septembra 2013 na spletnem naslovu <http://www.pravno-davcno-svetovanje-jkgroup.si/index.php/canki-in-nasveti/90-poslovanje-z-rmissing-traderl-drubami>
 22. Kavčič, S., & Kelhar, P. (2004). Poklicna etika in odgovornost računovodij. *Zbornik XXXVI. Simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji* (str. 127-138). Portorož: Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
 23. Kazenski zakonik. *Uradni list RS* št. 55/2008-UPB2. Najdeno 5. aprila 2013 na spletnem naslovu [http://www.uradni-list.si/1/content?id=86833&part=&highlight=kazenski+zakonik#!/Kazenski-zakonik-\(KZ-1\)](http://www.uradni-list.si/1/content?id=86833&part=&highlight=kazenski+zakonik#!/Kazenski-zakonik-(KZ-1))
 24. Klun, M. (2006). *Davčni sistem*. Najdeno 3. septembra 2013 na spletnem naslovu http://www.student-info.net/sis-mapa/skupina_doc/fu/knjiznica_datoteke/1231307482_zip_vsebina_ii_javne_finance_tudijska_gradiva_klun_2007_redni_ljii_javne_finance_zdigitalizirana_knjiga_davni_sistem_klun_2006_redni_lj.pdf
 25. *Knjigovodstvo*. Najdeno 10. septembra 2013 na spletnem naslovu <http://www.racunovodstvo.eu/knjigovodstvo.php>
 26. *Kodeks poklicne etike računovodje* (1998). Najdeno 9. maja 2013 na spletnem naslovu http://www.si-revizija.si/racunovodje/dokumenti/kodeks_etike-racunovodja.pdf
 27. Kolar, I. (2012). Kako težak je poklic računovodij. *Naše gospodarstvo*, 58(5-6), 44-52.
 28. Kolar, I., & Koletnik, F. (2008). Forenzično računovodstvo in notranja revizija. *Zbornik XI. Letne konference notranjih revizorjev* (str. 91-112). Portorož: Slovenski inštitut za revizijo.

29. Kostanjevec, M. (2012). *Vpliv elektronsko podprtega sistema inšpiciranja z uporabo programskega paketa ACL na učinkovitost davčnega inšpekcijskega nadzora*. Maribor: Pravna fakulteta.
30. Koželj, S. (2009). Vloga zunanjega računovodje kot izvajalca strokovnih storitev. *Zbornik XII. Letne konference računovodij* (str. 37-56). Portorož: Slovenski inštitut za revizijo.
31. Krnc, G. (1997a). Utajevanje davkov v Sloveniji. *Denar*, 7(10), 12-14.
32. Krnc, G. (1997b). Utajevanje davkov. *Denar*, 7(9), 14-17.
33. Macarol, B. (2009, 13. januar). Kdaj je podjetje lahko »missingtrader«? *Finance Akademija*. Najdeno 10. septembra 2013 na spletnem naslovu <http://www.finance-akademija.si/234722/Kdaj-je-podjetje-lahko-missing-trader>
34. Malogorski, D. (2004). *Davčna kultura v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
35. Mazi, F. (2002). Preprečevaje kršitev dobre poslovne prakse pri delu računovodskih servisov. *Zbornik IV. Kongresa računovodskih servisov* (str. 115-118). Portorož: Gospodarska zbornica Slovenije.
36. MP Računovodstvo (2013, 10. julij). Zakaj sprejemamo računovodska načela? Najdeno 6. avgusta 2013 na spletnem naslovu <http://mpracunovodstvo.si/zakaj-sprejemamo-racunovodska-nacela/>
37. *Največ utaj pri DDV v gradbeništvu*. Najdeno 9. septembra 2013 na spletnem naslovu <http://www.dnevnik.si/kultura/1042394306>
38. Obligacijski zakonik. *Uradni list RS*, št. 97/2007-UPB1. Najdeno 5. septembra 2013 na spletnem naslovu [http://www.uradni-list.si/1/content?id=82804&part=&highlight=obligacijski+zakonik#!/Obligacijski-zakonik-\(uradno-precisceno-besedilo\)-\(OZ-UPB1\)](http://www.uradni-list.si/1/content?id=82804&part=&highlight=obligacijski+zakonik#!/Obligacijski-zakonik-(uradno-precisceno-besedilo)-(OZ-UPB1))
39. Petkovič, D. (2010, 15. marec). Aktualnost davčnih storitev v Sloveniji. *Vsr*. Najdeno 6. avgusta 2013 na spletnem naslovu <http://www.vsr.si/clanki/DFP2-DAVCNO%20SVETOVANJE.pdf>
40. Podlipnik, J., & Škof, B. (2012). Splošno. *Davki za managerje* (str. 13-26). Ljubljana: GV založba.
41. Prezelj, T. (2006). Ko gre DDV v neprave roke. *Denar*, 16(12), 11-16.
42. *Rekordna davčna utaja že v fazi zastaranja*. Najdeno 4. septembra 2013 na spletnem naslovu <http://www.dnevnik.si/kronika/240136>
43. Selinšek, L. (2006). *Gospodarsko kazensko pravo*. Ljubljana: GV založba.
44. SFR (2013). Forenzično računovodstvo. Najdeno 4. maja 2013 na spletnem naslovu http://www.sfr.si/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=2
45. Stanovnik, T. (2012). *Javne finance* (5. izd.). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
46. Štefanac, A. (2009, 23. januar). Želimo dvigniti standarde. *Siol*. Najdeno 29. maja 2013 na spletnem naslovu http://www.siol.net/sitecore/service/notfound.aspx?item=%2fgospodarstvo%2f2009%2f01%2faleksander_stefanac&user=extranet%5cAnonymous&site=website

47. Štefanac, A. (2012, 13. november). Kdaj lahko računovodja odgovarja za morebitno kaznivo dejanje. *Finance*. Najdeno 29. maja 2013 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/8325777>
48. Veršnik, N. (2004a, 7. september). Ali lahko zmanjšamo odpor do plačevanja davkov. *Finance*. Najdeno 4. aprila 2013 na spletnem naslovu <http://www.finance.si/97734/Ali-lahko-zmanj%C5%A1amo-odpor-do-pla%C4%8Devanja-davkov>
49. Veršnik, N. (2004b). Vplivni dejavniki davčnih utaj. *Davčno-finančna praksa*, 4(6), 14-16.
50. Zakon o davčnem postopku. *Uradni list RS* št. 13/2011-UPB4, 94/2012. Najdeno 7. septembra 2013 na spletnem naslovu [http://www.uradni-list.si/1/content?id=102392&part=&highlight=zakon+o+dav%25C4%258Dnem+postopku#!/Zakon-o-davcnem-postopku-\(uradno-precisceno-besedilo\)-\(ZDavP-2-UPB4\)](http://www.uradni-list.si/1/content?id=102392&part=&highlight=zakon+o+dav%25C4%258Dnem+postopku#!/Zakon-o-davcnem-postopku-(uradno-precisceno-besedilo)-(ZDavP-2-UPB4))
51. Zakon o davčni službi. *Uradni list RS* št. 1/2007-UPB2, 33/2011. Najdeno 7. septembra 2013 na spletnem naslovu [http://www.uradni-list.si/1/content?id=77727&part=&highlight=zakon+o+dav%25C4%258Dni+slu%25C5%25BEbi#!/Zakon-o-davni-sluzbi-\(uradno-precisceno-besedilo\)-\(ZDS-1-UPB2\)](http://www.uradni-list.si/1/content?id=77727&part=&highlight=zakon+o+dav%25C4%258Dni+slu%25C5%25BEbi#!/Zakon-o-davni-sluzbi-(uradno-precisceno-besedilo)-(ZDS-1-UPB2))
52. Zakon o davku na dodano vrednost. *Uradni list RS* št. 13/2011-UPB3, 83/2012. Najdeno 7. septembra 2013 na spletnem naslovu [http://www.uradni-list.si/1/content?id=102393&part=&highlight=zakon+o+davku+na+dodano+vrednost#!/Zakon-o-davku-na-dodano-vrednost-\(uradno-precisceno-besedilo\)-\(ZDDV-1-UPB3\)](http://www.uradni-list.si/1/content?id=102393&part=&highlight=zakon+o+davku+na+dodano+vrednost#!/Zakon-o-davku-na-dodano-vrednost-(uradno-precisceno-besedilo)-(ZDDV-1-UPB3))
53. Zakon o državni statistiki. *Uradni list RS* št. 45/1995, 9/2011. Najdeno 11. septembra 2013 na spletnem naslovu [http://www.uradni-list.si/1/content?id=15833&part=&highlight=zakon+o+dr%25C5%25BEavni+statistiki#!/Zakon-o-drzavni-statistiki-\(ZDSta\)](http://www.uradni-list.si/1/content?id=15833&part=&highlight=zakon+o+dr%25C5%25BEavni+statistiki#!/Zakon-o-drzavni-statistiki-(ZDSta))
54. Zakon o gospodarskih družbah. *Uradni list RS* št. 65/2009-UPB3, 57/2012. Najdeno 13. septembra 2013 na spletnem naslovu [http://www.uradni-list.si/1/content?id=93580&part=&highlight=zakon+o+gospodarskih+dru%25C5%25BEbah#!/Zakon-o-gospodarskih-druzbah-\(uradno-precisceno-besedilo\)-\(ZGD-1-UPB3\)](http://www.uradni-list.si/1/content?id=93580&part=&highlight=zakon+o+gospodarskih+dru%25C5%25BEbah#!/Zakon-o-gospodarskih-druzbah-(uradno-precisceno-besedilo)-(ZGD-1-UPB3))
55. Zakon o prekrških. *Uradni list RS* št. 29/2011-UPB8, 21/2013. Najdeno 8. septembra 2013 na spletnem naslovu [http://www.uradni-list.si/1/content?id=103272&part=&highlight=zakon+o+prekr%25C5%25A1kih#!/Zakon-o-prekrskih-\(uradno-precisceno-besedilo\)-\(ZP-1-UPB8\)](http://www.uradni-list.si/1/content?id=103272&part=&highlight=zakon+o+prekr%25C5%25A1kih#!/Zakon-o-prekrskih-(uradno-precisceno-besedilo)-(ZP-1-UPB8))
56. Zakon o računovodstvu. *Uradni list RS* št. 23/1999. Najdeno 5. septembra 2013 na spletnem naslovu [http://www.uradni-list.si/1/content?id=18633&part=&highlight=zakon+o+ra%25C4%258Dunovodstvu#!/Zakon-o-racunovodstvu-\(ZR\)](http://www.uradni-list.si/1/content?id=18633&part=&highlight=zakon+o+ra%25C4%258Dunovodstvu#!/Zakon-o-racunovodstvu-(ZR))
57. *Zaposleni na Dursu: »Razmere so obupne!«*. Najdeno 6. maja 2013 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/gospodarstvo/finance/zaposleni-na-dursu-razmere-so-obupne.html>
58. ZRS (2012, 14. september). Število računovodskih servisov raste. Najdeno 21. septembra 2013 na spletnem naslovu http://www.gzs.si/slo/panoge/zbornica_racunovodskih_servisov/58495

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Vprašalnik.....	1
Priloga 2: Transkripti intervjujev	3
Priloga 3: Seznam pogosto uporabljenih kratic	25

Priloga 1: Vprašalnik

1. Kateri gospodarski subjekti glede na svojo pravno organiziranost najpogosteje izvajajo pritisk na računovodje v zvezi z zmanjšanjem davčne obveznosti oziroma ali/kako je to povezano z velikostjo gospodarske družbe?
2. Pri kateri vrsti davčne obveznosti je zahteva po utajevanju največja?
3. Ali stranke neposredno pritiskajo na računovodje in zahtevajo davčno utajo ali to storijo brez njihove vednosti, tako da prirejajo dokumente in prilagajo lažne listine?
4. Kako računovodski servis ugotovi davčno utajo? Ali obstajajo kaki posebni mehanizmi za odkrivanje davčne utaje? Ali se na področju odkrivanja utaje sistematično izobražujete oz. imate kakšno drugo obliko podpore?
5. Ali se pritiski na davčno utajo spreminjajo v času oz. s spreminjanjem zakonov in računovodskih standardov? Pri katerih zakonih/standardih?
6. Kateri so bili po vašem mnenju temeljni vzroki za davčno utajo?
7. Kako se razmejuje odgovornost za davčno utajo med stranko in računovodskim servisom? Kako se odzovete, ko vas stranka prosi za izkrivljanje izkazov? Kakšen je postopek?
8. Kako ste ravnali v primeru obiska davčne inšpekcije, ko je bil odkrit sum davčne utaje? Kako ste se lotili problema? V katere podrobnosti se najpogosteje poglobi davčna inšpekcija? Kateri dokumenti jih najbolj zanimajo?
9. Kako pogosto se izvaja davčni pregled pri vaših strankah (če sploh)? Približno koliko pregledov je bilo lani?
10. Kako bi se lahko konflikt med stranko in davčno inšpekcijo zmanjšal (pritiski na računovodjo iz obeh strani)? Kakšni so vaši predlogi za zmanjšanje pritiskov na računovodje glede davčne utaje?
11. Kako ste v preteklosti reševali spore s svojimi strankami, ko je prišlo do davčne utaje? (V pisarni, na sodišču ...)
12. Kako si razlagate »kakovostno računovodsko storitev« in kako si »kakovostno računovodsko storitev« po vašem mnenju razlagajo vaše stranke?
13. Ali si računovodski servisi med seboj pomagata z izkušnjami? Če da, kako oz. koga vprašate (tisti servis, kjer koga poznate, na kakih srečanjih ...)?

14. Ali ste imeli v zadnjih 5, 10 ali 20 letih davčno kontrolo (preverjanje pravilnosti poslovanja servisa)? Če da, kaj so preverjali?
15. Kako velik je vaš računovodski servis (velik, srednje velik, majhen)? Koliko strank približno imate? Kakšna je pravna organiziranost in velikost teh podjetij (strank)?

Priloga 2: Transkripti intervjujev

▪ Transkript intervjuja z računovodskim servisom A

1. Kateri gospodarski subjekti glede na svojo pravno organiziranost najpogosteje izvajajo pritisk na računovodje v zvezi z zmanjšanjem davčne obveznosti oziroma ali/kako je to povezano z velikostjo gospodarske družbe?

Zahteve po davčni utaji so najbolj pogoste v mikro in malih podjetjih, saj ta niso zavezana k reviziji. Davčne kontrole so v takih podjetjih manjše, npr. naše podjetje (računovodski servis), ki deluje že dvajset let, ni imelo niti enkrat davčne kontrole. Zato veliko podjetij jemlje plačevanje davčnih obveznosti neresno. To veliko pove o davčnem nadzoru v naši državi. V večjih podjetjih so revizije in davčni nadzori bolj pogosti, zato se pojavlja manj pritiskov na davčno utajo, saj se bojijo kazenskih postopkov.

V splošnem je davčna utaja vezana tudi na dejavnost podjetja. Bolj pogosto se utaja pojavlja tam, kjer podjetje nima ozko usmerjene dejavnosti, ampak bolj posplošeno dejavnosti, kjer niti natančno ne vedo s čim bi se sploh ukvarjali in sproti prirejajo dejavnost podjetja.

Davčna utaja je odvisna tudi od izobrazbe in strokovnosti zaposlenih v samem podjetju, ki ga v manjših podjetjih pogosto primanjkuje. V večjih podjetjih je to bolj urejeno, saj se na primer s financami ukvarja kader, ki je za to usposobljen. V manjših podjetjih pa imajo težave že pri izstavljanju računov in tako lahko že povsem nevede pride do davčne utaje. Prav tako je lahko problem tudi neustrezna programska oprema.

Veliko davčnih utaj se pojavlja tudi v društvih, in sicer na način, da pridobitno dejavnost prikazujejo kot nepridobitno, in se na ta način izognejo plačilu davkov. Običajno jim primanjkuje tudi sredstev, zato si računovodske storitve urejajo sami, kar pa vodi v pojavljanje napak.

Problemi so tudi pri tistih strankah, ki so prej imeli status samostojnega podjetnika posameznika, zdaj pa so lastniki družbe z omejeno odgovornostjo, saj še vedno obravnavajo lastnino družbe kot svojo lastno.

2. Pri kateri vrsti davčne obveznosti je zahteva po utajevanju največja?

Velikokrat stranke prosijo, da jim naredimo namišljene knjižbe, z namenom izognitve plačila DDPO, saj je utaja tega davka najbolj pogosta. Podjetja namerno povečujejo materialne stroške. Oddajajo kilometrine in dnevnice za poti, ki se sploh niso zgodile. Prinašajo fakture, ki niso verodostojne, saj storitev ni poslovno opravičljiva ali pa sploh ni bila opravljena. Prav tako prejemajo fakture od podjetja, ki sploh ne obstaja. Na ta način vplivajo na zmanjšanje plačila DDV kot tudi na zmanjšanje DDPO.

Imeli smo primer, ko je stranka, namesto da bi obračunala avtorski honorar in odvedla dohodnino, izplačala celotni znesek kot vračilo kredita, in se tako izognila plačilu davka.

Stranke pogosto zahtevajo tudi knjižbo obveznosti na dolgoročne rezervacije, ki pa so povsem neupravičene.

3. Ali stranke neposredno pritiskajo na računovodje in zahtevajo davčno utajo ali to storijo brez njihove vednosti, tako da prireajo dokumente in prilagajo lažne listine?

Običajno je pritisk največji ko naredimo bilanco in stranke nočejo plačati toliko Davka od dohodka pravnih oseb. Takrat pritiskajo in zahtevajo nemogoče. Vendar, če jim ne ustrežeš vsaj do neke mere, menijo da nisi dovolj dober računovodja, kajti konkurenca v vodenju računovodskih storitev je izredno nelojalna, kjer knjižijo vse mogoče, le da bi ustregli stranki.

4. Kako računovodski servis ugotovi davčno utajo? Ali obstajajo kaki posebni mehanizmi za odkrivanje davčne utaje? Ali se na področju odkrivanja utaje sistematično izobražujete oz. imate kakšno drugo obliko podpore?

Običajno ostajajo odprte postavke pri prejetih računih, ki se kopičijo iz leta v leto. Po navadi tudi ignorirajo, kadar jih opomnimo, da imajo odprte postavke in se izogibajo plačilu teh obveznosti. Pri prejetih računih se velikokrat vidi iz vsebine, da gre za neupravičen strošek. Na ta način samo višajo vstopni DDV. Na primer naša stranka, ki se ukvarja z gradbeno dejavnostjo, je kupovala hrano za pse, tukaj je očitno, da so si namerno povečevali stroške.

Tako izobraževanje ne obstaja. Sploh pa če delaš po kodeksih, ki jih računovodje morajo imeti, se sploh ne bi smel udeležiti davčnih utaj, tako da izobraževanje tukaj sploh ni potrebno.

Je pa res, da je Slovenski inštitut za revizijo malo več začel pisati o davčni utaji in o forenzičnem računovodstvu.

5. Ali se pritiski na davčno utajo spreminjajo v času oz. s spreminjanjem zakonov in računovodskih standardov? Pri katerih zakonih/standardih?

Če stranka vidi, da bo z nekim novim sprejetim zakonom na slabšem še bolj pritiska na davčno utajo. Na primer 1. januarja 2013 se je spremenila dohodninska lestvica, kjer so se povišali zneski za prehod iz enega davčnega razreda v drugi davčni razred, zato so nekatere stranke želele, da se jim kapitalski dobički izplačajo preden je prišlo do spremembe, da bi tako plačali manj davka. Vendar tukaj ne moremo govoriti ravno o davčni utaji.

6. Kateri so bili po vašem mnenju temeljni vzroki za davčno utajo?

Največji vzrok za davčno utajo je previsoka stopnja DDPO. Strankam se zdi krivično, da morajo plačevati toliko davka, v zameno pa ne dobijo nič.

Do davčne utaje prihaja tudi, zaradi zapletene davčne zakonodaje. Ta se pogosto spreminja, zato ji je težko slediti.

Veliko strank na nek način pooseblja svoje podjetje in mislijo, da lahko počnejo kar želijo, ker je podjetje v njihovi lasti.

7. Kako se razmejuje odgovornost za davčno utajo med stranko in računovodskim servisom? Kako se odzovete, ko vas stranka prosi za izkrivljanje izkazov? Kakšen je postopek?

Mi kot ponudniki računovodskih storitev, zagotavljamo svojim strankam pravilnost in pravočasnost naše dejavnosti. Stranka pa je predvsem odgovorna katere dokumente (račune) bo dostavila v računovodski servis. Zato se mi ne ukvarjamo toliko s tem ali je določen strošek upravičen ali ne, temveč samo s tem, da je račun pravilno napisan. Stranke velikokrat prilagajajo račune, kjer je očitno, da so kupovale stvari za osebno rabo. Stranka se tukaj popolnoma zaveda, da takih stvari ne bi smela uveljavljati pod stroške in si s tem manjšati plačilo davka, saj ko jih opozorimo na to, odgovorijo, da to ni stvar računovodstva in naj poknjžimo dokument. Tudi kadar se zgodi, da določen strošek za osebne namene knjižimo na terjatev do podjetnika in bi moral ta strošek oziroma denar vrniti na podjetje, naknadno zahtevajo naj se jim to preknjiži na drug konto, ki bi prikazoval upravičen strošek. Velikokrat pa naredimo tudi pisno potrdilo, da se je določena knjižba zgodila izključno na željo stranke.

8. Kako ste ravnali v primeru obiska davčne inšpekcije, ko je bil odkrit sum davčne utaje? Kako ste se lotili problema? V katere podrobnosti se najpogosteje poglobi davčna inšpekcija? Kateri dokumenti jih najbolj zanimajo?

Ko pride davčna inšpekcija poskušaš do zadnjega zagovarjati svoja stališča in dokazovati pravilnost poslovanja s pogodbami, listinami itd. Pregledajo prejete in izdane račune, blagajno, reprezentanco, olajšave, izplačila iz delovnega razmerja, kilometrine, dnevnice. Če ima podjetje osebno vozilo in ugotovijo, da se je avtomobil uporabljal tudi za zasebne namene, preverijo če podjetje obračunava bonitete. Zanimajo jih tudi obračuni avtorskih in podjemnih pogodb, plač, najemnin. Zahtevajo podrobna pojasnila za vsak poslovni dogodek in za vsa izplačila. Predvsem jih zanima vsebina stroškov.

Dogajajo se tudi sprotni pregledi. Saj jim vsak mesec moramo predložiti tudi knjigo prejetih računov. Nazadnje so klicali iz DURS naj jim pošljemo račun, ki ga je stranka opravila v enem izmed trgovskih centrov. Preverili so vsak artikel, in zanimalo jih je zakaj je stranka kupila tablete za pomivalni stroj. Zagovarjali smo tako, da smo povedali, da ima stranka pisarno doma.

9. Kako pogosto se izvaja davčni pregled pri vaših strankah (če sploh)? Približno koliko pregledov je bilo lani?

Pri strankah smo imeli samo 3 preglede v vseh letih našega poslovanja. Lani smo imeli 1 pregled.

10. Kako bi se lahko konflikt med stranko in davčno inšpekcijo zmanjšal (pritiski na računovodjo iz obeh strani)? Kakšni so vaši predlogi za zmanjšanje pritiskov na računovodje glede davčne utaje?

Davčna inšpekcija bi morala imeti večji nadzor nad poslovanjem podjetij, saj s tem ko tega ne opravlja pogosto, podjetja nekako spodbuja k davčnim goljufijam. Na začetku delovanja DURS, so se podjetja veliko bolj bala nadzora nad plačevanjem davkov.

V Sloveniji je premalo davčnih inšpektorjev, glede na število podjetij. Moral bi obstajati sistem, da bi poseben človek pregledal davke in podpisal bilanco. Pri nas pa lahko bilanco podpiše že knjigovodja, kar pa je v tujini nemogoče. Stranke to vedo zato še bolj pritiskajo.

V Italiji sedaj obstaja finančna policija, ki se uspešno bori proti davčni utaji.

Problem je tudi to, da se ne izvaja celovita kontrola, ampak pridejo samo kadar je nekaj hudo narobe in še takrat pridejo najavljeni.

Prav tako bi moral Slovenski inštitut za revizijo dati predlog Ministrstvu za finance, da bi bilo certificiranje računovodskih servisov in programske opreme nujno obvezno. Tako računovodski servis, ki teh certifikatov nima sploh ne bi smel opravljati računovodskih storitev. Tako kot imajo to urejene revizijske hiše, saj revizor ne more opravljati svojega dela brez certifikatov, pooblastil in dovoljenj. Na ta način stranka ne bi mogla zamenjati računovodskega servisa, če ta ne bi pristal na izkrivljanje izkazov, saj tudi nihče drug ne bi hotel tega narediti. Tako bi bili vsi računovodski servisi enotni. Stranke pa bi pri računovodskih servisih bolj cenile kakovostno opravljeno delo in ne samo to koliko so zmožni izkrivljati izkaze. Prav tako bi morale stranke na DURS navesti, kateri računovodski servis jim vodi računovodstvo.

Enakopravnost gospodarskih subjektov pred zakonom, bi lahko vplivala na manjšo davčno utajo. Saj imajo na primer tisti, ki poslujejo z gotovino (gostilne, zobozdravniki itd.) večjo možnost za davčno utajo kot ostali, ki morajo izstaviti svoj račun, z možnostjo kasnejšega plačila.

Tudi z uvedbo enotnih davčnih blagajn bi se situacija lahko izboljšala, saj bi se zmanjšalo prirejanje poslovnih dogodkov in brisanje oz. storniranje računov.

Včasih je moral računovodja dati prisego na sodišču, to bi moralo obstajati še danes.

ZRS naj bi imel vlogo pri zmanjševanju pritiska nad računovodjami, vendar je nima.

11. Kako ste v preteklosti reševali spore s svojimi strankami, ko je prišlo do davčne utaje? (V pisarni, na sodišču ...)

Spori niso nikoli napredovali v tej smeri, da bi jih morali reševati na sodišču. Vendar, kadar davčna inšpekcija odkrije nepravilnosti v zvezi z neplačevanjem davkov, stranka vedno zvali krivdo na računovodski servis. V našem računovodskem servisu smo plačevali zavarovanje poklicne odgovornosti, ki nam je nudilo kritje pred odškodninskimi zahtevki, ki bi jih lahko stranke uveljavljale zaradi naših napak. Vendar, ko je bila pri neki stranki odkrita davčna utaja, smo izvedeli, da zavarovalnica denarnih kazni zaradi davčne utaje ne krije. Zato smo

prekinili zavarovalno razmerje, saj pri nas zelo redko prihaja do strokovnih napak, katere pa zavarovalnica krije.

12. Kako si razlagate »kakovostno računovodsko storitev« in kako si »kakovostno računovodsko storitev« po vašem mnenju razlagajo vaše stranke?

Stranke cenijo, koliko si jim sposoben prirejati bilance koliko jim znaš skriti dobičke, da posledično ne plačajo veliko davka. Neka stranka se je celo jezila na nas, češ zakaj pri prejšnjem računovodji ni plačeval davkov, pri nas jih pa kar naenkrat mora toliko plačevati. Ko smo od neki drugi stranki povedali, da mora voditi blagovno oz. materialno knjigovodstvo in razknjiževati glede na porabo je grozila, da bo odšla h konkurenci. Prav tako smo ji povedali, da če posluje z gotovino, mora voditi blagajno in spet ni bilo prav. Torej želijo, da delamo stvari namesto njih. Želijo, da se jim čim bolj prilagajaš, pa če prav ne delaš po pravilih. Tako se obnašajo vse dokler ne pride davčna inšpekcija, potem začnejo veliko bolj ceniti naše delo in videti pomembnost bilanc in celo predlagajo, da bi jim lahko povišali fakturo. Saj še vedno veliko podjetij gleda na računovodstvo kot nujno zlo. Ne gledajo pa na to kot nekaj kar bi jim pomagalo pri poslovnem odločanju, temveč samo na pravočasno oddajanje bilanc, ali pa ko morajo dobiti kredit na banki.

Naša nova stranka, ki je imela prej podjetje v Nemčiji je ena med redkimi, ki je bila pripravljena delati po pravilih in upoštevati naše nasvete.

Za nas kakovostna računovodska storitev predstavlja to, da lahko stranki nudiš takšno podporo, da bilanco lahko uporablja za poslovno odločanje. Želimo, da se stranka zanima za stroške, da želi videti in razumeti bilanco, da spremlja odprte postavke, saj je v končni fazi to koristno tudi za njih. Ne pa da jih sploh ne zanima, kaj delamo. Posledica pa je seveda ta, da bilanca sploh ne odraža pravih rezultatov.

13. Ali si računovodski servisi med seboj pomagata z izkušnjami? Če da, kako oz. koga vprašate (tisti servis, kjer koga poznate, na kakih srečanjih ...)?

Ne, med računovodskimi servisi je veliko rivalstva. Vsak računovodja podaja neprimerne izjave, čez strankinega bivšega računovodjo.

14. Ali ste imeli v zadnjih 5, 10 ali 20 letih davčno kontrolo (preverjanje pravilnosti poslovanja servisa)? Če da, kaj so preverjali?

Nismo še imeli davčnega pregleda.

15. Kako velik je vaš računovodski servis (velik, srednje velik, majhen)? Koliko strank približno imate? Kakšna je pravna organiziranost in velikost teh podjetij (strank)?

Majhen računovodski servis. 30-60 strank imamo, od tega jih približno 20 zahteva samo bilanco, 30 je aktivnih. Mikro in majhna podjetja. Imamo večinoma d.o.o., 2 s.p., 2 društvi in 2 zavoda zasebnega prava.

▪ **Transkript intervjuja z računovodskim servisom B**

1. Kateri gospodarski subjekti glede na svojo pravno organiziranost najpogosteje izvajajo pritisk na računovodje v zvezi z zmanjšanjem davčne obveznosti oziroma ali/kako je to povezano z velikostjo gospodarske družbe?

Več davčne utaje se pojavlja pri večjih podjetjih. Na trgu so bolj dejavni in imajo veliko več poslovnih priložnosti, kjer lahko utajijo davke. Malim podjetjem gre v današnjem času le za preživetje, zato si ne upajo veliko tvegati z goljufijami, saj bi lahko na tak način izgubili še to kar imajo. Večja podjetja pogosto tudi manipulirajo z manjšimi podjetji, npr. naša bivša stranka, ki je imela status samostojnega podjetnika ni mogla dobiti kredita na banki, nato ji je nek večji računovodski servis ponudil posojilo in si na tak način pridobil stranko. Neka druga stranka je svoj izdelek prodajala večjemu slovenskem trgovcu, ta pa je v zameno želel plačilo, kajti omogočil mu je brezplačno oglaševanje v katalogu.

2. Pri kateri vrsti davčne obveznosti je zahteva po utajevanju največja?

Veliko se utajujejo prispevki in dohodnina na plače, in sicer tako, da podjetja svojim zaposlenim nakazujejo minimalno plačo, preostali znesek pa jim plačajo kar »na roke« oziroma preko potnih nalogov.

Včasih se je DDV bolj utajeval kot danes, še posebej preko »sumljivih« novoustanovljenih podjetij, ki so imeli takoj na začetku velike prihodke in jim zato, ker so šele odprli podjetje ni bilo treba plačati DDV-ja. Zdaj so to nekoliko omejili s tem, da mora biti podjetje prvih 12 mesecev, ne glede na vrednost pričakovanega pometa, mesečni davčni zavezanec. Tudi za podjetja, ki nimajo sedeža v Sloveniji, je davčno obdobje koledarski mesec, saj se je veliko utaj DDV-ja dogajalo ravno s poslovanjem izven Slovenije.

Največ se utajuje DDPO oziroma dohodnina od dohodka iz dejavnosti pri samostojnih podjetnikih posameznikih. To se najbolj dogaja pri povečevanju upravičenih stroškov, ki pridejo prav tudi za osebno rabo. Npr. čistila, brisače, milo ipd. potrebuje skoraj vsaka pisarna, zato podjetje račun, ko kupuje te stvari tudi za osebno rabo, priloži med prejete fakture svojega podjetja. Enako se dogaja pri pisarniškem materialu. Pri neki stranki je očitno, da kupuje šolske potrebščine za svojega otroka, vendar ker se to lahko smatra kot pisarniški material podjetja, upošteva ta strošek pri svojem podjetju. Podobna logika velja pri nakupu knjig oz. strokovne literature.

Imeli smo tudi stranko, ki je gradila lastniško hišo. Za opravljanje svoje dejavnosti pa je imela v najemu nek poslovni prostor. Fakture od oken in vrat za svojo hišo, pa je naslavljala kar na podjetje, čeprav smo jo opozarjali, da je to povsem neupravičeno.

Neka stranka si stroške konstantno povečuje tudi na račun reprezentance, čeprav gre na kosilo s prijatelji ali družino, na hrbtno stran računa napiše, da je bila na sestanku s svojo stranko.

Tudi obleke za zasebne namene, velikokrat kupujejo na podjetje in zahtevajo naj jim to knjižimo kot strošek podjetja. Največkrat to poknjižimo na drobni inventar.

V splošnem se davčne utaje poslužujejo največ tista podjetja, ki imajo navedeno veliko različnih dejavnosti pri svojem podjetju.

3. Ali stranke neposredno pritiskajo na računovodje in zahtevajo davčno utajo ali to storijo brez njihove vednosti, tako da prirejajo dokumente in prilagajajo lažne listine?

Stranke pričakujejo, da smo pri knjiženju njihove dokumentacije dosledni in brez napak, po drugi strani pa sami prinašajo dokumentacijo, ki ni v skladu s pravili. Velikokrat priložijo račune, iz katerih sami razberemo, da ne gre za upravičen strošek. Če se gre za kakšen popolnoma neupravičen strošek jih na to opozorimo. Neka stranka je nekoč kupila na podjetje violino, njena dejavnost pa je bila kozmetična storitev in ko smo jo opozorili, da je to povsem neupravičen strošek nas je upoštevala. Vendar večina strank se na naša opozorila glede neupravičenih stroškov ne ozira in nam trdi, da če je določen dokument priložen, naj ga poknjžimo in se ne spuščamo v podrobnosti.

Res je da v SRS piše, da je strošek lahko vse kar lahko zagovarjaš in da je vse odvisno od iznajdljivosti, vendar nekateri gredo v skrajnosti in zahtevajo nemogoče.

4. Kako računovodski servis ugotovi davčno utajo? Ali obstajajo kaki posebni mehanizmi za odkrivanje davčne utaje? Ali se na področju odkrivanja utaje sistematično izobražujete oz. imate kakšno drugo obliko podpore?

Največkrat razberemo iz vsebine računov, da si stranka želi samo povečati strošek in na ta način plačati manj davka. Npr. pri računih za bencin vidiš, da ima stranka avto na diesel, točijo pa gorivo. Po možnosti se zgodi tudi več nakupov bencina na isti dan (družinski člani).

Tako izobraževanje ne obstaja, je pa možno vse vprašati na seminarjih.

5. Ali se pritiski na davčno utajo spreminjajo v času oz. s spreminjanjem zakonov in računovodskih standardov? Pri katerih zakonih/standardih?

Največ pritiskov je nedvomno v obdobju kadar se delajo bilance za prejšnje leto, torej na začetku vsakega leta.

Davčna utaja se bo še bolj povečala z letošnjim znižanjem normiranih stroškov za najemnine iz 40% na 10%, kar bo povečalo osnovo za odmero davka od dohodka iz oddajanja premoženja v najem. Najemodajalci bodo tako še večji del najemnine prejeli na roke in na ta način utajili davek.

6. Kateri so bili po vašem mnenju temeljni vzroki za davčno utajo?

V Sloveniji je vse zelo drago. Davčne stopnje so zelo visoke. Delo je tudi zelo obdavčeno, zato se ravno tu pojavlja veliko davčnih utaj. Zato imajo podjetja raje delavce, ki jih na črno plačujejo. Torej to delajo le zato, da preživijo, saj bi drugače morali tudi svoje storitve ali produkte podražiti, da bi lahko legalno plačali svoje delavce. Povišanju cene pa bi sledil velik odpor strank in bi tako lahko propadli.

7. Kako se razmejuje odgovornost za davčno utajo med stranko in računovodskim servisom? Kako se odzovete, ko vas stranka prosi za izkrivljanje izkazov? Kakšen je postopek?

Ko stranka želi, da poknjžimo nekaj povsem neupravičenega, vedno napišemo na ta dokument, da smo knjižili na željo stranke, ta pa s svojim podpisom to tudi potrdi.

Že nam je v interesu, da jih rešimo, saj je od naših strank odvisen tudi naš posel. Ko pridejo z nekim papirjem, za katerega veš da ni v skladu s pravili, se včasih pretvarjamo, da ne opazimo. Tudi mi smo na istem kot vsa podjetja, naredimo vse samo da preživimo.

8. Kako ste ravnali v primeru obiska davčne inšpekcije, ko je bil odkrit sum davčne utaje? Kako ste se lotili problema? V katere podrobnosti se najpogosteje poglobi davčna inšpekcija? Kateri dokumenti jih najbolj zanimajo?

Davčna inšpekcija vedno pride z razlogom, kar pomeni da se vedno tudi napovejo kdaj bodo prišli. Stranke večinoma želijo, da se pregled naredi pri nas v računovodskem servisu, saj mi hranimo njihovo celotno dokumentacijo. Nikoli ne pregledajo vsega, skoraj vedno samo tisto, zaradi česar so prišli. Preverjajo davčne knjige in naredijo navzkrižne kontrole. To pomeni, da če je stranka izdala ali prejela nek račun, imajo pravico preveriti pri kupcu oz. dobavitelju, da tudi pri njih račun obstaja. Velikokrat pregledujejo tudi blagajniške prejeme, če je podjetje res polagalo denar na transakcijski račun. Ko pride davčna inšpekcija s sumom na davčno utajo, jim damo nek dokument, za katerega sankcije niso tako velike (npr. reprezentanca, kilometrina) in po navadi je davčni inšpektor zadovoljen, da je našel nekaj in potem ne išče več naprej. Imeli smo primer, ko je stranka v tujino izdala račun v določenem znesku, na transakcijskem računu pa je bil račun plačan v višjem znesku. Takrat smo stranki pomagali tako, da smo se Izgovarjali na tečajno razliko. Najbolj preverjajo tiste stranke, ki veliko uvažajo iz tujine, še posebej iz Kitajske in izvažajo naprej v druge države. Lahko bi rekli, da so bolj pozorni na tiste, ki si imajo več vstopnega DDV. Na tiste, ki imajo več izstopnega DDV se niti ne ozirajo toliko. Nekateri davčni inšpektorji ti pogledajo tudi čez prste in se te usmilijo, tako kot policija, ali ti napiše kazen ali pa se te usmili.

9. Kako pogosto se izvaja davčni pregled pri vaših strankah (če sploh)? Približno koliko pregledov je bilo lani?

V letu 2012 leto nismo imeli nobenega pregleda. Odkar obstaja elektronsko poslovanje, se zdi, da je manj fizične davčne kontrole. Saj ima davčna inšpekcija zdaj vpogled v vse transakcije in hitro najdejo kontrolne razlike.

Odkar obstaja samoprijava, je manj davčne kontrole. Torej če sam prijaviš, da DDV-ja za prejšnji mesec nisi poravnal oz. da si ga premalo poravnal, plačaš le to razliko in zamudne obresti, ki so minimalne. Če pa samoprijave ne izvedeš, pa si poleg vsega še v prekršku.

10. Kako bi se lahko konflikt med stranko in davčno inšpekcijo zmanjšal (pritiski na računovodjo iz obeh strani)? Kakšni so vaši predlogi za zmanjšanje pritiskov na računovodje glede davčne utaje?

Nam, kot majhnemu računovodskemu servisu gre samo za preživetje, zato delamo vse v prid stranki. Davčne inšpekcije se ne bojimo toliko, saj je to večinoma odgovornost stranke, če zahteva da knjižimo nelegalne dokumente. Vedno prirejamo knjiženje tako, da so rezultati realni.

11. Kako ste v preteklosti reševali spore s svojimi strankami, ko je prišlo do davčne utaje? (V pisarni, na sodišču ...)

Do kakšnih večjih sporov ni nikoli prišlo. Velikokrat pride do konflikta, ko stranki povemo, da nekaj ne dela prav in v skladu z zakonom, ta se pa potem pozanima pri kakšnem odvetniku in najde »luknjo« v zakonu ter nas prepričuje, da ima prav. Ker se stranki nočeš zameriti in jo hočeš obdržati, jo moraš upoštevati.

Velikokrat izsiljujejo in prepričujejo predvsem stranke mlajše generacije, ki so starši na njih prepisali podjetje. Če jih opozoriš na napako, gredo brskat po zakonodaji in se sklicujejo na določen člen. Poleg tega pa še grozijo z manjšo fakturo. Stranke starejše generacije, se veliko bolj držijo pravil legalnega poslovanja.

Po zakonu bi jih za vsako nelegalno stvar morali prijaviti, vendar kmalu ne bi imeli več nobene stranke.

12. Kako si razlagate »kakovostno računovodsko storitev« in kako si »kakovostno računovodsko storitev« po vašem mnenju razlagajo vaše stranke?

Stranke želijo, da računovodstvo naredi vse namesto njih. Prinesejo neurejeno dokumentacijo in želijo, da jim mi vse uredimo, kar pa je povsem administrativno opravilo. Želijo tudi razna statistična poročila o njihovem podjetju. Pričakujejo tudi nasvete, predloge in opozorila iz naše strani. Velikokrat zahtevajo obrazložitev kakšnih zakonov. Vendar, ker hočeš imeti s stranko dober odnos ji ugodiš, saj je tudi nam v interesu, da stranka bolje posluje, kajti od njih je odvisen naš posel.

Po našem mnenju mora biti računovodstvo vodeno dosledno. Računovodski servis mora imeti kontakt s strankami, jih sproti obveščati in opozarjati na spremembe. Poskušati skupaj z njimi najti rešitev in jim samoiniciativno nuditi pomoč. Računovodja mora vedeti kaj stoji za določenimi podatki in se poglobiti ter obravnavati vsako stranko posebej.

13. Ali si računovodski servisi med seboj pomagata z izkušnjami? Če da, kako oz. koga vprašate (tisti servis, kjer koga poznate, na kakih srečanjih ...)?

Društvo računovodij, finančnikov in revizorjev Ljubljana organizira srečanje vsako prvo sredo v mesecu, kjer lahko vprašamo karkoli. Tam smo navezali veliko stikov z ostalimi

računovodskimi servisi. Z nekaterimi smo v zelo dobrih odnosih in posledično smo ostali v stiku, tako da se velikokrat tudi pokličemo in vprašamo za nasvet.

Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije tudi organizira redne seminarje, vendar so zelo dragi. Če smo glede nečesa v nevednosti, se v skrajnem primeru udeležimo tudi kakšnega od njihovih seminarjev.

14. Ali ste imeli v zadnjih 5, 10 ali 20 letih davčno kontrolo (preverjanje pravilnosti poslovanja servisa)? Če da, kaj so preverjali?

Nismo še imeli davčne inšpekcije.

15. Kako velik je vaš računovodski servis (velik, srednje velik, majhen)? Koliko strank približno imate? Kakšna je pravna organiziranost in velikost teh podjetij (strank)?

Naš računovodski servis je majhen. Imamo 20 strank. Nekaterim strankam sestavljamo le računovodska poročila na koncu obračunskega obdobja, saj med letom strankini delavci sami knjižijo poslovne dogodke. Večinoma imamo s.p.-je, imamo tudi dva d.o.o. in en d.n.o. V teh podjetjih je od 0-14 zaposlenih, torej so to mikro in mala podjetja.

▪ **Transkript intervjuja z računovodskim servisom C**

1. Kateri gospodarski subjekti glede na svojo pravno organiziranost najpogosteje izvajajo pritisk na računovodje v zvezi z zmanjšanjem davčne obveznosti oziroma ali/kako je to povezano z velikostjo gospodarske družbe?

To nima povezave niti z pravno organiziranostjo podjetja, niti z velikostjo podjetja. To je bolj odvisno od psihološkega profila naročnika oz. tistega, ki utaja davke. Prav tako vzgoja vpliva na to. Odvisno je od družbenega okolja posameznika in koliko prevzema vzorce iz okolja. Npr. utaja davkov je pogosta v gostinstvu, ravno zato ker se po navadi posameznik giblje v takem okolju in prevzema vzorce iz takega okolja. Odvisno je tudi koliko resne kupce in dobavitelje imaš. Veliko se jih znajde v davčni utaji tudi ne vede, zaradi neresnih kupcev in dobaviteljev. Če pa je kupec oz. dobavitelj resen, se podjetnik sploh ne bo upal iti v davčno utajo, saj je pri davčni utaji dostikrat potrebno več ljudi, da jo izpelje in če ne bo druga stran za to (npr. pri poslovanju brez računov), ne boš mogel utajiti davkov.

Tudi izobrazba vpliva veliko na to. Po naših izkušnjah bolj pritiskajo na utajo ljudje z nižjo stopnjo izobrazbe, saj se pogosto ne zavedajo posledic in so se slabše pripravljene informirati o tem.

Odvisno je tudi od miselnosti ljudi v okolju katerem se giblješ, saj npr. v Sloveniji je miselnost takšna, da če imaš velik dobiček, da imaš slabega računovodjo oz. ne znaš poslovati. V Nemčiji pa velik dobiček pomeni, da si poslovno sposoben.

2. Pri kateri vrsti davčne obveznosti je zahteva po utajevanju največja?

To so največkrat poslovno neupravičeni stroški. Stroški avtomobilov in plovil, ki sploh nimajo povezave s podjetjem. Stroški stanovanj, ki sploh niso poslovni objekti. Neizdajanje računov. Neprave zaloge pri gostincih.

3. Ali stranke neposredno pritiskajo na računovodje in zahtevajo davčno utajo ali to storijo brez njihove vednosti, tako da prirejajo dokumente in prilagajajo lažne listine?

Mi poknjžimo vso dokumentacijo, ki nam jo stranka prinese v knjiženje. Če opazimo kakšen strošek oz. račun, ki ga ne bi smeli upoštevati, stranko na to opozorimo, in ji povemo naj se zavaruje na tak način, da ima od vsakega stroška nek prihodek in bo na tak način zagovarjala svoje stroške. Torej je več primerov pri katerih mi sami opazimo, da je strošek neupravičen, kot pa da bi nam stranka sama to povedala oz. nas opozorila na to.

4. Kako računovodski servis ugotovi davčno utajo? Ali obstajajo kaki posebni mehanizmi za odkrivanje davčne utaje? Ali se na področju odkrivanja utaje sistematično izobražujete oz. imate kakšno drugo obliko podpore?

Imamo že toliko let izkušenj, da takoj vidimo ko nekdo želi utajiti davke. Naše stranke pisno opozorimo, ko vidimo da kakšen dokument ni v skladu s pravili. Če pa še vedno zahtevajo knjiženje takega dokumenta, pa zahtevamo pisno potrdilo, da to lahko naredimo. V svojem okolju oz. podjetju se moraš znati oz. ga poznati do potankosti. Mi imamo lastne davčne svetovalce, ki jih vprašamo, če smo glede česa v dilemi. Delamo povsem profesionalno.

5. Ali se pritiski na davčno utajo spreminjajo v času oz. s spreminjanjem zakonov in računovodskih standardov? Pri katerih zakonih/standardih?

Pri izplačilu kapitalskih dobičkov se je pojavil večji pritisk. Čeprav to je povsem legalno. Delamo tudi medletne bilance, tako da stranka lahko sproti preverja kako posluje njihovo podjetje.

6. Kateri so bili po vašem mnenju temeljni vzroki za davčno utajo?

Previsoki davki so po mojem mnenju samo izgovor. DDPO tudi ni problem, saj je v Sloveniji celo nižji kot v drugih Evropskih državah. Vendar pa sem mnenja, da so prispevki na plačo res visoki. Tako kot sem prej povedal, menim, da je problem bolj v osebnosti posameznika. Vse je odvisno od staršev, okolja, šole ipd.

7. Kako se razmejuje odgovornost za davčno utajo med stranko in računovodskim servisom? Kako se odzovete, ko vas stranka prosi za izkrivljanje izkazov? Kakšen je postopek?

Veliko strank nas prosi npr. da jim priredimo bilanco zaradi kredita na banki, vendar so tukaj posledice tako hude, saj banka lahko toži in stranko in nas, zaradi lažnih in zavajajočih informacij. Velikokrat nas banke pokličejo za kakšne podatke, ki jih rabijo od stranke, vendar

bolj zato da nas opozorijo, da bodo v bližnji prihodnosti to potrebovali za kakšno podjetje, vendar jim mi teh podatkov vsekakor ne smemo dati brez privolitve stranke.

8. Kako ste ravnali v primeru obiska davčne inšpekcije, ko je bil odkrit sum davčne utaje? Kako ste se lotili problema? V katere podrobnosti se najpogosteje poglobi davčna inšpekcija? Kateri dokumenti jih najbolj zanimajo?

Kadar pride davčna inšpekcija se veliko strank ustraši in šele takrat začne računovodstvo jemati bolj resno. Pridejo vedno najavljeni. Vedno gledajo dokumente za 1 leto nazaj. Davčna inšpekcija najpogosteje gleda dokumente povezane z DDV in DDPO. Zanimajo jih prejeti in izdani računi. Mi potem naredimo pritožbo na zapisnik, ki je kdaj učinkovita kdaj pa ne.

9. Kako pogosto se izvaja davčni pregled pri vaših strankah (če sploh)? Približno koliko pregledov je bilo lani?

Stranke, ki imajo podjetja izven Ljubljane pridejo večkrat na vrsto za davčni pregled, saj tamkajšnji davčni inšpektorji niso toliko obremenjeni. Preverjajo tudi tiste, ki imajo npr. dobro bonitetno oceno, velike prilive na transakcijski račun. Najbrž zato, ker vedo, da bodo od njih tudi kaj dobili. Vendar jaz tukaj še vedno vidim problem v sodstvu, saj podjetje, ki ga odkrijejo, da je bil udeležen v kakšni goljufiji, dobi za plačati pavšal in je stvar rešena. Zato jih tudi ne skrbi toliko.

10. Kako bi se lahko konflikt med stranko in davčno inšpekcijo zmanjšal (pritiski na računovodjo iz obeh strani)? Kakšni so vaši predlogi za zmanjšanje pritiskov na računovodje glede davčne utaje?

Mi smo tega že vajeni in ne čutimo toliko pritiska oz. se ne počutimo »stisnjene v kot«. Tudi stranke se veliko bolj zavedajo nevarnosti davčne utaje, saj se je nadzor nad njihovim poslovanjem, izboljšal kot pred leti (elektronsko poslovanje, vpogled v žiro račune...). Vendar se vseeno miselnost ljudi ne bo kaj dosti spremenila.

Banka Slovenije, bi morala imeti več stika z ostalimi bankami po svetu glede odprtih računov slovenskih podjetij. Težava je v tem, da podjetjem, ki so bila vpletena v kakšno goljufijo (davčno utajo ipd.), v Sloveniji zaprejo račun in potem to isto podjetje odpre račun v kakšni drugi državi in posluje naprej kot da nič ni bilo. Vsi vedo, da je to možno, zato se niti ne bojijo toliko, če naredijo kakšen prekršek, saj gredo na vse ali nič. Vedo da bodo lahko račun odprli v drugi državi. Skratka Banka Slovenije bi morala dati poizvedovanje za vsemi odprtimi računi slovenskih podjetij v tujini.

Davčni pregled bi moral biti bolj celovit in natančen.

Nismo člani Združenja računovodskih servisov, menimo da to nič ne bi koristilo.

11. Kako ste v preteklosti reševali spore s svojimi strankami, ko je prišlo do davčne utaje? (V pisarni, na sodišču ...)

Večjih sporov še ni bilo. Saj imamo tudi zavarovanje poklicne odgovornosti, tako da tudi stranke vedo kje je meja.

12. Kako si razlagate »kakovostno računovodsko storitev« in kako si »kakovostno računovodsko storitev« po vašem mnenju razlagajo vaše stranke?

Pomembno je, da stranki znaš razložiti postavke v bilanci na čim bolj poenostavljen način, da si potem oni lahko s temi podatki pomagajo pri poslovanju. Zdi se nam pomembno, da ima računovodski servis sodobno tehnologijo in jo tudi zna uporabljati. Da uporablja več programsko opremo.

Za stranke smo večinoma pomembni samo takrat kadar jih preverja davčna inšpekcija, potem od nas pričakujejo da jih bomo reševali iz zagat. Takrat popolnoma spremenijo obnašanje.

13. Ali si računovodski servisi med seboj pomagata z izkušnjami? Če da, kako oz. koga vprašate (tisti servis, kjer koga poznate, na kakih srečanjih ...)?

Da, poznamo nekaj računovodskih servisov s katerimi imamo dobre odnose in smo občasno tudi v stiku ter si izmenjamo kakšen nasvet. Vendar je to vse v mejah, saj je povsem normalno, da ne razlagaš ostalim svojih poslovnih storitev. Razumljivo je, da je med računovodskimi servisi rivalstvo, vendar jaz niti kdo od mojih zaposlenih ne govorimo negativno o bivših računovodskih servisih naših strank, kajti nekateri računovodski servisi to zelo počnejo.

14. Ali ste imeli v zadnjih 5, 10 ali 20 letih davčno kontrolo (preverjanje pravilnosti poslovanja servisa)? Če da, kaj so preverjali?

Smo imeli, preverjali so DDV.

15. Kako velik je vaš računovodski servis (velik, srednje velik, majhen)? Koliko strank približno imate? Kakšna je pravna organiziranost in velikost teh podjetij (strank)?

Velik računovodski servis. 450-500 strank. Večinoma d.o.o. in s.p. Mikro, majhna in srednja podjetja.

▪ **Transkript intervjuja z računovodskim servisom D**

1. Kateri gospodarski subjekti glede na svojo pravno organiziranost najpogosteje izvajajo pritisk na računovodje v zvezi z zmanjšanjem davčne obveznosti oziroma ali/kako je to povezano z velikostjo gospodarske družbe?

Od pravne organiziranosti to ni odvisno.

Glede velikosti pa je tako, da računovodski servis z velikimi podjetji nima toliko stika, saj imajo velika podjetja po večini svoje računovodstvo. Je pa tako, da se v velikih podjetjih dogajajo večje goljufije, ki so tudi bolj skrite, ne ukvarjajo se torej toliko z drobnimi stvarmi oz. manj je drobnih utaj. Računovodski servis se torej srečuje samo z manjšimi podjetji, torej se lahko pojavlja pritisk na utajo samo iz njihove strani.

Davčna utaja je bolj odvisna od dejavnosti podjetja. Bolj se pojavlja pri podjetjih, ki imajo več stika s fizičnimi kupci in poslujejo z gotovino. Gradbinci, gostinci, frizerji...

2. Pri kateri vrsti davčne obveznosti je zahteva po utajevanju največja?

Davčnih utaj je veliko pri gotovinskem prometu. Gre torej za neizdajanje računov končnim kupcem in na ta način se utaji DDV. Tega je še vedno veliko. Vendar mi tega ne moremo vedeti, ali je stranka to naredila ali ne.

Tudi DDPO se veliko utajuje. Prireja se davčna osnova (večanje zalog in stroškov). En primer je recimo ko stranka investira v osnovno sredstvo, torej bi se ji morala vrednost OS povečati, mi pa damo to pod stroške tekočega vzdrževanja OS.

3. Ali stranke neposredno pritiskajo na računovodje in zahtevajo davčno utajo ali to storijo brez njihove vednosti, tako da prirejajo dokumente in prilagajajo lažne listine?

Direktno nam nikoli ne predlagajo, da jim naredimo davčno utajo, saj mi preden sprejmemo stranko, jih predhodno opozorimo, da delamo strokovno in da ne želimo izgubljati ugleda zaradi strank. Povemo jim, da bodo papirji obravnavani samo v skladu z zakonodajo. Če se že takoj na začetku postaviš zase je potem pritisk manjši, stranke vedo kaj pričakovati. Naša dolžnost je da jim povemo, da morajo strošek opravičiti, davčna inšpekcija pa presoja ali je to res davčno opravičljiv strošek ali ne. Mi o tem ne presojava.

Stranke so dolžne same voditi blagovno oz. materialno knjigovodstvo, torej tudi tukaj nimamo nadzora oz. vpliva pri tem ali stranka utajuje davke ali ne.

4. Kako računovodski servis ugotovi davčno utajo? Ali obstajajo kaki posebni mehanizmi za odkrivanje davčne utaje? Ali se na področju odkrivanja utaje sistematično izobražujete oz. imate kakšno drugo obliko podpore?

Za seboj imamo 20 let prakse in imamo zato zelo veliko izkušenj in takoj ugotovimo kadar gre za davčno utajo. Na seminarjih in izobraževanjih večinoma samo predavajo o teoriji, čisto drugače pa je v praksi. Razne izobraževalne ustanove bi morale nas povprašati o marsičem in ne mi njih.

5. Ali se pritiski na davčno utajo spreminjajo v času oz. s spreminjanjem zakonov in računovodskih standardov? Pri katerih zakonih/standardih?

Ne, to je odvisno predvsem od splošne naravnosti posameznika, koliko je pripravljen plačevati davke in pa od dejavnosti. Kapitalski dobiček...vendar to ni davčna utaja.

6. Kateri so bili po vašem mnenju temeljni vzroki za davčno utajo?

Plačevanje davkov bi moralo biti častno dejanje. Danes pa si večji »frajer«, če utajuješ davke oz. kakorkoli goljufaš. Ker je bilo že toliko veliko zgodb in afer, ljudje več ne zaupajo oblastem, saj denar pobran z davki velikokrat izpuhti. Zato se ljudem zdi zaman plačevati davke. Tudi kazni za davčno utajo niso tako visoke oz. redko pride do obsodbe, zato si ljudje upajo tvegati, saj jih v večini primerov ne odkrijejo. Veliko pa je sigurno odvisno od osebnih vrednost.

7. Kako se razmejuje odgovornost za davčno utajo med stranko in računovodskim servisom? Kako se odzovete, ko vas stranka prosi za izkrivljanje izkazov? Kakšen je postopek?

Mi ne prevzemamo odgovornosti za davčno utajo, saj tudi ne knjižimo davčno nepriznanih stroškov. S.p.-ji velikokrat prilagajo račune za čevlje, obleke ipd...vendar jih izločimo. Velikokrat tudi želijo uporabljati službeni avtomobil za privatne namene ali pa različna izobraževanja za družinske člane, vendar ko jim povemo, da bo treba obračunati boniteto, si premislijo.

Ko si na začetku poslovanja v računovodskem servisu delajo vse mogoče stvari za stranke, samo da jim ugodiš in jih obdržiš.

8. Kako ste ravnali v primeru obiska davčne inšpekcije, ko je bil odkrit sum davčne utaje? Kako ste se lotili problema? V katere podrobnosti se najpogosteje poglobi davčna inšpekcija? Kateri dokumenti jih najbolj zanimajo?

Pri naši stranki še ni bilo ugotovljene davčne utaje, bila je davčna inšpekcija, ampak bilo vse v redu. Lansko leto smo imeli delni pregled pri stranki, ki se ukvarja z jadranjem.

9. Kako pogosto se izvaja davčni pregled pri vaših strankah (če sploh)? Približno koliko pregledov je bilo lani?

Ne tako pogosto, tega bi moralo biti več. V 2012 en pregled.

10. Kako bi se lahko konflikt med stranko in davčno inšpekcijo zmanjšal (pritiski na računovodjo iz obeh strani)? Kakšni so vaši predlogi za zmanjšanje pritiskov na računovodje glede davčne utaje?

Davčna utaja bi morala biti obravnavana kot kraja. Davčni pregledi bi se morali izvajati bolj pogosto, saj se velikokrat počutimo »smešno« ko stranko opozarjamo pred davčno inšpekcijo, ta pa se nikoli ne zgodi. Več bi moralo biti sprotnih oziroma preventivnih pregledov, tako bi preprečili da do utaje sploh pride. Najhuje je ko davčne inšpekcije ni na spregled 10 let potem pa se nabere toliko nepravilnosti pri stranki, da ta lahko samo zapre podjetje. Ne bi smelo biti toliko »udarnih« pregledov. Če pa bi pregledovali bolj pogosto in pri stranki ugotovili nepravilnost, bi ji povedali, da se bodo čez 2 leti vrnil in da mora vse biti urejeno. Stranke in inšpekcija bi morali več sodelovati med seboj. Tudi davčna zakonodaja bi morala biti bolj jasna. Združenje računovodskih servisov nima vloge pri tem. Ne dajejo toliko pomena na to.

11. Kako ste v preteklosti reševali spore s svojimi strankami, ko je prišlo do davčne utaje? (V pisarni, na sodišču ...)

Takega primera ni bilo. Imeli smo samo primer ko se je davčna inšpekcija narobe odločila, dali smo ugovor in zmagali na sodišču.

12. Kako si razlagate »kakovostno računovodsko storitev« in kako si »kakovostno računovodsko storitev« po vašem mnenju razlagajo vaše stranke?

Za nas je kakovostna računovodska storitev, kadar strankam znamo optimizirati davčno osnovo, seveda v okviru zakonskih možnosti (olajšave...), da jim delamo medletne bilance, da dobijo od nas kakovostne računovodske informacije o poslovanju.

Približno polovica naših strank računovodstvo dojema kot nekaj kar je treba urediti, nujno zlo in jim je samo strošek. Ostala polovica pa zna izkoristiti informacije tudi sebi v prid.

13. Ali si računovodski servisi med seboj pomagata z izkušnjami? Če da, kako oz. koga vprašate (tisti servis, kjer koga poznate, na kakih srečanjih ...)?

Ne sodelujemo z drugimi računovodskimi servisi direktno. Vendar jaz predavam o davčni zakonodaji (dohodnina, DDPO), tudi že na GZS in si tako s strankami, ki vodijo kakšen računovodski servis izmenjujemo mnenja. Tako izvem veliko od njih in oni od mene.

14. Ali ste imeli v zadnjih 5, 10 ali 20 letih davčno kontrolo (preverjanje pravilnosti poslovanja servisa)? Če da, kaj so preverjali?

Ne.

15. Kako velik je vaš računovodski servis (velik, srednje velik, majhen)? Koliko strank približno imate? Kakšna je pravna organiziranost in velikost teh podjetij (strank)?

Po ZGD-1 smo mikro družba. 4 zaposleni in 1 študentska pomoč. Srednji računovodski servis (50-55 strank). Naše stranke so večinoma mikro družbe, 1/3 s.p.-jev in 2/3 d.o.o.-jev.

▪ **Transkript intervjuja z računovodskim servisom E**

1. Kateri gospodarski subjekti glede na svojo pravno organiziranost najpogosteje izvajajo pritisk na računovodje v zvezi z zmanjšanjem davčne obveznosti oziroma ali/kako je to povezano z velikostjo gospodarske družbe?

Ni vezano na velikost podjetja ali na pravno organiziranost. Bolj je odvisno od dejavnosti podjetja oz. od tega ali podjetje posluje z gotovino. Pri poslovanju z gotovino je možnih največ davčnih utaj.

2. Pri kateri vrsti davčne obveznosti je zahteva po utajevanju največja?

Največ utajevanja se je včasih pojavljalo pri DDV (fiktivne fakture iz tujine). Zdaj je nadzor nad sistemom DDV dobro urejen in je zato manj davčnih utaj. Pri dajatvah pri plači se ne da dosti goljufati oz. prirejati (če izvzamemo delo na črno).

Veliko se utajuje tudi DDPO, npr. umetno povečevanje zalog.

3. Ali stranke neposredno pritiskajo na računovodje in zahtevajo davčno utajo ali to storijo brez njihove vednosti, tako da prirejajo dokumente in prilagajajo lažne listine?

Kadar stranke vidijo dobiček, želijo da jim malce priredimo bilanco, vendar to vedno naredimo v mejah opravičljivega oz. da bodo znali zagovarjati. Vendar je tega vse manj, kajti takšne zahteve so imela večinoma podjetja, ki jim je šlo za preživetje, zdaj pa so ostala samo dobra podjetja, ki pa posledično nimajo toliko teh zahtev.

Mi ne moremo vedeti ali je bila storitev res opravljena ali ne. Za to odgovarja stranka. Mi smo pozorni na verodostojnost listine.

4. Kako računovodski servis ugotovi davčno utajo? Ali obstajajo kakšni posebni mehanizmi za odkrivanje davčne utaje? Ali se na področju odkrivanja utaje sistematično izobražujete oz. imate kakšno drugo obliko podpore?

Najbolj vemo iz izkušenj. Na seminarjih sicer ponujajo literaturo o tem, vendar je to v praksi čisto drugače, tako da bi oni nas morali spraševati za nasvete.

5. Ali se pritiski na davčno utajo spreminjajo v času oz. s spreminjanjem zakonov in računovodskih standardov? Pri katerih zakonih/standardih?

Sami pritiski npr. na zmanjšanje DDPO so se v času krize nekoliko zmanjšali, saj so dobički zdaj nižji. Drugače pa nismo opazili sprememb pritiska s spreminjanjem zakonov.

6. Kateri so bili po vašem mnenju temeljni vzroki za davčno utajo?

Kazni so preiziske. V današnji časih je »frajer« tisti, ki utajuje davke. Veliko ljudi daje na zunanjo podobo, še posebej mladim je zgled, da ima podjetnik dober avto, obleke...da se vidi navzven. Samo to se ceni. Ni poštenosti in ni pravih vrednot.

V Nemčiji je to bolj urejeno. V Sloveniji pa tisti podjetniki, ki delajo pošteno in so resni so v slabšem položaju, zato se tudi mnogi od takih, ki prej niso bili vpleteni v goljufije naknadno odločijo za to. Marsikdo pa odpre več podjetij in na ta način goljufa. Tudi pri davčnih inšpekcijah ni reda. Ko odkrijejo davčno utajo povečajo davčno osnovo, podjetnik plača razliko in tukaj se konča.

7. Kako se razmejuje odgovornost za davčno utajo med stranko in računovodskim servisom? Kako se odzovete, ko vas stranka prosi za izkrivljanje izkazov? Kakšen je postopek?

Mi imamo tudi zavarovanje poklicne odgovornosti. Stranka tudi vedno podpiše verodostojnost listin. Povemo jim, da če zdaj ne bodo plačali kakšne obveznosti bodo pa potem ko pride davčna inšpekcija, tako da si nekateri tudi premislijo. Povemo jim, da bodo tudi oni morali prepričati davčnega inšpektorja.

8. Kako ste ravnali v primeru obiska davčne inšpekcije, ko je bil odkrit sum davčne utaje? Kako ste se lotili problema? V katere podrobnosti se najpogosteje poglobi davčna inšpekcija? Kateri dokumenti jih najbolj zanimajo?

Ko se davčna inšpekcija napove, ne moreš kaj dosti spremeniti oz. popraviti. Popraviš in narediš lahko samo kakšne pogodbe, ipd.

Mi gledamo, da je vse v mejah normale ko delamo bilanco podjetjem, zato inšpektorji nimajo razloga, da pridejo k nam. Naše stranke z davčnimi nadzori nimajo težav.

9. Kako pogosto se izvaja davčni pregled pri vaših strankah (če sploh)? Približno koliko pregledov je bilo lani?

Ne pogosto. Lansko leto nobenega pregleda.

10. Kako bi se lahko konflikt med stranko in davčno inšpekcijo zmanjšal (pritiski na računovodjo iz obeh strani)? Kakšni so vaši predlogi za zmanjšanje pritiskov na računovodje glede davčne utaje?

Mi ne čutimo toliko pritiska, saj se s stranko vedno poskušamo pogovoriti. Če jim rečemo, da kaj ne smejo narediti nas upoštevajo. Saj ko jim rečeš, da naj podpišejo in da bodo oni nosili odgovornost za nepravilnosti, se ustrašijo. Mislim pa, da je premalo davčnih inšpektorjev. Več inšpekcijskih pregledov bi morale biti. Vendar če je kultura prebivalstva takšna težko kaj spremeniš. Tudi večje kazni bi morale biti oz. kazni nasploh.

Smo član Zbornice računovodij Slovenije. Oni nudijo samo seminarje, lahko dajejo predloge Ministrstvu. Vendar večje koristi kot to ne vidimo, lahko bi veliko več sodelovali.

11. Kako ste v preteklosti reševali spore s svojimi strankami, ko je prišlo do davčne utaje? (V pisarni, na sodišču ...)

15 let nazaj smo imeli en inšpekcijski pregled pri eni stranki, stranka je valila krivdo na nas, inšpektor pa je bil na naši strani. Ta stranka je potem odšla od nas. Delali so neupravičeno na avtorske pogodbe, inšpektorji pa so jim samo spremenili to v plače in plačati so morali prispevke na plačo.

12. Kako si razlagate »kakovostno računovodsko storitev« in kako si »kakovostno računovodsko storitev« po vašem mnenju razlagajo vaše stranke?

Mi si želimo, da bi stranke upoštevale in se ravnale po medletnih bilancah, in uporabile naše podatke za poslovno odločanje, vendar večina potrebuje podatke le ob pridobivanju kredita oz. vidijo našo storitev kot nujno zlo pri oddajanju bilanc. Ne zavedajo se kolikšno odgovornost imamo, saj imamo veliko pooblastil da opravljamo marsikaj namesto njih, že npr. ko imamo dostop do njihovih bančnih računov je to velika odgovornost in skrb, vendar ne želijo nič dodatno plačati. Zahtevajo da jim mi opravljamo tudi administrativna dela. Ko jim rečemo, da morajo pisati stroškovna mesta na račune se razburjajo. Tisti, ki so urejeni ni problema.

Enkrat na leto priredimo tudi srečanje za naše stranke, potem si stranke med sabo izmenjujejo mnenja, tudi kakšne dobre posle sklenejo med seboj ipd.

Vpeljujemo tudi kakšne novosti, saj moraš biti za stranke zanimiv, še posebej mlajše stranke cenijo to. Vsaki stranki se torej prilagodimo na svoj način.

13. Ali si računovodski servisi med seboj pomagata z izkušnjami? Če da, kako oz. koga vprašate (tisti servis, kjer koga poznate, na kakih srečanjih ...)?

Če si dober nimaš problema, ne čutiš konkurence. Večkrat kakšni novi računovodski servisi, nas vprašajo za nasvet.

Če že pride do izmenjave mnenj med računovodskimi servisi vsi večinoma samo jamramo. Vsekakor se pogovorimo na seminarjih tudi z drugimi računovodskimi servisi. Imamo svojo davčno svetovalko in njo vprašamo za mnenje.

14. Ali ste imeli v zadnjih 5, 10 ali 20 letih davčno kontrolo (preverjanje pravilnosti poslovanja servisa)? Če da, kaj so preverjali?

Nikoli.

15. Kako velik je vaš računovodski servis (velik, srednje velik, majhen)? Koliko strank približno imate? Kakšna je pravna organiziranost in velikost teh podjetij (strank)?

Po ZGD-ju smo mikro družba. Imamo 8 zaposlenih in 2 preko pogodbe. Drugače pa spadamo pod velik rač. servis. 100-150 strank (100 resnih, 50 jih ima samo nekaj izdanih računov). Največ je d.o.o., potem sledijo s.p., nato društva in zavodi. To so večinoma mikro (prevladujejo), mala in srednja podjetja.

▪ **Transkript intervjuja z računovodskim servisom F**

1. Kateri gospodarski subjekti glede na svojo pravno organiziranost najpogosteje izvajajo pritisk na računovodje v zvezi z zmanjšanjem davčne obveznosti oziroma ali/kako je to povezano z velikostjo gospodarske družbe?

Velika podjetja večkrat zahtevajo, da se jim utajujejo davki, ker je v večjih podjetjih goljufijo lažje skriti.

2. Pri kateri vrsti davčne obveznosti je zahteva po utajevanju največja?

Pri DDV, s premikom datuma prejetih in izdanih faktur. S prodajo nepremičnin (uradno nižja cena). Velikokrat želijo, da jim knjižim nekaj, za kar sploh ne obstaja potrdilo v na primer papirnati obliki.

3. Ali stranke neposredno pritiskajo na računovodje in zahtevajo davčno utajo ali to storijo brez njihove vednosti, tako da prirejajo dokumente in prilagajo lažne listine?

Bolj predlagajo kot zahtevajo. Račune od cestnin in bencina za osebne poti, prilagajo k stroškom svojega podjetja. Velikokrat pa utajujejo davke tudi iz malomarnosti

4. Kako računovodski servis ugotovi davčno utajo? Ali obstajajo kaki posebni mehanizmi za odkrivanje davčne utaje? Ali se na področju odkrivanja utaje sistematično izobražujete oz. imate kakšno drugo obliko podpore?

Velikokrat vprašam prijateljico, ki ima tudi računovodski servis, vendar veliko večji. Nikoli pa sama nisem imela takih težav, da bi se morala udeležiti kakega izobraževanja.

5. Ali se pritiski na davčno utajo spreminjajo v času oz. s spreminjanjem zakonov in računovodskih standardov? Pri katerih zakonih/standardih?

Največkrat pred bilancami. Takrat prirejamo rezultat, kolikor je še v mejah dovoljenega.

6. Kateri so bili po vašem mnenju temeljni vzroki za davčno utajo?

Požrešnost in finančna stiska ljudi.

7. Kako se razmejuje odgovornost za davčno utajo med stranko in računovodskim servisom? Kako se odzovete, ko vas stranka prosi za izkrivljanje izkazov? Kakšen je postopek?

Če sama opazim kakšen dokument, ki ga stranka ne bi mogla nikakor zagovarjati ga izločim, seveda s strinjanjem stranke. Velikokrat pa tudi zahtevam podpis, če knjižim nekaj v kar nisem prepričana, saj se na ta način zavarujem.

8. Kako ste ravnali v primeru obiska davčne inšpekcije, ko je bil odkrit sum davčne utaje? Kako ste se lotili problema? V katere podrobnosti se najpogosteje poglobi davčna inšpekcija? Kateri dokumenti jih najbolj zanimajo?

Enkrat smo imeli davčni pregled pri eni stranki, preverjali so tudi kontne kartice. Veliko je odvisno kakšen karakter ima inšpektor. Včasih kakšen manjši prekršek tudi namerno namestimo, ker davčni inšpektorji večinoma, ko nekaj najdejo, ne iščejo več naprej.

9. Kako pogosto se izvaja davčni pregled pri vaših strankah (če sploh)? Približno koliko pregledov je bilo lani?

Imamo novejše stranke, zato tudi ni bilo nobenega pregleda.

10. Kako bi se lahko konflikt med stranko in davčno inšpekcijo zmanjšal (pritiski na računovodjo iz obeh strani)? Kakšni so vaši predlogi za zmanjšanje pritiskov na računovodje glede davčne utaje?

Nimam posebnih predlogov.

11. Kako ste v preteklosti reševali spore s svojimi strankami, ko je prišlo do davčne utaje? (V pisarni, na sodišču ...)

Do sodišča še ni prišlo. S stranko se vedno poskušam pogovoriti, vendar sem vedno nekako v podrejenem položaju.

12. Kako si razlagate »kakovostno računovodsko storitev« in kako si »kakovostno računovodsko storitev« po vašem mnenju razlagajo vaše stranke?

Stranke velikokrat želijo, da jim urejamo tudi zasebne obveznosti ter da jih ne obremenjujemo toliko, po telefonu ipd. Zame pa je kakovostna računovodska storitev takrat, kadar stranki lahko zagotovim točnost in natančnost.

13. Ali si računovodski servisi med seboj pomagata z izkušnjami? Če da, kako oz. koga vprašate (tisti servis, kjer koga poznate, na kakih srečanjih ...)?

Moje podjetje je premajhno za kakršnakoli srečanja.

14. Ali ste imeli v zadnjih 5, 10 ali 20 letih davčno kontrolo (preverjanje pravilnosti poslovanja servisa)? Če da, kaj so preverjali?

Ne.

15. Kako velik je vaš računovodski servis (velik, srednje velik, majhen)? Koliko strank približno imate? Kakšna je pravna organiziranost in velikost teh podjetij (strank)?

Mali računovodski servis, 4 stranke d.n.o, 2 d.o.o. (mikro) in s.p.

Priloga 3: Seznam pogosto uporabljenih kratic

<u>Kratica</u>	<u>Pomen</u>
DDPO	Davek od dohodka pravnih oseb
DDV	Davek na dodano vrednost
DURS	Davčni uprava Republike Slovenije
KZ	Kazenski zakonik
SIR	Slovenski inštitut za revizijo
SKD	Standardna klasifikacija dejavnosti
SRS	Slovenski računovodski standardi
ZRS	Združenje računovodskih servisov